

Anumzamo Monane, Mopane, Mikaza Tro Hu'nea Avontafere.

Anumzamo maka'za eri fore hu'nea naneke

1 ¹Ese agafare Anumzamo monane mopane trohu'ne. ²Ama mopama fore osu'nerera, mago zana omnetfa hu'neane. Hankino tusi'a hanimo tina refite'negeno ana timofo agofetura Anumzamomofo Avamumo vono nehiane. ³Anante Anumzamo msa fore hino higeno, msa fore hu'ne! ⁴Anumzamo knare higeno keteno, msane hanine refko hu'ne. ⁵Anumzamo msagura zgegane huno agi'a nemino, kumzukura hanine huno agi'a ami'ne. Hanki hani huno ko'matigeno'a pusa kna (fes de) emente'ne.

⁶Tinke me'negeno Anumzamo huno mago kankamu amu'nompi me'nenno tina refko hanie hu'ne. ⁷Anumzamo tina refkohu fenka netreno hunagamu netreno higeno, kankamu efore hu'ne. ⁸Anumzamo ana kankmumofona agi'a mone huno ante'ne. Hanki, haninkino msa higeno, tare kna (dei tu) emente'ne.

⁹Anante Anumzamo huno, timo'a monamomofo hinkanaga mago kaziga erizogino evnigeno, ho'mu mopa fore hnie huno higeno, anaza efore hu'ne. ¹⁰Anumzamo hagagama hiankazigagura mopa nehuno, tima evazu huno omeri atruma hia tinkura, hagerine huno hu'ne. Anumzamo'ma anzama kegeno'a e'i knare hu'ne.

¹¹Anumzamo amanage huno hu'ne, mopafinti maka'za hagesie. Za'ara zane zafane rumofo rumofo rga'a revava hania zamo hagesie, rga'afina avima'a efore hanie! Hanigeno zafa rgama rente haniana e'i agu'afinka avima'amo'a agri'agna rga rentesie higeno, mopafina ana zantamimo'a efore hu'ne. ¹²Hanki mopamo'a ruzahu ruzahu trazana erifore hanigeno, ruzahu ruzahu ne'zampina avima'a mesie, avima'amo'a agragna rga fore hu'ne. Zafa rgama rentesiana e'i agu'afinka avima'amo'a agri'agna huno me'nenno avima'a rentere hugahie. Hanki Anumzamo'ma kegeno'a knare hu'ne. ¹³Haninkino msa higeno tagufa kna (dei tri) emente'ne.

¹⁴Anumzamo huno tavitamimo'a mona kankamumpi me'нено, msane haninema refko'ma nehuno, kfugi zgegi ko knagi hanigu mesie. ¹⁵Tavitamimo'a mona kankamumpi fore huno mopamofoma remsa hanie higeno fore hu'ne. ¹⁶Anumzamo tusi'a tavi tre tro hu'ne. Rantvi feru kegva hanigu zge trohuno, rankna tavi hanimpi remsa huno kegva hanigu ika tro nehuno, ofunena tro hu'ne. ¹⁷Anumzamo'a ana mona kankamumpi tavitmima ante'neana, e'i mopamofoma msama amisnigure. ¹⁸E'i ana tavi'moza hanine msanema kva hu'ne'za, hanimpintira msa refko hnagure. Anumzamo'ma anazama kegeno'a knare hu'ne. ¹⁹Hagi haninkino msa higeno, taregi taregi (dei 4) kna emente'ne.

²⁰Anante Anumzamo amanage hu'ne, timpina noza zgane, zamasimu nentesnaza zgagfamo'za avite'gahaze. Hanki nmazgamo'za mona kankamumpi hare'za vono hugahaze. ²¹Hanki Anumzamo'a tusinasi zgagfa trohuno hagerimpina zamagri kna zmante'ne. Ana timpina avite'ne'za kaza kaza hu'za vono nehaze. Hanki nmazga zamagri kna huno tro huzmante'ne. Anumzamo anazama keana knare hu'ne. ²²Anumzamo'a asomu ke hunezmanteno amanage hu'ne, kse hakare huta hagerimpi mni titipa hu'za nemnisage'za, nmamo'zanena mopafina kse hakare hu'za mni titipa hiho. ²³Hagi haninkino msa higeno, 5fugna emente'ne.

²⁴Anumzamo amanage huno hu'ne, mopafi zga rumofo rumofo fore hnaze. Kumate zgagfagi mopafi ne'onse zgarmino, trampi afi' zgane rumofo rumofo fore hiho. Anage higeno ana maka fore hu'naze. Ana miko zgagfamo'za zmagragna forehu anante anante hu'naze. ²⁵Hanki Anumzamo'a zgagfa tro hu'neana trampi mani zgagfa zamagri kna tro nehu'no nontegama mani zgagfa zamagri kna tro nehuno mopafi ne'onse zgarmina zamagri kna tro hu'ne. Anazama Anumzamo kegeno'a knare hu'ne. ²⁶Hagi Anumzamo amanage huno hu'ne, vahe tro hamnena tagrikna hu'za manine'za, maka'za kva nehu'za nozamene, nmamo'za hare'za vano nehazane, kumate zgagfane, mopafi kaza nehza zgarami kegva hugahaze.

²⁷Anumzamo vahe'ma tro hu'neana, Agra'agna tro hu'ne. Vene a'ene tro huznante'ne.

²⁸Anumzamo asomu ke huneznanteno amanage huno znasmi'ne, mofavre kse hakare hnankeno, mopa mani vitesaze. Ana nehuta makaza kva hi'o. Timpi nozame zgane, hareno vano nehia nma zgane hakare'a mopafi kaza huno vano nehia zgane ana makaza kva hi'o.

²⁹Anumzamo amanage hu'ne, kma antahi'o! Mopafima nehagea zamofona avima'ane zafa rga'ane nesa'egu tanami'noe. ³⁰Hanki mika ama mopamofoma agofetu vonoma nehia zgagfagi, monafima hareno vonoma nehia nma'zgagi, mika zgagfa asimu'ma me'negeno vonoma nehia zgarmina, ruzahu ruzahu traza ne'zama nesazaza Nagra zami'noe

huno higeno fore hu'ne. ³¹Anumzamo mika'za trohuteno keana knare huno hentofa zanke fore higeno keteno, muse hu'ne! Hagi haninkino msa higeno, 6signa emente'ne.

7ni knazupa fore hu'nea zamofa naneke

2 ¹E'inahu huno monane mopane, anampima me'neaza maka trohu vgare'ne. ²Eri'za eri vgareteno, 7ni knarera Anumzamo manigsa hu'ne. ³Anumzamo 7ni knarera manigsa nehuno, ana kna eri ruotge huno asomu hunte'ne. Na'ankure miko'a eri'za eriva reteno manigsa hu'ne.

Anumzamo Vene A'ene Ideni hozafi trohu znante'nea naneke

⁴Ra Anumzamo monane mopane erifore hunte'nea nanekea, amanahu me'ne. ⁵E'i ana knafi za'ara zana fore osu'ne, na'ankure Ra Anumzamo ana knafina kora huntengeno oru'ne. Eri'za eri vahera fore huno omni'negeno, ⁶kampui timo mopafinti hanatino mika mopamofona tina ami'ne. ⁷Ra Anumzamo kugusopa erino regripeno vahe tro huno agonagampi Agra'a asimu'a huhu huvazigeno, vahe fore hu'ne. ⁸Hanki Ra Anumzamo mago hoza zge hanatitega ante'ne. Ideni hoza agu'afina, ana ne'ma trohu'nea nera ana hozafi avreno ome ante'ne. ⁹Ra Anumzamo rumofo rumofo zafa higeno, mopafinti hage'ne. Hakare zafamo'a zamuma kete'ene ne'zanena knare hu'ne. Hagi ana hoza amu'nompi tare zafa me'ne. Mago zafa ofri manivava hu zafe. Hagi magora tamazane havizane antahi zafe. ¹⁰Ideni hozafinti tina enevuno hozafina tina nemino refko huno taregi taregi (4) a ranti enevie. ¹¹Ese'ma evu'nea tinkura, Pison tine huno agi'a ante'ne. Knare koli me'nea mopa Havira rugagino evu'ne. ¹²Ana mopafina knare koline, mna nentake'zane konaririane mizama'amo mreri'nea oniksie nehaza have me'ne. ¹³Anante timofo agi'a Gihon tine. Kusi^a mopafi rugagino evu'nea tine. ¹⁴Anantema taregi magoki (3) timofo agi'a Taigrisie Asiria mopa agentega zge mreneria kaziga evu'ne. Taregi taregi (4) tina Yufretis tine.

¹⁵Hanki Ra Anumzamo ana nera avreno Ideni hozafima ante'neana, hoza eri'zama enerino kvama hanigure huno avrente'ne. ¹⁶Ra Anumzamo kasege hunteno, kagra mika hozafima me'nea zafa rga amne negahananagi, ¹⁷knare'zanki havi'zanki huno antahi zafa rga ono. Hanki kagrama nesnanana tmage hunka frigahane.

Anumzamo A' trohu'nea naneke

¹⁸Ra Anumzamo anage hu'ne, vemo agrake maniazamo'a knare osianki'na, azahu vahera tro hanugeno knare hu'ne tragotene manigaha'e. ¹⁹Mopa kateno mika zgagfane, nmane ne'one zgagfazga tro huzmanteno

---

^a 2:13 Itopia (Ethiopia) kzigagu hu'ne.

zmareno zamagi antezmisie huno ana nete zamareno vigeno, zamagi'a ante'zmigeno ana zamagima ante'nere me'ne. ²⁰Higeno ana ne'mo mika'ma nontega mni zgagfagi, monafima hareno vonoma nehia nma'zgagi, mopafima maka afi zgagfagi huno zamagi zmi'neanagi, mago agri azahu knampa'a omni'ne. ²¹Ana higeno Ra Anumzamo ve mofona azeri avukoko higeno mse himre'negeno, magoke omete asoza'a avazu huteno, avufanu renknirente'ne. ²²Ra Anumzamo ana ne'mofo asozareti a' trohuno avreno egeno,

²³ ana ne'mo huno, ha e'ine! Nagri zferinane navufareti tro hu'ne, hanki'na are hu'na agi antemue, na'ankure e'i ve'mofo avufafinti erino trohu'ne.

²⁴E'i ana agafare vemo'a nererane nefane atreno, a'ane hagerafino eri mago huke nemni'e. ²⁵Znagra arave huke kena omsi znavufga znavapa manina'anagi, znagazea osu'ne.

Ana vene a'mo'ene Anumzamofa ke rutagrena'a naneke

3 ¹Ra Anumzamo tmage huno maka zgagfa mopafi trohu zamante'nefintira, osifave'mofo antahi'zamo zamagatere'ne, hozafima me'nea zafa rgagura, Anumzamo tmagerfa huno mika one'o huranante'nefi? ²A'mo osifavemofo kenona hu'ne, hozafinti mika zafa rga knare ne'o huno hurante'ne. ³Hu'neanagi mago zafa hoza amunompi me'nea zafa rgagura avako osuta one'o, nesnuta'a frigaha'e huno Anumzamo tasmi'ne. ⁴Osifavemo'a a'mofonkura amanage hu'ne, tanagra ofrigaha'e. ⁵Na'ankure Anumzamo'a keno antahino hu'neankino nesna'ana tanavumo'a hari hina Agri kna hutna antahi antahi tani'amofona eriana hanigetna, knare zanki havi zanki hutna kegaha'e. ⁶Hanki a'mo ana zafa rgama keana nezama ne'amo'a knare higeno, avuma keazamo enena knare hu'neankino, avesizamo'a ana zafa rga'ama mago'mo'ma nesniana knare antahi antahiza erigahie. Hanki ana zafa rga tagino neneno, neve ene mani'negukino amigeno ne'ne. ⁷Netake'no znavumo'a hari hige'ne znavufga znavapa mani'nene, znagazegu nehune zafa (fik) anina anakike kena masina'e.

Anumzamo Adane, Ivikizni hanavege huznante'nea naneke

⁸Kinaga zasi antegeni Anumzamo hozafi ne'egeni agasasanke nentahi'ne hozafi zafa asoka fraki'ne mni'na'e. ⁹Anumzamo'a kezatino vemofonku, iga mni'nane? huno higeno, ¹⁰Hozafi neanke'na kagasasanke nentahi'ne, na'ankure navufga navapa mani'nena koro hu'na fraki'noe. ¹¹Ra Anumzamo huno, iza hugantegenka kavufga kvapara mani'nane? Nagrama ono hu'noa zafa rga'a taginka ne'nampi? ¹²Higeno vemo'a huno Kagrama nami'nana a'mo ana zafa rga tagino neneno namige'na ne'noe. ¹³Anante Ra Anumzamo ana a'ku huno, kagra e'izana naza hu'nane?

Huno antahigegenoa a'mo kenona hu'no, osifavemo renavatga hige'na tagi'na ne'noe. ¹⁴Anumzamo amanage huno osifavemofa asmi'ne,

Osifavemoka e'inama hana nona'a kumate afu'ene, trampia zgagfane mani'nafinti tusi (kes) hugantoe. Kagra zamageterenka rankna erinka kasguregati vano nehunka, kugusopa nenenka mika zupa manigahane.

¹⁵Nagra kagrira kazeri'na a'mofa ha' vahe'a antesugeno, a'mo kagri ha' vahe manigahie. Hanigena Nagra tanagigomokizmi amunopina ha'za antesugeno a'mo ksentesia mofavremo kaseni reprofro vazina, kagra agamerumpafi amprigahane.

¹⁶A'mofonkura amanage hu'ne, Nagra kagrira rama'a kata kamisugenka, ana katafi maninenka mofavrea ksentegahane. Ana nehunka negave avesintenka kva huntegahue hunka hnananagi, agra kagri kegva krigantegahie.

¹⁷Hianagi Adamuna amanage huno asmi'ne, a'kamofa ke antahinka Nagrama kase huganteno'a zafa rga ne'nanku mopamofa tusi huntoe, kata negrinkenka maka zupa hozaka'a enerisankeno nezanka'a fore hinkenka negahane.

¹⁸Hozafina ne'zana ave'ave zane agaso tra'zamo mopafi fore huno refinetena nezana anampinti erinka negahane.

¹⁹Kavugosafinti kamunasisi hute'sigenka nezanka'a erinka negahane. Ana hume vunka kugusopare tro hugante'nogu ete mopafi ufregahane.

²⁰Ana nemo'a nenaro agi'a Ivi'e^b huno ante'ne. Na'ankure mika vahe'mokizmi zamarera'zama hanigure huno antemi'ne. ²¹Hanki Ra Anumzamo'a zgagfa akru'a tavrofeno Adane, Ivigizni kukena masizante'ne. ²²Ra Anumzamo amanage hu'ne, ama ne'mo'a tagi'na huno knare zane havi zanena hago antahi'ne. E'igu manivava hu'mofa zafa rga'a mago'ene tagino nesnuno'a manivava hu'zanku, ²³Ra Anumzamo'a Ideni hozafintira huntengono fegi'a agri'ma tro hu'nea mopare, hoza erizama erisnigu huntengono vu'ne. ²⁴Anumzamo ana ne'ma Ideni hozafinti ahenatigeno vigeno'a, zge hnatitega hanvenentike ankeri zgame tevenefa tagivazu nehia bainati kazimo kagigagi nehuno ana manivava zafa mofona kegva hu'naze.

Kenine Abelikizni naneke

4 ¹Adamu'a Ivi ene mse'geno amu'ene huno ne'mofavre Keni ksenteno, Anumzamo naza hige'na ne'mofavre erifore hue, hu'ne. ²Anante Ivi'a negna Abel ksentene, ana nemo'a ra huno sipisipi afute kva higeno,

^b Ivi'e huno Hibru kefi hu'nea agafa'a hakare zamasimu nentaza zgamokizmi nezmarera kua hu'ne

Keni'a mopafi eri'za erino hoza anteno kva hu'ne. ³Mago'agna hunte'nere egeno Keni'a, Ra Anumzamofa ofa hunteku hoza'afinti ne'za erino e'ne. ⁴Ana higeno Abel sipisipi'afinti agusa hunte'nea afutamimpinti mago'a agonesa afu aheni eme kre sramna vuntegeno, Ra Anumzamo negeno Abel antahi so'e hunte'ne. ⁵Hianagi Keni'ma ofa hunte'neaza keteno Ra Anumzamo'a antahi haviza higeno Kenina asi vazigeno avugosa rugririne. ⁶Ana higeno Ra Anumzamo negeno Keninku amanage hu'ne, nahigenka krimpagna nehunka kavugosareti arune giririne? ⁷Hianagi kagra'ma knare'za hnanke'na, Nagra muse hugantegahue. Hanki kagrama havizama hnankeno'a, kumimo'a kazeri kagaterega hianagi kagra hankavetinka mani'nenka kumira azeri agatero.

⁸Keni'a nagana'amofa Abelinku hofa trampu vanu'e huno agi higene vuna'e, ana hofa trampu umanineke Keni'a nagna'amofa Abelina ahe fri'ne. ⁹Henka'a Anumzamo Keni antahigene, negagna Abeli'a inantega manine? Nagra onke'noe, nagra nagnanimofa kva hunte ne' maninofi? ¹⁰Hianagi Ra Anumzamo amanage hu'ne, kagra na'a hu'nane? Nagnakamofa koramo'a mopafi tagi ramineno nagrigea krafa hunenamie. ¹¹Ana hanku Nagra ama mopane kagri'enena sifna nehoe. Nagna kamofoma kzampinti ahe'nana koramo'a mopafi tagiramigeno mopamo ne'ne. ¹²Hagi mopafima hozama ante'snana hozamo'a hikzake hugahie. Ana nehina nonka'a omnena mopafi kanke kanke hugahane. ¹³Keni'a amanage huno Ra Anumza'mofonku kenona hu'ne, nagri'ma hunantana kemo'a tusi'a kna navesie! ¹⁴Kma antahio! Kagra ama mopafinti nagrira meni nazeri natranankina, kagri kavurera ohanitigahue. Nagrira noni'a omne'neankina ama mopafi kanke kanke neha'nana aza'o nagesuno'a nahe frigahie. ¹⁵Higeno Ra Anumzamo'a kenona'a asmi'ne, kagri'ma kahesimo'a ana nona'a 7ni'a (7) zupa kna'zana agetereno erigahie. Vahe'mo'ma ohesnigu Kenina mago avame'za agofetu antente'ne. ¹⁶Ana higeno Ra Anumzamofa avatetira Keni'a atreno Ideni hozamofa zge hanati kaziga vuno, Nodi mopare umani'ne.^c

Kenimpinti vahe fore hu'naza naneke

¹⁷Keni'a nenaro'ene masegeno amu'ene huno ne'mofavre ksenteno, agi'a Enoku'e huno ante'ne. Anteteno rankuma erifore huno kiteno ana kumamofa agi'a Enoku'e huno mofavre'a agire asamre'ne. ¹⁸Enoku mofavre agi'a Iradi'e, Iradi'a Mehuzaeli nafa'aza hu'ne. Hagi Mehuzaeli'a Metusael nafa'aza higeno, Metusaeli'a Lemeki nafa'aza hu'ne. ¹⁹Lemeki'a a' tare hu'ne, Pusa a'mofa agi'a Ada'e, mago a'mofa agi'a Zila'e. ²⁰Ada'a ne'mofavre ksenteno agi'a Jabali'e huno ante'ne, fugagi no ki'za nemse'za afu kva nehaza vahe'mokizmi zamageho'e. ²¹Hagi ngana'amofa agi'a Jubali'e. Jubali'a ese agafa huno

^c Nodi ke agafa'a, Hibru kefina kanke kankere hu'ne

nofite zvena (harp) nehaza naga'mokizmi nezmageho'e. ²²Hanki Zila'a Tubalkein ksentene, agra aenima, kopama tevefi krezafino amasagino eri'za tunkno tro nehia nere. Tubalkeini nesaro agi'a Nama'e.

²³Mago zupa Lemeki'a nenaro kiznigura amange huno znasmi'ne, Adagane Zilagta'a kma antahi'o, mago nehza ne'mo kuzafa nahege'na, agrira ete ahe fri'noe.

²⁴Mago ne'mo'ma, Kenima eme ahesuno'a, 7ni'a knazana eri agofetu huno erigahie. Hianagi tmage nagri'ma Lemeki'nama eme nahesnuno'a, 77ni'a knazana agofetu huno nona'a erigahie.

Abel frigeno nona'a mago mofavre Seti ksentene naneke

²⁵Adamu'a nenarone masegeno ne' mofavre ksenteno amange hu'ne, Keni'ma, Abelima ahe'a nona'a Anumzamo'a namie, huno nehuno ana agafare agi'a Seti'e huno antemi'ne. ²⁶Henka'a Setina ne'mofavre fore humigeno agi'a Enosi'e huno antemi'ne. Ana knafi vahemo'za erigafa hu'za Ra Anumzamofa agihanta nevaziza, Agrite mono hunte'naze.

Adamu nagapinti vahe'ma fore hu'naza naneke

5 ¹Adamu naga nofipinti fore hu'naza naneke amanahu hu'ne. Anumzamo'ma vahe'ma trohu'neana, Agra'agna huno trohu'ne. ²Agra vene, a'ene tro huznante'ne. Ana nehuno asomu huzmanteno, vahere huno hu'ne. ³Adamu'a 130ti'a zgefufu manino agra avugosagna ne'mofavre ksenteno, agi'a Seti'e hu'ne. ⁴Ananteti ne' mofara hakare'a kse zamanteteno 800ti'a zgefufu agatereno mani'ne. ⁵Ana maka zgefufu Adamu mani'neana 930ti'a zgefufu maniteno fri'ne.

⁶Hagi Setima 105fu'a zgefufu maniteno ne' mofavre anteno agi'a Enosi'e huno antemi'ne. ⁷Seti'a Enosi ksenteteno ananteti ne'mofa hakare kse zamanteno 807ni'a zgefufu mani'ne. ⁸Ana maka zgefufu'a 912fu'a zgefufu maniteno Seti'a fri'ne.

⁹Enosi 90ti'a zgefufu maniteno ne' mofavre ksenteno agi'a Kenani'e huno antemi'ne. ¹⁰Kenanima ksenteteno'a Enosi'a 815ni'a zgefufu manineno hakare ne'mofa kse zamante'ne. ¹¹Enosi'a 905fu'a zgefufu maniteno fri'ne.

¹²Kenani'a 70ti'a zgefufu maniteno ne' mofavre ksenteno Mahalari'e huno agi'a antemi'ne. ¹³Mahalari ksenteteno Kenani'a 840ti'a zgefufu manino, ne'mofa hakare'a kse zamante'ne. ¹⁴Kenani'a 910ni'a zgefufu maniteno fri'ne.

¹⁵Mahalari'a 65fu'a zgefufu maniteno ne' mofavre anteno agi'a Jareti'e huno antemi'ne. ¹⁶Jaretima ksenteteno, Mahalari'a 830ti'a zgefufu manino mago'a ne'mofara ksezmante'ne. ¹⁷Hanki Mahalari'a 895fu'a zgefufu maniteno fri'ne.

¹⁸Jareti'a 162tu'a zgefufu maniteno ne' anteno agi'a Enoku'e huno antemi'ne. ¹⁹Enoku'ma ksenteteno Jareti'a 800ti'a zgefufu mani'neano ne' mofara ksezmante'ne. ²⁰Jareti'a' 962tu'a zgefufu maniteno fri'ne.

²¹Enoku'a 65fu'a zgegfu maniteno ne' mofavre Metusera ksentene.
²²Ananteti Metuserama ksenteteno'a Enoku'a 300ti'a zgegfufina knare huno Anumzane tragoteno mani'nenone' mofara kse zamante'ne. ²³Hagi ana maka 365fu'a zgegfu Enoku'a mani'ne. ²⁴Enoku Anumzane tragoteno mani'negu, Anumzamo avre'ne. ²⁵Metusera'a 187ni'a zgegfu maniteno ne'mofavre Lemeki ksentene. ²⁶Lemekima ksenteteno'a, Metusera'a mago'ane 782tu'a zgegfu nemnino ne'mofara hakare kse zamante'ne. ²⁷Hagi Metuserama manino'ma e'nea kna'a, 969ni'a zgegfu huteno fri'ne. ²⁸Lemeki'a 182tu'a zgegfu nehuno ne' mofavre ksentene. ²⁹Lemeki'a agi'a Noa'e huno antemi'ne. Ra Anumzamo mopamofu tusi hunte'negeta tusi'a eri'za erita nevunkeno tagri taza hanigu ana mofavre agi'a mani fruhu nere nehuno, zamagra kefina Noa'e huno antemi'ne. ³⁰Hanki Noama ksenteteno'a Lemeki'a 595fu'a zgegfu maniteno mago'ane ne' mofara ksezmente'ne. ³¹Lemeki'a ana maka kna'a, 777ni'a zgegfu maniteno fri'ne. ³²Noa'a 500ti'a zgegfu maniteno ne'mofavre tagufa zamanteno zamagi'a Semi'e, Hamu'e, Jafeti'e huno zamante'ne.

Kefozamo avite'nea naneke

6 ¹Veamo'za ama mopafi vahe kse hakare nehzageno, knare'nare mofa'ne fore huzmi'ne. ²Hanki vahe'mo'ma mofa'ne ksentea mofanezga, Anumzamofu mofavre naga'mo'za ke zamasane hu'za zamesia a'ne eri'naze. ³Ana hianagi Ra Anumzamo amanage hu'ne, vahe'mofompina Avamunimo'a zamagra'nena manivava osugahie. Na'ankure vahera fri'zga mani'naze. Hanki zgegfuma mani'zama vgamarezana, 120ti'a zgegfu manigahaze. ⁴Ana knafine henka'anena tusinasi vahe'mo'za ama mopafina mani'nazankino, Anumzamofu mofavremo'za e'za vahe'mokizmi mofane zgane emsageno mofavre ksezmente'naze. Hankiza fore'ma hzana korapa knafina hankavenentake hihamu'ane vahe fore hu'naze.

⁵Hianagi Ra Anumzamo vahe'mokizmima zamage'neana, mika kna havi avu'avazamo ama mopafina ra huno vahe'mofu antahi antahifina, havi avu ava'zamo aviteno meno vu'ne. ⁶E'ina nehzageno Anumzamo nezmageno rimpa haviza higeno, muse osu'ne. Nahige'na vahera trohu'noe huno asunke nehuno, ⁷hagi Ra Anumzamo'a amanage hu'ne, vahe'ene, zgagfane, nmane, mopafi ne'onse zgarmi'ne zamahe fanane

---

^d Anumzamofu ne'mofavre ramine huno hu'nea kemofu agafa'a ama' osu'ne. Tgufa antahizana amanahure: 1. Zamagine vahemo'za a' tare tgufa hu'naze. 2. Anumzamo monafinti zamahe nati'nea ankeromo'za mopafi a'ne eri'naze; 3. Seti naga Anumzamofu nevririza nagamo'za, negna ahe fri'nea ne' Keni naga havi avu'ava nehaza nagapinti a'nea eri'naze

hugahue. Nagra tro'ma huzmante'noa zankura nasunku hue. ⁸Ana hu'neanagi Noa'a agrake Ra Anumzamofa avurera fatgo nera mani'negeno muse hunte'ne.

Noa nagamofa naneke

⁹Noa nagamofa naneke amanahu me'ne. Ana knafi mani'naza vahepina Noa'a fatgo huno hazenke'zama'a omne'ne Anumzane tragoteno mani'neni amage anteno vu'ne. ¹⁰Noa'a ne' mofavre tagufa zamanteno zamagi'a Semi'e, Hamu'e, Jafeti'e huno antezmi'ne.

¹¹Ama mopamo'a Anumzamofa avurera haviza hu'ne, ha' zamo'ene, kefo avu'avazamo enena avite'ne. ¹²Anumzamo'ma ama mopafima ke'neana, tmage huno makazamo'a haviza hu'ne, ama mopafi me'neazama keana kumike'za huvare'naze. ¹³Hagi Anumzamo, Noana asmi'ne, ke ontahizageno kefo zamo'a aviteankina zamagri'ene mopazimine zamahe fanane huku Nagra nagesa nentahue. ¹⁴Hagi kagra hhave zafareti vente'a^e trohuo. Asa hutnenka hunaraginto. Timo ufre'zanku agu'ane megianena fukinu renkaniro. ¹⁵Ana ventema kisanana, zanra'a 130 mitagi, kahesa'a 22 mitagi, atrure'a 13 mitagi hunka neginka, ¹⁶anagamu no amumpa tvaonte mago mitamofona agema'a (1/2) mita zasika hageno. Magokaziga kaha hagentenka, ana ventemofa agu'afina ese nonki, anante nonki, agofetu nonki hunka kio.

¹⁷Hagi Nagra ke ha'nenkeno tusi'a ti hageno mopa refitena mani'ne'za zamasimu nentaza zane, mafka'zanena zamahe fanane hugahue. ¹⁸Hu'neanagi kagrane hagerfinogu huvempa hu'na negasmue. Kagrane a'mofavre ka'ane knoferaha'zane tamagra maka ventefi mrrerigahaze. ¹⁹Hagi rumofa rumofa zgagfama mani'nafintira vene, a'ene zamaretere huge'za kahefa hu'za mani'sagu ventefi mrreriho. ²⁰Zgagfama nma, rumofa rumofa kumate zgane, mopafi ne'onse zgarmino, vene a'ene ksefa hu'za manisnagu kagrite egahaze. ²¹Ana nehunka aru ne'za aru ne'zana, tamagrane zgagfanema nesazazana erinka eme eritru hu. ²²Higeno Anumzamo asmi'neaza huno Noa'a maka'zana tro hu'ne.

Tusi'a ti hage'nea naneke

7 ¹Ra Anumzamo Noanku anage huno asmine, mopafi menima mani'nafintira kagrake fatgo nera mani'nanke'na negagoe. E'igu kagrane nagaka'anena ventefi mrreriho. ²Avima hanagu avusese zgafintira 7ni'a arvere arvere avrentetere hu. Ana nehunka avusese osu zgagfaintira magoke arve avrentetere hu. ³Ana nehunka avima hanagu nma 7ni'a arvere arvere avrentetere hu. ⁴Na'ankure 7ni'a zge manite'na Nagra ke ha'nenkeno ko' rugahie. 40ti'a zgene hanine ko' nerinke'na

^e ark

Nagrama mopafima trohu zamante'noazana maka zamahe fnane hugahue. ⁵Higeno Anumzamo asmi'neaza huno Noa'a mika'zana hu'ne.

⁶Ana knafi Noa'a 600ti'a zgegfu mani'tegenog mopaфина timo'a ahe refitene. ⁷Ko' runaku nehige'za Noa'ene nenaro'ene mofavre zga'ane anoferhe'zane ventefi mreri'naze. ⁸⁻⁹Hagi ne'zga, one'zga, nmane, vene a'ene Anumzamo ke hu'neaza hu'za Noa ventefi ufre'naze. ¹⁰Ana hu'za ufre'za 7ni'a zge mani'tageno ko' erigafa huno ti hageno refite'ne.

¹¹Noa'a 600ti'a zgegfu mani'genog 2 ikana 17tini zupa ana gnare, mopa agusafinti tusi'a ti hage'ne.
Tusi'a ko' ruvava huno
havi avufgafinti hatihati huno
tusi'a ti hage'ne.

¹²Ana nehuno zgene, hanine 40ti'a knafi ruose ko' ruvava huno vu'ne.

¹³Noa'ma ventefi mreria zupa, mofavre naga'a Semiki, Hamuki, Jafeti'ma a'ne zamima nezmarerama hu'za mreri'naze. ¹⁴Trampi zgagfane, kumate zgagfane, nmane, rumofo rumofo mopafi ne'onse zgarminena, vene a'ene tragote'za Noante etere hu'za ventefi ufre'naze. ¹⁵Arvere arvere zamasimu nentaza zgagfamo'za ana maka Noante e'za ventefi ufre'naze. ¹⁶Anante Anumzamo ke hu'neaza huno arvere arvere mika ufre varetageno Ra Anumzamo kafana erigi zamante'ne.

¹⁷Ra ko'ma ru'neana zgene hanine 40ti'a knafi kora ruvava huno tusi'a ti hageno ana ventea mopafinti erisga huno mreri'ne. ¹⁸Ana nehuno timo reviteno mrenerino mopa refitegenog ventemo timofo agofetu vano hu'ne. ¹⁹Hagi timo mago'ene hageno mrerino osi agonane, zaza agonanena mika erinakri vare'ne. ²⁰Hagi timo'a mago'ene mreri aviteno mika mopane mreri agtere'nea agonane 7ni'a mita aru agtereno refite'ne. ²¹Mopafi mani'nea zgarmine, nontega zgagfane, trampi zgagfane, nmane, ne'onse zgarmine, vahe'ene, vanoma nehia zgarminena zamahe fri vare'ne. ²²Hgage mopafi zamasimu eri'za mani'naza zgagfa, maka fri hana hu'naze. ²³Ra Anumzamo vahe'ene, ne'onse zgarmine, nmane, zgagfanena zamahe fanane hige'za omnitfa hu'naze. Higeno Noa'ene ventefi mani'namo'za zamagrake ksefa hu'za mani'naze. ²⁴150ti'a zgegnafi timo'a mopa refite'ne.

Timo taneno urami'nea ke

8 ¹Timo mopa refite'negeno Anumzamo, Noanku'ene mika zgagfanenku ventefi mani'nagenog a gesa nentahino, zaho atufegenog timo'a taneno urami'ne. ²Anumzamo mopa agusafinti hanati'nea tina renkani nereno, monafinti ko'ma e'nea kora azerigenog ruse'ne. ³150ti'a knamofo agu'afi timo'a akoheno taneno urami'ne. ⁴7ni ikamofona, 17 zupa ana ventemo'a eramino mago Ararati agonarega eme runtrako hu'ne. ⁵Runtrako huno me'negeno timo akoheno nermigenog 10ni ikamofog ese zupa mago agonamo osi'a hanaku hige'za ke'naze.

⁶40ti'a zge manino Noa'a zahoka anagino, mago osa rumpa hunteteno vu'ne. ⁷Hareno vano huno hunoteteno timo'ma uramigeno mopamo ho'mu huteteno umani'ne. ⁸Omegeno Noa'a mago nma maho hunteteno mopamo ho'mu hu'nesigu, ⁹hareno vano hiana manisniazana omneno tinke me'negeno ete e'ne. Egeno Noa'a aza antegame teno ventefi avre vazine. ¹⁰⁻¹¹Avrenteteno 7ni'agna manite'no Noa'a ete hunteteno hareno vu'ne. Olivi zafa asina atasino agipi haninkofino ana kinagage ehanati'ne. Ehanatigeno Noa keteno hago timo'a taneno uramie huno agesa antahi'ne. ¹²Mago'ene 7ni'agna maniteno mago'ene ana maho hunteteno hareno vuteno ete ome'ne. ¹³Noa'ma 601ni'a kfuma nehigeno'a, 1ni ikamofona ese knarera, mika ama mopafina timo'a ho'mu higeno, Noa'a ana ventemofona amumpafinti anasgeno keana, mopamo'a ho'mu huvgare'negeno ke'ne. ¹⁴Anante 2ikamofona 27ni zupa mopamo'a ho'mu huvaregeno Noa ke'ne.

Noa naga ventefinti atirami'naza naneke

¹⁵Anumzamo'a Noana amanage huno asmi'ne, ¹⁶⁻¹⁷kagrane nagaka'anena ventefintira atreta fegi'a atirmiho. Ventefima mani'naza zgagfane, nmane, mika mopafi vano nehaza zgarmine, zamare atrege'za mopafi vu'za eza nehu'za kse hakare hu'za maniho. ¹⁸Anage hige'za Noaki, nenaroki, mofavre naga'ane, anoferhe'zane atiraminaze. ¹⁹Hagi ana zgagfane, ne'onse zgarmine, nma zgane mika vono nehaza zgarmina, zamagrare zamagrare erizogi'za ventefinti atirmi'naze.

²⁰Anantera, Noa'a Ra Anumzamofonte kre sramna vu ita trohuteno, mago'a avusese zgagfafinti ene avusese nmafinti enena aheno mika kre sramna vu'ne. ²¹Kre sramna vu'nea mna'agu Ra Anumzamo muse nehuno amanage Agra hu'ne, vahemo'za kumi hanaza zankura mago'anena ama mopa eri haviza osugahue. Hakare'mo'za nehzanteti mani'za menima e'naza knarera havi antahi'zampi mani'naze. Hakare zgarmima zamasimu nentaza zgarmina menima huaza hu'na zamahe refi oteghue.

²²Ama ana mopa me'nenkeno maka'za me'nena
hoza negri'za, kafigahaze.
Zasi ko netinkeno amuhua hugahie.
Ko' aru knane zgere knane,
zgene hanine,
hanigeno maka'zana vga oregahie.

Anumzamo Noa naga asomu huzmante'nea naneke

9 ¹Anumzamo Noane mofavre naga'ane asomu huzmanteno amanage huno zamasmie'ne, Mofavre kse zamantenke'za ama mopa ruviteho. ²Zafafi zga, timpi zga, nma, kazakaza nehu'za vano nehza zga mika kva hihogu tmi'noankiza tamagoro nehnageta kva hugahaze. ³Ana

zgagfa nesnagu meni neramue. Kotera hagu' kamosa tmi'noana menina maka'zana nesnagu neramue. ⁴Hianagi korama me'nea ame'a onegahaze na'ankure, korampina e'i asimu'a me'ne. ⁵Tmage hu'noe mago ne'mo o, mago'a zgagfamoma tamagri korama eri fegima tesigena, Nagranena agri korana eri fegi atregahue. Mago'mo nefu ahe frisanigena, Ngaranena, agrira ahe frigahue.

⁶Aza'o mago ne'ma ahe frisiana, ana nera ahe frigahaze. Na'ankure Anumzamo'a vahera Agra gna trohu zamante'ne.

⁷Kagrane, kagehe'zane, vahe kse hakare huta miko'a mopafina mani viteho.

Anumzamo Noa'ene hagerfi'nea naneke

⁸Rune Anumzamo Noanku'ene, mofavre naga'aguene amanage huno zamasmine, ⁹Menina antahio, kagrane, nagaka'ane kagehe'zane hagerfita mani'sunegu huvempage nehue. ¹⁰Ana nehu'na zgagfa ventefinti atiramiza mani'naza nmafi, kumate zgafi, trampi zgafi, mika hagerfita manigahune. ¹¹Nagra huvempa ke'ni'a huama nehue, arunena ko' tina atresugeno zamasimu ante'za mani'naza zgarmine, mopane, tina hageno zamahe fanane osugahie. ¹²Anumzamo hu'ne, Nagra amama nehuana huvempa ke nehue, Nagrane, tamagra ene hakare zamasimu eneriza zgarmima tamagrane mani'nazane, henkama fore'ma hnaza vahe'ene amu'nontifi huvempa ke nehuankina, ¹³avame'za monare furagena ante'nanena negeta antahi vava hugahaze. ¹⁴Hampona huntisugeno mopa reganegineno, hagi furagenamo monare fore hugahie. ¹⁵Nagra huvempa ke'niagu ngesa nentahina kagri'ene mopafi hakare zgagfa'nenamago'enenatigura tmahe fnane osugahue. ¹⁶Nagra monare'ma furage'na kesu'na huvempa kema zgagfagu'ma hunteno'a kegu nagesa antahigahue. ¹⁷Mopafi vea'ene zgagfane hagerfinogu avame'a e'inahuza fore hugahie, huno furagenaku Anumzamo Noana asmi'ne.

¹⁸Noa mofavre nagama ventefinti atirminazamokizmi zamagi'a Semi'e, Hamu'e Jafeti'e. Hagi Hamu'a Kenani, nefa'e. ¹⁹Noana tagufa mofavre nagapinti mopafima mani'nona vahera, forehu hakare hu'none.

Noa negi ti ne'nea naneke

²⁰Noa'a hoza ne manineno krepini hoza ante'ne. ²¹Mago'zupa waeni tima'a neteno negi neno kena omsi avufga avapa seli noma'afi mse'ne. ²²Kenani nefa Hamu'a ome keana Noa'a avufa avapa mse'negenokeneteno atiramino nempu'amokizni ome znasmine. ²³Ome znasmigene, Semike, Jafetikea tavrave eri'ne znafunte antetene znamigati ana seli nompivi'ne, neznafa'na ome rufitentena'e. Znavigosa arugziga huntene neznafa avufga onkena'e.

²⁴Hagi Noa'ma negineno mse'nefinti henka ruhri huno negeno Hamu'ma hunte'neazana keno antahino huteno, ²⁵Noa'a amanage hu'ne,

Kenia sifnafi nemanino, afuhemokizmi zamagafinka evu ramino amane eri'za vahe'zmi mani'gahie. ²⁶Hanki Noa'a hu'ne, Semi Anumzamofu ra agi nemita agi'a eri'sga hanune. Kenaniga, Semi kato vahe mani'gahane. ²⁷Anumzamofu, Jafetina, mopa'a erira huntkeno Semi'ene tragotene mani'ne snakeno Kenani'a, Jafeti eri'za vahe manigahie.

²⁸Timo tanetegeneno Noa'a mago'ane 350ti'a zgegfu mani'ne. ²⁹Hagi ana mika zgegfu'a 950ti'a zgegfu Noa'a maniteno fri'ne.

Noa Mofavre naga'mokizmi zamagimofu naneke

10 ¹Rantima hageno mika'za ahe refitetegeneno'a, Noana tgufa mofavre nagapinti maka'a vahera fore hu'naze. Ana kogna naga zamagi'a Semi'ma, Hamu'ma, Jafeti'e.

Jafeti mofavre naga zamagi'amofu naneke

²Hanki Jafeti mofavre naga zamagi'a ama'ne, Goma'e, Magogi'e, Madai'e, Javani'e, Tubali'e, Meseki'e, Tirasie'e. ³Hanki, Goma, amohe'i zamagi'a Asikenazi'e, Rifati'e, Togama'e. ⁴Hanki, Javani mofavre naga zamagi'a Elisa'e, Tarsisi'e, Kitimi'e, Dodanimi'e. ⁵Ana nagapintira refko hu'za hagerinkena mopa agerute agerute kogmare famote ranra kuma erifore hu'za kva hutere hu'za mani'naze.

Hamu mofavre naga'mokizmi zamagimofu naneke

⁶Hanki Hamu naga mani'naza mopa agi'a Kusi'e (Etopia), Mizrami (Isipi), Puti'e (Libya), Kenani (Palestine). ⁷Hanki Kusi mofavre naga zamagi'a, Seba'e, Havila'e, Sabta'e, Rama'e, Sabiteka'e. Hanki Rama'a tare ne'mofavre znante'ne, znagi'a Sebake Dedanike. ⁸Kusi'a, Nimiroti nefa'e. Nimiroti'a agra harfa nere. ⁹Anumza'mofu avurera knare harfa vahe fore huno mani'nea nere. E'ina'ma hu'negu menina vahe'mo'za rumofu husga huntkenakura, Nimroti kna vahe mani'ne nehaze. ¹⁰Nimroti kva hu'nea moparera tgufa ra kumara me'ne, zamagi'a, Babelie, Erekie, Akatie, Kalne, e'i ana kumatmina Sainar (Babiloni) mopafi me'ne. ¹¹Nimroti'a Babiloni rankumara atreno, Asiria kaziga vuno rankumazga ome azeri otino ki'ne. Ana kuma zamagi'a Ninive, Rehobotir, Kala, Resenie. ¹²Hanki Reseni rankumara Ninive'ne, Kala kumamofu amu'nompi me'ne. ¹³⁻¹⁴Mizrami'e (Isipi), Ludim (zge hanati kaziga Afrika me'ne), Anamaitis (Afrika magokziga) vahe'mokizmine, Lehabimi'e (Lybians) vahe'ma, Naftuhim (Nile Delta, tihane agupofine) vahe'ma, Patrusim (Isipi) vahe'ma, Kaslu (Isipine Keneni amunompi mani'naze), Kefraitis (Kriti ti amunompi nemnize). ¹⁵Kenanina agonesa mofavrea Saidoni'e, hanki Heti'a Kenani negeho'e. ¹⁶Jebusi (Jerusalem), Amorie, Girgase, ¹⁷Hiva, Arkise, Sinie, ¹⁸Arvada, Zemara, ne Hamat, vahe'mokizmi nezmageho'e. Hanki henka'a Kenani, agehe'za mago mago hu'za ru mopare ru mopare

mani'naze. ¹⁹Hanki, Kenani vahe mopamo'a, Saidoni kumateti eri agafa huno Gerari vuno Gaza uhanatiteno, ananteti vuno Sodom Gomora kaziga uhnatino Admati, Zeboim kaziga vuno Lasa uhnati'ne. ²⁰Hamu agehe'za nagate nofite hu'za mani'neza ruzmegeru ruzmegeru neruza rankuma trohu'za kva hutere hu'za mani'naze.

Semi mofavre naga zamagimofa naneke

²¹Semina mago'a ne'mofavre'a fore humi'ne. Jafetina nempu amo'e. Semi'a, Eberi naga zamageho mani'ne. ²²Semi mofavre naga zamagi'a, Elamu'e, Asari'e, Arpaksadi'e Ludiki Aramu'e. ²³Aramu mofavre naga zamagi'a Uzi'e, Huli'e, Getari'e, Masi'e. ²⁴Arpaksadi agra Sela nefa'e, Sela'a Eberi nefa'e. ²⁵Eberi'a tare ne' mofavre znante'ne. Mago'mofa agi'a Peleki'e, Peleki'e, hu'nea kemofo agafa'a amanahure, mopa refko hu'za nagate nofite hu'ne. Hanki nefu agi'a Joktani'e. ²⁶Joktani'ma zamante'nea naga zamagi'a, Almodati'e, Selepi'e, Hazarmaveti'e, Jera'e, ²⁷Hadoramuki, Uzaliki, Dikla'e, ²⁸Obali'e, Abimeleki, Seba'e, ²⁹Ofiriki, Havilaki, Jobabi'e zamagra Joktani mofavre nagare. ³⁰E'i ana naga'ma kuma trohuza mani'naza mopamo'a Mesati agafa huno Sefari zge hnatitega agonare uhanatine.

³¹Amana vahera Semipinti fore hu'naza vahere. Semi agehe'za nagate nofite mago mago hu'za manitere hu'neza zamagerute zamagerute hu'za mopa zamire mani'neza, rankuma trohu'za kva hu'za manitere hu'naze. ³²Tima hagetegeno ana amefi'a Noa ahi'moza mofavre naga'afinti forehu anante anante nehu'za ranra kuma anteza mopafi hakare kaziga manime vu'naze.

Ruzahu ruzahu zamageru ru'naza naneke

11 ¹Ana knafi mopafi mani'naza vahe'mo'za magoke zamageru ru'za magoke kege hu'naze. ²Vahe'mo'za hage'za zge hanatitega nevu'za mago agupo mopa Sainar (Babiloni) ome kete'za, anante kuma ome ante'za mani'naze. ³Mani'ne'za ke hugantugma hute'za enketa havemofa nona'a mopa kateta briki tro huta tevefi kre hanveneti'za, simenimofa nona'a fuki (kolta) eri'naze. ⁴Anante amanage hu'naze, enketa tagrati rankuma trohuta zaza no kita monafi mrrerisnunkeno, ana nomo'a ra tagi neramino arurega vuta eta hu'zanku tazeri atru hino. ⁵Ra Anumzamo rankuma ene, zaza none, vahe'mo'za ki'naza nonku'ma kenaku erami'ne. ⁶Ra Anumzamo eramino amanage hu'ne, zamagra magoke naga mani'ne'za magoke zamageru neraze. Amazana eri agafa hazankiza, mago'zama hunakuma hnazazana, amne tro hugahaze. ⁷E'i zanku tagra uramita ke'zmi eri svari hamnenke'za, zamagra zamageru ruzanku havia hanaze. ⁸Anage nehuno Ra Anumzamo zamazeri fragu vazige'za kumazimi tro huvga ore'za atre'za hakare'a mopare vu'za e'za hu'za umani'naze. ⁹Ana hu'nea agafare Babelie hu'za hu'naze. Na'ankure Ra

Anumzamo ama mopafi zamageru zamazeri havia huteno, hakare moparega Ra Anumzamo zamazeri atrege'za vu'za e'za hu'naze.

Semi agehe'mokizmi zamagimofa neneke

¹⁰Semi mofavre naga zamagi'a, tima hageteno tare kfu agteregeni Semi 100ti'a zgegfu huteno Arpaksadi na nefa'za hu'ne. ¹¹Arpaksadi nfa'za huteno Semi'a 500ti'a zgegfu nehuno ne'mofara mago'ane zamante'ne. (Semi'a 600ti'a zgegfu maniteno fri'ne). ¹²Arpaksadi'a 35fu'a zgegfu huteno Selana nefa'za hu'ne. ¹³Arpaksadi'a Sela nefa'zama huteno'a 403'a zgegfu manineno mago'ane ne'mofara zamante'ne. (Arpaksadi'a 438ti'a zgegfu maniteno fri'ne). ¹⁴Sela'a 30ti'a zgegfu maniteno Eberina nefa'za hu'ne. ¹⁵Sela'a Eberi nefa'za huteno 403'a zgegfu maniteno mago'ane ne'mofara zamante'ne, (Sela'a 433'a zgegfu maniteno fri'ne). ¹⁶Eberi'a 34'a zgegfu maniteno, Pelekina nefa'za hu'ne. ¹⁷Eberi'a Peleki nefaza huteno, 430'a zgegfu maniteno mago'ane ne'mofara zamante'ne, (Eberi'a 464'a zgegfu maniteno fri'ne). ¹⁸Peleki'a 30'a zgegfu maniteno Reuna nefa'za hu'ne. ¹⁹Peleki'ma Reu nefa'za huteno 209ni'a zgegfu manino mago'ane ne'mofara zamante'ne. (Peleki'a 239ni'a zgegfu maniteno fri'ne). ²⁰Reu'a 32'a zgegfu maniteno Seragina nefa'za hu'ne. ²¹Seragima, Reu'a nefa'za huteno 207ni'a zgegfu manineno mago'ane ne'mofara zamante'ne. (Reu'a 239ni'a zgegfu maniteno fri'ne). ²²Seragi'a 30'a zgegfu maniteno Nahona nefa'za hu'ne. ²³Seragi'a Naho nefa'za huteno 200ti'a zgegfu manineno mago'ane ne'mofara zamante'ne. Seragi'a 230'a zgegfu maniteno fri'ne. ²⁴Naho'a 29ni'a zgegfu maniteno Terana nefa'za hu'ne. ²⁵Naho'a, Terana nefa'za huteno 119ni'a zgegfu maniteno mago'ane ne'mofara zamante'ne, (Naho'a 148ti'a zgegfu maniteno fri'ne). ²⁶Tera'ma 70ti'a zgegfu nehuno'a Abrama, Nahone, Harani kizmi nezmafa'za hu'ne.

Tera naga'mofa naneke

²⁷Tera nagara amana hu'ne. Tera'a Abrama, Nahoma, Harani kizmi nezmafa'e. Hagi Harani'a Loti nefa'e. ²⁸Tera'a ofri mani'negeno, Harani'a ksente'naza kumate Ur kaziga Kaldi'a mopare frine. ²⁹Abramu ene Nahokea a' eri'na'e. Hagi Abramam a'mofa agi'a Sarai'e. Naho a'mofa agi'a Milka'e, agra Harani mofare. Milkane Iska kizni neznafa'e. ³⁰Hianagi Sarai'a mofavre onte narvo a' mani'ne.

³¹Tera'a mofavre naga'a Abramum'a, Harani mofavre Loti negehonki, nenofero Sarai Abramum'a nenaronki huno nezmareno Kaldi'a kazigati Ur kumara atre'za Kenani vu'naze. Haran kumate'ma unehnatiza anante umani'naze. ³²Tera'a 205fu'a zgegfu huteno Harani mopare fri'ne.

Anumzamo Abramum'a asmigeno ru kaziga vu'nea naneke

12 ¹Ra Anumzamo Abramum'a asmi'ne, Mopakane, vaheka'ane negfa vahe'enena atrenka Nagra kaveri hanua mopare umanio.

² Nagra kagripinti vahera kazeri ra hanugenka ra kuma tro hugahane. Nagra asomu hunegantena, kagi'a eri ra neha'nena, kagriteti hakare vahe'mo'za asomu erigahaze.

³ Kagri'ma asomu hugantesimofona Nagra asomu hunteguhue. Hianagi aza'o kagrima kazeri haviza hnimofona, Nagra azeri haviza hugahue. Maka mopafi naga'mo'za kagriteti asomu erigahaze.

⁴ Anumzamo ke asmiaza huno Abramua'a Harani kuma atreno nevigeno Loti'a agrane vu'ne. Abramua'a 75fu'a zgefufu nehuno Haranitira otino vu'ne. ⁵ Abramua'a nenaro Saraima, ngana'amofu mofavre agi'a Loti'ma, eri'za vahe'ane, nezmavreno mafka afufenoma'ane enerino Harani atre'za Kenani mopare vu'za, Kenani uhanati'naze. ⁶ Hanki Abramua'a Kenani mopa amu'nompi rugitgino eva eva huno Sekemu ra oak zafa me'nere More kumate ehnati'ne. Hanki ana knafina Kenani vahe'mo'za anampina mani'nageno, ehanati'ne.

⁷ Ra Anumzamo Abramunte eno amanage huno asmi'ne, ama maka mopa nagaka'a zamigahue, higeno Abramua'a Ra Anumzante kre sramna vunaku ita tro hu'ne. ⁸ Ananteti atreno agonarega vuno Betel kumara agtereno, Ai zge hanati kaziga megeno Betel kuma zge fre kaziga menegeni amu'nompi seri no ome gi'ne. Hanko no kiteni Ra Anumzanku nentahino have ita tro huno Ra Anumzante agihanta vzino mono hunte'ne. ⁹ Hagi Abramua'a mago'ene manitere hume vuno vuno Negevi uhanati'ne.

¹⁰ Ana knafina kave omnegeni agate'za fore higeno Abramua'a Isipi moparega vu'ne, na'ankure tusi'a agate kna fore higeno'e. ¹¹ Isipima vu kofta nehuno nenaro Sarainku amanage huno asmi'ne. Kagema antoana kagra knare soe a' mani'nanankiza, ¹² Isipi vahe'mo'za kagesu'za Agri nenaro'e hu'za nahe fri'za kagriru a' kavre antegahaze. ¹³ E'ina hu'negu, nensaro mani'ne hunka huge'za onahe'za natre'sage'na mani'neni.

¹⁴ Abramua'a anage huno nehuno Isipi uhanatige'za, Isipi vahe'mo'za Saraina knare a' ke'naze. ¹⁵ Fero eri'za vahe'mo'za Saraina kete'za husga hunte'za Fero asmi'naze, nehu'za ana ara avre'za Fero nompi ome ante'naze. ¹⁶ Fero'a knare huno Abramua'a kegva hunte'ne, Saraima muse huntea kazigati, nehuno Abramua'a sipisipima, bulimakaoma, donkima, eri'za vahera vene a'ene, a' donkine kemorine huno ami'ne.

¹⁷ Ana hianagi Ra Anumzamo tusi'a krizga atregeni Feronte ene, noma'afima nemniza vahete'ene e'ne, na'ankure Abramua'a nenaro Sarainteku e'inhura huzmante'ne. ¹⁸ Fero'a ke higeno Abramua'a egeni asmi'ne, na'a ama 'zana hunante'nane? Nahigenka Sarai a'ni'a mani'ne hunka onasmi'nane? ¹⁹ Nahigenka nensaro'e hankena ara avre'noe? Ama'ne negnaro'a! Ko avrenka vuo. ²⁰ Fero'a hanve'ane ke vahe'a huzmanteni, Abramua'a kegva hu'nenkeni nenaro'ene mika afu fenoznia enerine ama mopa atrene vi'o.

13 ¹Isipi mopareti Abramua hakare afufenoma'a enerino nenarone, Lotine neznareno Negev zge hnati kaziga mago asoparega noti kaziga vu'ne. ²Menina Abramua afuzgama, kolima, silvama huno tusi'a feno ne' hampre'ne. ³Hagi msetere hume nevuno, Negev mopare vuno ko'ma mani'nenon hu'nere uhnati'ne. Mago kaziga Beteli kuma me'negeno, mago kaziga Ai kuma amu'nompi uhnati'ne. ⁴Abramua ko'ma have itama tro hunte'nere anante uhnatino, Ra Anumzamofomo mono hunte'ne.

Loti'a Abramua atreno Sodomu vu'nea naneke

⁵Abramue'ne vu'nea nera, Lotina afuzga'ane, noma'ane me'nea nere. ⁶Hianagi ana mopamo'a knarera huoznantene magopima maniana, maka afuzga zniamo'a titipa huno kave nezamo'a upa higeno magote manigara osu'na'e. ⁷Ana nehigeno Abramune, Loti'gizni afu kva vahe'mo'za fravzi'naze. Ana knafina Kenani vahe'ene, Perisi vahe'mo'za ana moparera mani titipa hu'naze. ⁸Abramua, amanage huno Lotina asmi'ne, tagra mago kora mani'noku fra ovazisnue, burimaka afutiare kva nehza vahe'mo'zanena fra ovazi hnazanki, ⁹rama'a mopa me'neanki kagra kavesite vanuema hnana kaziga vuo, kagrama hoga kaziga vugahue hnanke'na, nagra tamaga kaziga vugahue. Hanki kagrama tamaga kaziga vugahue hnankena, nagra hoga kaziga vugahue. ¹⁰Loti'ma kesga huno kegantugma huno keana, Jordani kokamo'a hakare kaziga masvenke huno Ra Anumzamofomo hoza (Edeni) gna nehuno Isipi mopagna hu'negeno ke'ne, ananteti vuno Zoarima uhnati'neane Sodomu'ne, Gomorane'ma Ra Anumzamomo ahe fnanema osu'nea knafine. ¹¹Anante Loti'a mika Jordani agupoma hunehamprino'a zge hnatitega vu'ne, ananteti naga'ane otre atre hu'na'e. ¹²Abramua Kenani mopare manigeno, Loti'a ranku'ma zga me'nefi Jodani agupofi Sodomu tva'onte seri noma'a omegino mani'ne. ¹³Sodomu vahe'mo'za havi avu'ava ene kumi huhakare nehu'za, Ra Anumzamofomo ha' rente'naze.

Abramua Hebroni kumate vu'nea naneke

¹⁴Loti'ma, Abramua atreno vutegeno, Ra Anumzamomo Abramunku amanage huno asmi'ne, Kesga hunka zge hnatitegane, zge fretege'ne keganti kegma hunka ko, ¹⁵mika kagri'ene, kagehe'ine tmi vaneroe. ¹⁶Nagra kagehe'ina zamazeri hakare ha'nena ama mopafi ksepankna kugusopa hanige'za, hamprisnimo'a, kagehe'ina ana zanke huno hamprigahie. ¹⁷Hagi otinka vunka enka hunka kamisua mopa agema'a go. ¹⁸Higeno, Abramua otino seri noma'a tagna vzino erino vuno Mamre'a oak'zafa tvaonte Hebroni kumate, Ra Anumzante ita tro hu'ne.

Kini vahe'mokizmi amunompi ra ha' fore hu'nea naneke

14 ¹Mago kaziga mani'naza kva vahe'mokizmi zamagi'a, Amrafeli'a Babiloni kumateti nere. Arioki'a Elasa kumateti nere. Kedolaoma'a

Elami kumateti nere. Tidali'a Goimi kumateti' nere. ²Hagi vu'za ha' ome huzmante'nazana Bera'a Sodomu kumate kini nere. Birs'a'a Gomora kumate kini nere. Sinabu'a Adma kumate kini nere. Semeba'a Zeboimi kumate kini nere. Hagi Bela, kumakura Zoarie nehza kumateti kinie. ³Ana knafi e'i ana kumatera kini vahe'mo'za magopi hagerfi'za Sidimi krahopi mani'naze. Ana kazigagura menia Kragefe Hgerine (Dead Sea), hu'za nehaze. ⁴E'i ana veamo'za 12fu'a zgegfufina Kedolaoma kvafi mani'naze. Hagi 13tinima hiankfufina zamasi vazige'za ke'a antahi omi'naze. ⁵14tinima hiankfufina Kedolaoma ene hagerfiza mani'naza kini vahe'mo'za e'za zamahe anati'naze. Refaim e'i Astero-karnaimi kumate vahe'ene, Zuzim e'i Hami kumate vahe'ene, Emim e'i Save-Kiriataim kumate vahe'ene, ⁶Horaeti vahera zamaririge'za Idomu (Seir agona) mopa zamirega vu'za El-parani zamarotgo hu'za hgage hu'nea kama mopa me'nea tvaonte vu'naze. ⁷Ete rukrahe hu'za ne-e'za, En-mispat (menina Kadesi'e nehune) Amalekaet vahe mopa zamahe'za nehnare'za, Hazazon-tamari nemniza, Amori vahe'ene zamahe. ⁸Anantera Sodomu kinigi, Gomora kinigi, Adma kinigi, anati'naze. Zeboim kinigi, Bela kinine, Belagura menina Zoari huza nehzankino, ana fu'a 5fu'a kini vahe'mo'za eri mago hute'za Sidim agupofi hara hunaku tro hu'naze (Dead Sea). ⁹Sidim agupofima ha'ma hzana, Kedolaoma'a Elami kini neki, Tidali'a Goimi kini neki, Amrafeli'a Sainari kinigi, Arioku'a Elasari kinigi, huza ana 4'a kini vahe'mo'za 5fu'a kini vahe'ene kragefe hagerimofu agupofina hara hu'naze. (Ded Si).

¹⁰Ana agupofi hakare'a keru me'neveno Sodomu kini ne-ene Gomora kini ne'ene ha' vahe'znine koro fre'ne ne'ene kolta kerirami me'nefi tmizageno, mago'a amne mani'nazamo'za fre'za agonarega vu'naze. ¹¹Ha'ma agaterea 4'a kinine ha' vahe'zmimo'za Sodomu kumateti'ene Gomora kumateti'ene mafka'za zimine hozafinti mika ne'za zimine eri'za vu'naze. ¹²Eri'za nevu'za Abram u negna mofavre Lotina Sodomu kumate mani'nege'za nege'za azeri'za afufenoma'ane vu'naze. ¹³Mago ne'mo zamatreno koro freno nevuno, Abram u Hibru ne' ome asmi'ne. Abram u'a Mamre Amorari ne'mofo oaki zafa agafare umani'ne. Mamre'a Eskoline, Anel kizni'a neznafo kino Abram u ene tragote'naze. ¹⁴Lotima ha' vahe'mo'za avre'za vu'naza naneke Abram u'a nentahino, noma'afima kse zamantege'zama ha'zama rempi huzamige'za antahi'naza vahetmina 318ni'a neznavreno zamarotgo hu'za vuva vuva hu'za Dani uhanati'naze. ¹⁵Abram u'a eri'za vahe'a kenage zamazeri atru huno refko huzmantege'za nevu'za, ha' vahera zamagatere'za zamarotgo hzage'za Hoba e'i Damaskas kumamofo noti kaziga uhnati'naze. ¹⁶Abram u'a maka fenone, negna mofavre Lotine, maka'zama ane, a'ene vahe ene ha'pinti eri'za vu'naza zana mika eri'za ete e'naze.

Melkizedeki Abramuna asomu hunte'nea naneke (Hivru 7:1-10)

¹⁷Anantera Abram u'a Kedolaoma ene mani'naza kini vahe ha' huzmagatere'ne ete e'ne. Hanki Sodomu kini ne'mo'a Save agupofi

eme agenaku ene, ana agupogura kini vahe'mokizmi agupoe nehaze. ¹⁸Melkizedeki'a Salemi kinigino, bretine, wainine erino eme ami'ne, agra Mrerisa Anumzamofu pris nere. ¹⁹Abramuna amanage huno asomu ke hunte'ne, monane mopane eri fore hu'nea Mrerisa Anumzamo kagrira asomu hugantegahie. ²⁰Mrerisa Anumzamofu ra agi amisune, ha' vahe ka'a kagri kzampima ante'nere. Abramua'na mika zama eri'nefintira refko huno 10ni'a kevu antete'no anampintira mago kevu Melkizedekina ami'ne.

²¹Sodomu kini ne'mo'a Abramunkura amanage hu'ne, mika vahe'zga nenaminka, mika fenona kagraka'a erio. ²²Hianagi Abramua'na Sodomu kini netega amanage hu'ne, monane mopane tro'ma hu'nea Mrerisa Anumzantega nagra huvempage hunte'noankina, ²³nagra kukena hati nofiro, agia anomofu nofira, e'oritfa hugahue. Ru kagra nehunka, Abramuna nagra hugeno feno nera mani'ne hugahane. ²⁴Nagrani'a mago'zana e'orisoanagi, vaheni'amo'zama ko'ma ne'naza ma'age'za erisnue. Hanki nagra nema vu'nazamokizmi atrege'za Aneriki, Eskoliki, Mamreki hu'za mago'a zana zamagra'a erio.

Anumzamo Abramua'na hagerfi'nea naneke

15 ¹Henka'a Ra Anumzamo avanafi amanage huno Abramuna asmi'ne,

Abramua'na koro osunka manio.

Nagra hankoka'agna hu'na mani'noe.

Ana nona'a tusi'a musezampi manigahane.

²Hianagi Abramua'na anage hu'ne, Ra Anumzanimoka hakare'za nenaminankena, mofavre onte'noanki iza anazana erigahie? Frisugeno'a eri'za ne'nimo Eliesa Damaskas kumateti ne'mo erigahie. ³Hagi mofavre onaminankino, noni'afima ksente'nea eri'za vahe'nimo ana afufenoni'a erigahie. ⁴Hu'neanagi Ra Anumzamo huno, a'o! Rumo'a afufenonka'a e'origosie. Kagri pinti'ma fore hanimo afufenonka'a erigahie. ⁵Kesga hunka hanafira ko. Knare hunka hamprigahampi? Ana avamente kagehe'za fore huhakare hu'za manigahaze. ⁶Ra Anumzamo anage huno asmigeno, Abramua'na ana kea nentahino amentinti nehigeno, Anumzamo'a fatgo nere huno Abramunkura hu'ne.

⁷Ra Anumzamo amanage huno Abramuna asmi'ne, Ur kumateti, Karatia vahepinti Nagra Ra Anumzamo'na kavre'na e'onomo'na, ama mopa negamue, ⁸higeno, Abramua'na Tusi'a Mrerisa Anumzamoka, ama mopa kamigahue nehanana, inankna hu'na ke'na antahi'na hugahue? ⁹higeno, Ra Anumzamo amanage huno asmi'ne, Tagufa kafu hu'nesia bulimaka a' anenta afu'ene, tagufa kafu hu'nesia a' anenta meme'ne, tagufa kafu hu'nesia ve lama afu'ene, tare maho nmane, avrenka Nagrite eno. ¹⁰Abramua'na ke hiamana'na aheno egeno rutne tare hugagufeno kanti

kma nenteno nma tga osu aga ante'ne. ¹¹Tumpa nmamo'za kete'za nenaku neage'no Abramua keteno harige'za vu'naze. ¹²Zge ufregeno avukoko higeno Abramua mse himreneno, avanama keana tusi'a hanimo refitente'negeno negeno koro hu'ne. ¹³Ra Anumzamo amanage huno Abramua asmi'ne, Nagra negasmue antahise huo. Kagehe'za ru vahe mopafi umani'nesage'za knara nezmante'za, zgo e'ori kazokzo eri'za 400ti'a zgegufufina erigahaze. ¹⁴Hianagi Nagra ana eri'za eri'zmantesaza kumate vahera keaga huzamante'gahue. Ana amefiga'a zamagrama atiramiza esu'za, rama'a feno eri'za egahaze. ¹⁵Hanki kagra Abramuga so'e zampi mani'nenka ozafa resanke'za asegantésagenka negfa'zane umanigahane. ¹⁶Hanki kagehe'za 4'a zupa vahera forehu anante anante hute'za, ete ama mopa emerigahaze. Amori vahe kumi zamimo zamagri avamentera aviote'ne.

¹⁷Zge fregeno kumzu hani higeno kuma'ane, kavone, anefa tvi'ene fore huno afu rutnenteno refko hunte'nea amunompi nevigeno, Abramua ke'ne. ¹⁸Ana zupage'za Ra Anumzamo Abramua'ene hagerfine manisa'a kea huvempa huno asmi'ne, Ama mopa kagehe'i zamigahue. Isipi tima menereti vuno, Jufretisi rantima me'nea mopa zamigahue. ¹⁹Ana mopare mani'naza vahe'mokizmi zamagi'a, Kenas vahe'ene, Kin vahe'ene, Kadmo vahe'ene, ²⁰Hiti vahe'ene, Peres vahe'ene, Refaemi vahe'ene, ²¹Amori vahe'ene, Keneni vahe'ene, Gilgasa vahe'ene, Jebusi vahe'mokizmi mopa erisanti haregahaze.

Haga Ismael ksente'nea naneke

16 ¹Abramu nenaro agi'a Sarai mofavre onte narvo a' mani'ne. Hagi Izipi mopareti Sarai'a eri'za mofa Haga avrentegeno eri'zama'a enerino mani'ne. ²Sarai'a amanage huno Abramuna asmi'ne, kma antahio. Ra Anumzamo mofavre kuni'a erigige'na mofavre kseontoanki, vunka eri'za a' ni'ane umsegena agripinti mago'a mofavrezga eri fore hunmino huno higeno, Abramua a'amofa kea antahino ana hu'ne. ³Ama anazana Abramua Kenani mopare 10ni'a zgegfu manitegeno, Sarai'a Isipi eri'za mofa'a Hagana neve Abramua nenaroza hanie huno avre ami'ne. ⁴Higeno Abramua Hagana anteno msegeno Haga'ma keno antahino'ma hiana amu'enema nehuno'a, kva'a Saraina ke azanava hu'ne.

⁵Sarai'a amanage huno Abramua kesu'ne, Kagra haviza hu'nankeno eri'za a' mo'a anthi haviza nehuno avesinonante. E'i ana knazamo nagritetira kagrite vugahie. Nagra eri'za a'nia avre kamugenka antenka mse'nankeno amu'ene hu'nenano antahi haviza hunenante. Kagra haviza hu'nampi, Nagra haviza hu'nofi, Ra Anumzamo nerageno refko hurantegahie huno asmi'ne. ⁶Abramu'a, amanage huno Saraina asmi'ne, antahio, knareki miza e'ori kazokzo eri'za a' mani'neanki kagri kvesisiaza hundo huno higeno, Sarai Hagana tusiza huno azanva higeno koro

freno vu'ne. ⁷Freno Suri kumatega nevía kamofo kampui ti me'nere ka'ma mopafi umani'ne. Anante Ra Anumza'mofo ankeromo emegenó amanage huno antahige'ne. ⁸Hagaga Sarai eri'za a'moka igati ne-enka iga nevane? huno higeno, Saraima eri'zama'a enerua a'mofo kvafinti fre'na e'noe huno asmi'ne, ⁹Ra Anumzamófo ankeromo asmi'ne, Rukrahe hunka vunka, umaninénka ke'amófo amage anténka eri'zama'a omerinto, ¹⁰huno nehuno, Nagra kazeri ra ha'nena kagehe'za ohampriga vahe fore hugahaze hu'ne.

¹¹ Ra Anumzamófo ankeromo magó'ene huno ne' mofavre ksénténka ana mofavre agi'a Ismaeli'e hunka antegahane.^f
Kna kve nesigenka ke hánkeno
Anumzamo antahi'negu

¹² Hagi mofavre ka'amo ra hunténo
afi' donki afu kna huno manigahie.
Mika vahe nezmahénke'za agrira ahégahaze.
Afu agna'zanéna omnigósie huno asami'ne.

¹³ Hanki Haga'a ke humia Ra Anumzamófo agi nehéno amanage hu'ne, Kagra nenagana Anumzane, na'ankure nagra kagoanagi ofri mani'noe.

¹⁴ Ana hunegu ana tinkérimófo agi'a Bir Lahai Roi'e (ksefa huno nemnino nenagea Anumzamófo tine) Beretine, Kadesine amunoznifi me'nea tinkeri'e.

¹⁵ Hanki Haga'a ne' kséntégeno, Abramú ana mofavre agi'a Ismaeli'e, huno anté'ne. ¹⁶ Abramú'a 86'a zgefú manitégeno Ismaelina, Haga'a ksénté'ne.

Abramu'a ksefa agi eri'nea naneke

17 ¹ Abramú'a 99ni'a zgefú higeno, Ra Anumzamo agrite efore huno amanage huno asmi'ne, Nagra Hihamu'ane Anumzamó'na negasmue. Nagri namagenéntanku fatgo avu'ava hunka manio. ² Hanki Nagri huvempa keni'amo'a amu'nonti'afi me'nena, Nagra kagripinti vahera zamazeri hakare hugahue.

³ Abramú arena areno avugosaregati msenégeno, Anumzamo magó'ene amanage huno asmi'ne, ⁴ Nagra kagrane hagerfine'na amanahu hugahue, Nagra hanénke'za kagripinti hakare kokantéga kuma anté'za mani avitesnagenka nfazmi'za hugahane. ⁵ Abramuge huza magó'ene kagia ohégahaze. Menina Abrahamuge hu'za hugahaze. Na'ankure kagra hakare'a veamokizmi nfazamiza hugahane. ⁶ Nagra hanúgeno, kagripinti hakare'a vahe fore nehanágeno, kini vahera fore hugahaze. ⁷ Hankina Nagra amunonti'afi huvempage hu'na, kagehe'mokizmine, kagigomo kizmine, kamefiga fore hania vahe'enéna ama ana mevava huvempa

^f Ana agimófo agafa'a Anumzamo keti'a nentahie, huno agi anté'ne.

kemo'a, kagri'ene henka'a fore hnaza vahe'enena, Nagra Anumzantami manigahue. ⁸Kagri ene, kagehe'ine, henka fore hanamokizmine hageta emani'naza mopa, Kenani mopa tmivaneroe, ana mopamo tamagriza seno mevava nehina, Nagra Anumzantami manigahue.

Venenemofa agoza anoma'a tga hnia naneke

⁹Anumzamo'a mago ene amanage huno Abrahamunku asmine, kagrane mofavrezga ka'ane kse anante anante hnamozanena huvempa ke'ni'a amage anteho. ¹⁰Hagerfi'nonku amanahu hugahaze, Ne' mofavretmia mika zamagozamofa amega anoma'a tga hutregahaze. Henka'ane fore hu' anante anante huza ehanatinamo'zane ana zanke hugahaze. ¹¹Abrahamuga, Negrane hagerfi'namofa avame'a, kagozamofa amega noma'a tga hutro. ¹²Ne' mofavre'ma ksentesamokizmia 8ti'a zge gnare, knane knane henka fore hnaza mofavre zamufga tga hugahaze. Nonka'afima eri'za vahe'mo'ma ksentesia vahe'pinti ene zgoreti'ma miza sesana vahe aruregati e'nesia vahe'ene, zamufa tga huzmantegahaze. ¹³Kato vahe'mo'za kagri nompki ksente'nesazampi, miza hu'nana vahe'mo'zafi, zamagozamofa amega anoma'a tga hugahaze. E'ina nehu'za Negrane hagerfi'nagu zamufgare avame'za mevava hugahie. ¹⁴Hagi avufga tga osnimo'a, Negrane hagerfinoa ke ruhantingegu Nagri nagapintira afu'agna atreno agra ru vahe manigahie.

Anumzamo Saranku mofavre antegahane huno asmi'nea naneke

¹⁵Hanki Anumzamo Abrahamu asmi'ne, kotera negnarona Sarai'e hu'nane hagi menina ksefa agi'a Sera'e hugahane. ¹⁶Nagra Serana asomu huntisugeno, agra mofavre eri fore hunegamina, asomu huntanena hakare'mokizmi antazmiza nehnigeno, agripinti kini vahera fore hugahaze. ¹⁷Anumzamo anage huno nesmigeno, Abrahamu rena reno kepri huno agu'afi kiza rene, Nagra 100ti'a zgegfu hugeno Sera'a 90ti'a zgegfu higeta, ko' ozafa tvava re'noanki, inankna huta mofavre ksente'nenaku nehukeno nehie? ¹⁸Abrahamu'a, Anumzamofonku amanage hu'ne, knare Ismaeli'a kavure mani'neni asomura erigahie! ¹⁹Hianagi Anumzamo'a amanage hu'ne, a'o tamage huno negnaro Sera'a mofavre kasentesigenka, agi'a Aisaki'e hunka antegahane. Nagra huvempa ke'ni'a agrite ene, agripinti henka'a fore hanaza vahepine mevava hugahie. ²⁰Ismaeli kaziga antahigamuanki antahio! Nagra asomu huntisugeno fore huhakare nehuno rama'a vahe fore hu'za manigahaze. ¹²fu'a kva vahe'mokizmi nezmafaza hugahie. Nagra agehemokizmine zamazeri hanvetisuge'za hanvenentake vahe manigahaze. ²¹Hianagi Nagra huvempa ke'ni'a Serama ksentesia mofavre Aisaki ene huama hugahue. Ama ana knare anaga'a kafufi ksente'gahie. ²²Anumzamo anage huno Abrahamu asmiteno atreno vu'ne.

²³Abrahamu'a Ismaeline, kato vahe'a mokizmine zamazerino zamagoza noma'a tga huvigare zamante'ne. Agri nompî ksentene'ne kato vahe'ane, ru mopareti miza se'nea kato vahe'ane mafka'a tga hu'ne. Anumzamo asmiaza huno ana zupage'za tga hu'ne. ²⁴Abrahamu'a 99ni'a zgegfu manino ozafa reteno avufga tga hu'ne. ²⁵Hanki Ismaeli 13ni'a zgegfu nehazave seno manigeno avufga tga hu'ne. ²⁶E'i ana zupage Abrahamune, Ismaelikizni znavufga tga huznante'ne. ²⁷Miko eri'za vahe'ane, mofavrezimi agrane nemniza ksentene'nezampi, arurega vahe zgoreti miza sezmantene'a vahe'ene ana mika zamufa ano tga hu'naze.

Anumzamo Seranku ne'mofavre ksentegahie hu'nea nanke

18 ¹Abrahamu'a zgemo tusi amuho higeno Mamrea oak zafa agafare seri noma'a kasante mani'negeno, Ra Anumzamo anante ehnati'ne. ²Seri noma'a kasante mani'nereti kesga huno keana, taregi magoki vahe oti'nageno keteno, aga reno viazamo zamagafi'ome arena areno kepri huno, ³anage hu'ne, Ranimoka nagrama knare nehanugenka musema nehusunka, eri'za vaheka'a maninogu muse (plis) hugantoanki nagaterenka e'ovuo! ⁴Muse (plis) hurmantoanki mani'nenkena osia tina afi'za eme tamina tamaga sese hugahazanki ama zafa agafare manigsa hiho. ⁵Ana nehanage'na osi'a ne'za uri'na eme taminena neneta manifru huteta kama vnarega vugahaze. Eri'za vahekamona noni'a kasante nantu ante nante'nagu ne'zana neteta vugahaze higeno, knareki kema hanaza huo hu'za hu'naze.

⁶Anage hzageno Abrahamu'a noma'afi mrrerino nenaro Sera asmi'no knare hu'nesnia flaua tgufa kevu urinka breti eme tro hunka kro, ⁷nehuno Abrahamu'a agareno vuno bulimaka'afinti anenta afu ome aheni eri'za vahe'a eme amigeno, hantka huno erino ome kre'ne. ⁸Abrahamu'a meme'mofo ami rima'a tagino eme ante nezmanteno, hagi ko'ma kragefe'neama'a erino, kaone eme ante zamanteno tva'onte zafa agafare otino mani'nege'za ne'naze.

⁹Nene'za mani'ne'za Abrahamuna amanage hu'za antahige'naze, Negnaro Sera iga mani'ne? Hazageno ami seri nompî mani'ne huno hu'ne. ¹⁰Mago'mo amanage huno hu'ne, henka'a ama ana knare'ma esnuana negnaro Sera'a ne' mofavre kasentegahie. Huno nehigeno agu'afi Sera'a seri no kasama'are mani'neni ana ke antahi'ne. ¹¹Abrahamuke ozafa tvava rakeno, kafu zanimi agaterege'ne, Sera'a mofavre antega osu'negeno avufgamo ampasgigeno mani'ne. ¹²Sera ana ke nentahino agu'afi kiza nereno amanage huno agesa antahi'ne, nagrane ranimo enena ozafa tvava renoanki, inankna huno mofavre fore hunaminogu nehie? ¹³Ra Anumzamo Abrahamuna antahige'ne, Nahigeno Sera'a kiza nereno, tvavamo'na mofavre ksenteku hugeno nehie? ¹⁴Nazamo Ra Anumzamofona amuho huntegahie? Ete esanua knarera, ama ana knare

anaga'a kfufina Sera'a ne' mofavre ksentegahie. ¹⁵Sera'a amano vazigeno havige huno, a'o kiza ore nogenka nehane huno higeno, Anumzamo huno a'o kagra kiza re'nane huno hu'ne.

**Abrahamu Sodom Gomora kumate vaheku
Anumzamofu antahige'nea naneke**

¹⁶Ana tagufa vahe'mo'za oti'za vunaku nehu'za Sodomu kuma me'nea kaziga zamurga negageno (Abrahamu kantega ome zamatreteno enaku nevigeno), ¹⁷Ra Anumzamo amamage hu'ne, menima hunaku'ma nehuazana Abrahamu avurera fraki snufi? ¹⁸Tamage huno Abrahamumpinti tusi'a hanvenentake vahe fore hu'za kuma ante'za manigahaze, ama mopafina mika kumate vahe'mo'za agripinti asomura erigahazanki, ¹⁹Nagra maka vahepinti Abrahamuna agi hu'na Mofavre'ane, agehe'ine, avempage huzmasamina fatgo hu'za nemniza knare'zanke nehu'za Ra Anumzamofu kante vnazegu huhampri'noe. Hagi Ra Anumzamo'na huvempa hu'noa ke'mofu avufga'a fore hanigu Abrahamuna huhampri'noe. ²⁰Anantera Ra Anumzamo amamage hu'ne, Sodom Gomora vahe'mokizmi tusi'a kumizmimofu kezanke antahue, hankino kumi'zmimo'a tusi'a zampi mreri'ne. ²¹E'ina hu'nagu Nagra menina urami'na ome kena antahina hanue. Zamagenke'a antahi'nomofu vu'na ome zamage'na antahi'nue, huno hu'ne.

²²Anage nehige'ne tare netre moke rukrahe hu'ne Sodomu kaziga vu'na'e. Nevakeno Abrahamu'a anante Ra Anumzane oti'ne. ²³Abrahamu'a egofta huno Ra Anumzamofu antahige'ne, Ana kumapina fatgo vahe'ene, hazenke vahe'ene mani'nazana ana maka zamahe fanane hugahano? ²⁴50ti'a ana kumate fatgo vahe mani'nesazana, ana 50ti'a fatgo vaheku zamahoke henka ana kumara zamahe fnane osugahano? ²⁵E'i kagri kavu kvara omne'ne, havi vahe'ene, ftago vahe'enema ahe fnane hankeno, havi vahe'ene, fatgo vahe'ene mago'zahu knazana e'origahaze. Mika mopafi vahe'mota refko nehana nemoka mago'zanke hunka refko nehane. ²⁶Hankino, Anumzamo amamage hu'ne, Nagra'ma kesugenoma 50ti'a fatgo vahe'ma Sodomu ran kumapima mani'nesazana ana mika rankumara zamagriku hu'na zamahe fanane osugahue. ²⁷Anante Abrahamu antahige'ne, Nagra kugupage hu'na tanefake vahe'mo'na Ra Anumzamokane naneke nehue. ²⁸Hanki 50ti'a fatgo vahe mani'nesafinti 5fu'a omnisagenka knare ama ana mika rankumara zmazeri havizana hugahampi? Higeno ete ke nona'a huno amamage hu'ne, kesugenoma 45fu'a fatgo vahe'ma mani'nesage'na Nagra zmazeri haviza osugahue. ²⁹Abrahamu mago'ene antahige'no, 40ti'a fatgo vahe maninesagenka knare zamahe fanane hugahano? Higeno ete ke nona'a huno amamage hu'ne, kesugenoma 40ti'a fatgo vahe'ma mani'nesage'na Nagra zmazeri haviza osugahue. ³⁰Abrahamu mago'ene amamage hu'ne, Ra Anumzamoka krimpa aheonanto arune, ke hugahuanki 30ti'a fatgo vahe

mani'nesagenka knare zamazeri havizana hugahano? Higeno ete ke nona'a huno amanage hu'ne, Kesugenoma 30ti'a fatgo vahe'ma mani'nesage'na Nagra zamazeri haviza osugahue. ³¹Abrahamu mago'ene hanve e'nerino Ra Anumzamofu antahige'ne, 20ti'a vahe mani'nesagenka knare zamahe fanane hugahano? Higeno ke nona'a huno amanage hu'ne, kesugenoma 20ti'a vahe'ma mani'nesage'na Nagra zamazeri haviza osugahue.

³²Abrahamu anage hu'ne, Ra Anumzamoka krimpa aheonanto, magoke zupa kantahigegahue, 10ni'a vahe mani'nesagenka knare zamahe fanane hugahano? Higeno ete ke nona'a huno amanage hu'ne, kesugenoma 10ni'a fatgo vahe'ma mani'nesage'na Nagra zamazeri haviza osugahue.

³³Anumzamo Abrahamu'ene keaga huvgama nereno'a atreno vigeno, Abrahamu'a kuma'arega ete vu'ne.

Sodom Gomora kumate vahe'mo'za kefoza hu'naza naneke

19 ¹Tare ankeru netremoke kinagafi Sodomu kumate uhnatina'e. Loti ana ra kumamofu kasante mani'nege'ne ome ke'na'e. Hanki Loti'a neznageno otino vuno znagafi upri huno, arena areno amanage hu'ne, ²Muse (plis) hurnantoanki ranimota'a eri'za vahetni'amo'na nompri mrrerita tnaga sese huteta nagrane maseta oki vugaha'e huno hige'ne, A'o, megia' kumapi masegahu'e hu'na'e. ³Hianagi Loti'a hankvetigene agrane vu'na'e. Vakenu noma'afi ra ne'za kre znantenu zo'ore bretri mago'a kre znantegene ne'na'e.

⁴Ne'za nete'za omase mani'nageno Sodomu kumate nehzavene ranra vahe'zgane mika Loti nona regagi'naze, ⁵Loti ke'za atimi'za, iga nantu vahe'ma znavrenkama nonka'afima ante'nana vahera mani'na'e? Znavre kmategeta znanteta msamnenu. ⁶Loti'a atirmino nevuno amefiti kafana eri negino, ⁷Muse (plis) hurmantoanki nafuheta kefo avu'avazana huoznantegahaze. ⁸Kma antahiho, ofani'amoke vene omase mofatre manina'anki, zanagri znavre'na eme tmi'nena tamavesi hniaza huku'ma hanuta ana hugahaze. Hagi muse (plis) hurmantoanki nantu vahe'ma noni'afima ena'ana, nonia'mofu amumpamo refiteznante'negu znagria mago'zana huoznantegahaze. ⁹Huno nehige'za, kagra manigano! Ru kazigati vahe'moka tagrikura nehananki, hago kagra refko hurante'za nehampi, kagrira razampi kazeri haviza hugahune. Lotina atufe'za kafama'are eme reutrako hu'za kafana anafe hu'za hu'naze. ¹⁰Ana netremoke Lotina avazuhu nompinka nente'ne, kafa erigi'na'e. ¹¹Maka vene'ne no kasante oti'naza vahe'mokizmia znagra ositeti vuno rante vu'nea nagara zamurga erisu higeza impane eneriza, kafanku hakre'za vu'za e'za hu'naze.

Loti'a Sodom Kuma atreno hageno ru kaziga vu'nea naneke

¹²Anama nehzage'ne ana netremoke Loti antahige'na'e, ama kumapina vaheka'a mago'a mani'nazo? Ne'mofaka'ane, negnemone, ruga'a

vaheka'ane zamavrenka amafintira ko viho. ¹³Ama kumara ahe fanane hugahune. Zamagenkemo Ra Anumzamofonte mrrerigeno Ra Anumzamo ahe fanane huku hurantegeta e'noe. ¹⁴Loti'a mofa'amokizni arave hugaha'e huno huhampri znante'nea ne'tre amanage huno huznante'ne, Anumzamo ama kumara ahe fanane huku nehianki otita vinkero, huno hige'ne, Reravatga nehunka taginke nehane nehu'ne kiza re'na'e.

¹⁵Kotu afu'za rugeka nehigeno ankerono netremoke amanage hu'ne asmi'na'e, Lotiga ame' hunka mofaka'a rarene, negnarone zamavrenka vuo. Amafi vahe knaza mani'neta erizanku freta viho. ¹⁶Loti'a tare agesa nentahige'ne, ana netremoke Lotine, nenarone, mofa'ararene zamazante zamazu hu'ke, ana kumapinti vu'ne fegi'a ome zamatre'na'e. Anumzamo asuntginte'negu Lotina ana hunte'ne. ¹⁷Fegiamata atirmitageno'a, mago ankeromo huno, tmufagu ko' freho! Magore huta rukrahera huta onkeho, ama agupomofa tvaontera omniho, agonarega mrrerita omesi hiho, anama osnuta tamagrane fanane hugahaze. ¹⁸Hianagi Loti amanage hu'ne, a'o! Ranimota'a muse hurnantoe! ¹⁹Menia antahio, eri'za vahekamo'na nagu'vazinka, nahoke nehenka navrenka eme natrane. Hananagi agonarega vuga vahera omni'noe, nevanenkeno ana knazamo nagtereno nahe frigahie. ²⁰Ko, ama onensa kumara tva'onte me'neaki anampinka tragina ufresue. Onensa kuma me'neanki natrege'na ana osi kumapi fre'na umani'nena ana knazana agatera'neni. ²¹Ankeromo, knareki mago'ene nantahiganke'na keka'a antahigmuanki traginka ufro, kema hana kumara zamahe fanane osugahue. ²²Ame hunka, mago'zama osunesure kagiarenka ana kumate vuo. Ana hu'negu ana osi kuma'mofa agi'a Zoari hu'naze.

Ra Anumzamo Sodom Gomora kumate vahe zamahe fanane hu'nea naneke

²³Zge hnatigeno Loti'a Zoari kumate uhnati'ne. ²⁴Unehnatigeno Ra Anumzamo tevenerea salfa havenu monafinti ko'ma rianza huno reherafirmino Sodomu kumate'ene Gomora kumate vahe'ene, ²⁵ana maka ranra kuma'ene, ranra kuma agu'afi mani'naza vahe'ene, hozane, trazane, mopafi nehagea maka'zana ahe fanane huvgare'ne. ²⁶Hianagi Loti nenaro henka ne'eno rukrahe huno negegeno, ana zamo avufgare rukamregeno hagemo'ma hianza huno krage feno anante oti'ne.

²⁷Abrahamu'a msereti ame nantera otino Ra Anumzane otineno keaga hu'nere vu'ne. ²⁸Vuno unemnino ke fenkamu teno Sodomu kuma'ene, Gomora kuma'enema me'nea agupofina mago'zana onke'ne. Teve kunte ke'ne. Kumo tusiza huno mrenerino vemgu vemgu nehuno refite vgare'ne. ²⁹Ana nehuno Anumzamo ana agupofi me'nea kumara kre nerageno Loti mani'nea kumara refinete'no Abrahamunku agesa antahi'negu Lotina avreno rurega ante'ne.

Moab vahe'ene Amori vahe'mokizmi naneke

³⁰Zoari kumapi mani'zanku Loti koro nehuno tare mofa'arere'ne hage'za agonarega havegampi umani'naze. ³¹Umani'ne'za nuna'amo ngana'amofa amanage huno asmi'ne, nfati'amo'a ozafa re'ne. Amafi ve erita mofavre ksentesnu'a vahe omnitfa hu'ne. ³²Antahio, tafati'amofona negi ti ami mnenkeno neteno negi nenena nagatimofa zamagi fanane hu'zankura anukita mse'neta, tfati'amofo mofavre ksentesanu'e. ³³Huno hige'ne ana kenage nfaznimofa hanve ti amikeno neteno, agesa ontahi negi neno msenegene, nuna'amo neznafa anukino mase'ne. Anazama ha'ana neznafa'a antahino keno osu'ne.

³⁴Nuna'amo nefa anteno msegeno ko'atia kinaga ngana'amofa amanage huno asmi'ne, hago nagra kenage nerfa'ene mse'noanki meni kenage anahu kna huta hanve ti ami'mnekeno nete'no ete negi nena anukinka mse'tegeta, nfati'a mofo mofavre tmu'ene huta ksenta'mneno, nagati'amofo zamagi fanane huzankura huno hige'ne, ³⁵ana hu'ne, nfa'zanimofona ti amikeno neteno agesa ontahi negi neno msenegeno ngana'amo anukino mse'ne. Anazama hiana neznafa'a antahino keno osu'ne.

³⁶E'ina nehune Loti mofa tremoke nfa'zani mofonteti mofavre znamu'ene hu'na'e. ³⁷Kota mofa'mo ne'mofavre ksenteseno, agi'a Moabu'e huno ante'ne, agra Moab vahe'mokizmi nezmageho'e. ³⁸Hagi ngana'amo enena anazanke huno ne' mofavre ksenteseno, agi'a Ben-Ammi'e huno ante'ne. Ana mofavrefinti fore hu'nea vahe'kura Amoni vahere hu'za nehaze.

Abrahamune Abimelekigizni naneke

20 ¹Abrahamu'a maka feno ma'ane kumara atreno, Negev kaziga Gerar umani'ne. Ana kumara Kadesine, Surine amunompi me'ne. ²Abrahamu'a nenaro Seranku amanage huno zamasm'i'ne, ama nensaro mani'ne. Abimeleki Gerari kumate kini ne'mo ana naneke nentahino, eri'za vahe'a huzmantege'za Serana ome avre'za Abimeleki eme ami'naze. ³Hianagi kenage Anumzamo'a ava'nafi Abimeleki amanage huno asmi'ne, Kva huo! Ara vereti a' avre'za eme kami'naze. Hankinka frigahane huno asmi'ne. ⁴Abimeleki'a Sera'enema ovase'negu huno amanage hu'ne. Ramoka mago ke'a omne'nesia vahera knare amne kuma'ane naga'anena zamahe fanane hugahano? ⁵Abrahamu agra'a nasmi'ne, ama ara nensaro'e nehigeno, Sera'a Abrahamunkura nenfu'e hu'ne, tarega'moke hu'na'e. E'igu Serama avre'za eme nenamige'na nagra nagu'areti ene antahi antahini'areti ene hu'na knare fatgo avu'ava hu'noe hu'na nagra nagesa antahi'noe. ⁶Anumzamo ava'nafi amanage huno asmi'ne, tamage, Nagra antahi'noe, kagra fatgo antahintahi antahinenka, anazana hu'nane. E'ina hu'nanke'na Nagra kase hugantogenka Serana avako osu'nane. E'igu

kefozana osu'nane. ⁷Hianagi ama a'mofo neve'a kasnampa (profet) ne' mani'neanki, huntetegenone neve hirega vino. Nevnigeno negeno, kagrama fri'zankura nunamu huno kza hino. Hanki hunte'nankeno ovniana, kagrane maka'a naga kanena frigahaze. ⁸Nanterame Abimeleki'a maka'a kva vahera ke hige'za eme atru hzageno, Anumzamo'ma ava'nafi asmi'nea nanekea huama huno zamasmine. Nezmasmige'za nentahi'za, tusi'za hu'za zamagogogu hu'naze. ⁹Abimeleki'a Abrahamu ke higeno egeno amanage huno antahige'ne. Kagra naza hurantenane? Nagra kagrira mago'a kumi hugante'nogenka amanahu havizana kumaniane vahe nianena hurantane? Ama zana ra kumi eri fore hane. ¹⁰Abimeleki'a amanage huno Abrahamu asmi'ne. Kagra na agafare amanahu'zana hane? ¹¹Abrahamu amanage hu'ne, Na'ankure nagra amanage huna nagesa antahi'noe, ama kumapina Anumzamofonku koro nosazankiza, zamagra a'niareku hu'za nahegahaze. ¹²Hanki ami ara nensaro mani'ne, nenfa mofa, ana hu'neanagi nenrera mofa omninegu huno a'ni'a mani'ne. ¹³Hanki Anumzamo'ma hunatege'na nenfa noma netre'na amanage hu'na Seranku asmi'noe, amai soe kvukva hunantegahane, hakare'a kaziga vanuana, nagriku'ma hanunka nenfu'e hunka huo. ¹⁴Abimeleki'a sipisipine, eri'za eri kaone (oksen), vene a'ene miza e'ori eri'za vahe'ene, avreno Abrahamu nemino, nenaro Sera avreno eme ami'ne. ¹⁵Abimeleki'a amanage hu'ne, ko, ama nagri mopa me'ne, kvesinirera amne umanio. ¹⁶Serana amanage huno agra asmi'ne. Negfuna, Abrahamuna menina wan tauseni'a silva zgoa nemue, kagri kagazema eri kami'nogu ama miza amue. E'ina nehnuge'za mika vahe'mo'za negeza, nagrikura havi zana osu'ne hu'za hugahaze. ¹⁷Anumzamofonte nunmu higeno Anumzamo Abimelekine, nenarone, kazokzo eri'za mofane ane zamazeri soe higeza mofavre ksente'naze. ¹⁸Na'ankure Abrahamu nenaro Seranteku Ra Anumzamo Abimeleki naga'mofo a'ne zamarimpa erigine.

Aisaki ksente'nea naneke

21 ¹Ra Anumzamo Serana, kema huntenero eri knare huntenteno ko'ma huvempa hu'nea kere, Agra Serana eri knare hunte'ne. ²Sera'a amu'ene huno ne' mofavre ksente'ne, Abrahamu ozafa retegenone ksente'ne. ³Abrahamu ne'mofavre, Sera'ma ksentea mofavre'a Aisaki'e huno agi'a ante'ne. ⁴Hanki Abrahamu'a nemofo Aisakina 8ti'a zgegnare, Anumzamo'ma asmi'nere agoza avufga anoma'a tga hunte'ne. ⁵Abrahamu'a 100ti'a zgegfu mani'tegenone mofavre Aisakina Sera kasentene. ⁶Sera'a amanage hu'ne, Anumzamo naza hige'na kizaneroe. Vahe'mo'za antahisuza nagrane kiza regahaze. ⁷Anage huteno Sera'a amanage huno hu'ne, Iza Abrahamuna, Sera'a mofavre'a ante omigahie huno hugahie? Ana hu'neanagi menina agra ozafarefinka mofavre kse

amue. ⁸Ana Mofavremo nena huno ami a'o nehigeno Abrahamu'a ra ne'za kre'ne.

Hegane, Ismaeligizni tramema huznantege'ne vu'na'a naneke

⁹Mago zupa Sera'a keana Hega, Isipi a'mofo mofavre, Abrahamunteti ante'nea nemo avaharo nehigeno ke'ne. ¹⁰Sera'a amanage huno Abrahamu asmi'ne, Erizanti'a e'neria a'ene mofavre'anena zanahenatige'ne vio, eri'za a'mofo mofavremo'a fenonka'a e'origahie, mofavre'nimo Aisaki erigahie. ¹¹Anage nehigeno nentahino, Abrahamu'a mofavre'agu tusi rimpagna hu'ne. ¹²Hianagi Anumzamo asami'ne, Abrahamuga krimpa haviza osuo, na'ankure mofavrene eri'za a' kagura kagesa ontahio, Sera'ma naneke kasmiaza huo, Aisaki'pinti kagehe'za fore hugahaze. ¹³Eriza a'mofo mofavrefintira Nagra zamazeri hakare ha'nena rankuma ante'za manigahaze. Na'ankure zamagra kagri kageheze.

¹⁴Hanki Abrahamu nanterame otino bretine, zgakfa avufgare tafempi tifino Hega afunte nenteno mofavre'a amino hunte'ne. Hanki Hega atreno Birseba ka'ma kopi vu'no umani'ne. ¹⁵Anampi zgagfa avufgare tafempi ti afine vuna'a timo vgaregeno, mofavre'a osi zafa agafare ome ante'ne. ¹⁶Hega vuno mago kaziga tvaonte keve ahetregeno vuno umania kna zaza'a umanineno amanage hu'ne, Negesugeno mofavre'nia fri zankura navresra hie nehuno, krafa huno zavi ate'ne.

¹⁷Hianagi Anumzamo antahi'ne, ne' mofavremofu zavike'a, Anumzamofu ankeromo monafinti amanage hu'ne, Hegaga kagripina na'a hu'ne? Koro osuo, antufi mani'neni ne'mofavremo zavima neteana Anumzamo antahi'ne. ¹⁸Otinenka ne'mofavre azante azeri otinka avro, Nagra azeri ra hanugeno tusi'a vahe fore huno rankuma antegahie. ¹⁹Anumzamo ana a'mofo avurga azeri hari higeno keana mago tinkeri me'negeno ke'ne. Keteno vuno zgagfa avufgare tafempi ti afino ana mofavre ome amigeno ne'ne.

²⁰Anumzamo ana ne'mofavrene mani'negeno nena huno, ka'ma mopafi ati ahe'zante harfa ne mani'ne. ²¹Agra ka'ma mopafi Parani mani'negeno, nerera'a Isipi mopareti a' ome avreno eme ami'ne.

Abrahamu'a Abimeleki'ene huvempage hu'na'a naneke

²²Ana zupage Abimeleki'ene vugota ha' kva ne'a Fikoli'ene amanage hu'ne Abrahamuna asmina'e, Anumzamo kagrane mani'neni maka'za hanazampina kzeri knare nehie. ²³Hanki kagra amafina tmage hunka Anumzamofu avufi huvempa hunka nasmio. Nagri ene, mofavreniane, nagehe'inena reravatga hunka haviza huoranto, knare navunva hugante'noaza hunka nagrira knare kvukva hunanto, amama emani'nana mopafina. ²⁴Abrahamu huno, Nagra huvempa huankina kema hanaza hugantegahue hu'ne. ²⁵Ana hianagi Abrahamu'a tinkeriagu Abimelekina

keaga hunte'ne, na'ankure Abimeleki eri'za vahe'mo'za tinkeria hanare'nazagu hu'ne. ²⁶Abimeleki amange hu'ne, nagra ontahi'noe, iza e'inahu'zana hu'nefi, kagra onasminkena ontahi'noe, hanki meni nentahue. ²⁷Abrahamu'a mago'a eri'za eri kaoma (oksen), sipisipima refko huno Abimelekina eme nemino, anante raru hu'ne tragote'ne manisa'a naneke huvempa (covenant) hu'na'e. ²⁸Abrahamu 7ni'a sipisipi a' anenta avreno arure ante'ne. ²⁹Abimeleki amange huno Abrahamu antahige'ne, ami 7ni'a a' sipisipi anentara nankna kagukagesare avre ruotge hu'nane? ³⁰Abrahamu amange hu'ne, kagra ama 7ni'a a' sipisipi anentara nazapinti kamuana erigeno, anazamo hu'ama huranteno ama tinkeri nagra kafinoe hino. ³¹E'i kumara Bersibe huno agi'a ante'ne, na'ankure anante tarega'moke huvempa ke hu'na'e. ³²Hanki zamagra huvempa Bersiba hute'za, Abimeleki ene Fikoli ha' kva ne'ane otine mopa zniarega Filistia vu'na'e. ³³Abrahamu tamarisk zafa Bersiba negrino, anante manivava Anumzante Ra Anumzamofa agi hanta vazine. ³⁴Abrahamu'a zaza kna Filistia vahe mopare mani'ne.

Aisakina ahenka ofa hunanto hu'nea naneke!

22 ¹Mago'a kafua agateretegeni Anumzamo Abrahamu areheno ke'ne. Anumzamo'a amange hu'ne, Abrahamu higeno ama mani'noe huno Abrahamu hu'ne. ²Anumzamo asmi'ne, magoke mofavre, kvesi kvesi huntana mofavrea Aisakina avrenka Moraia vuo. Anantega Nagrama kverisua agonare agrira ahenka tevefi kre sramna vuo. ³Ame' nantera kerage Abrahamu otino donki afura azeri retro hu'ne. Kre sramna vu tevea ape huno krevare'are enerino, tare eri'za vahe'ane mofavre'a Aisakine zamareno, Anumzamo asmi'nea kotega vu'naze. ⁴Tare zgegna agteregeni, anante knarera Abrahamu'a nevuno kesga huno ana asmi'nea koka ke'ne. ⁵Eri'za vahetrenku amange hu'ne, amare donki afura anteta maninekena nigrane, ne'niane vuta mono ome hunteteta ete maninesate egahu'e.

⁶Abrahamu kre sramna vu teve erino Aisaki kofinenteno, agra'a hugre tevene, kazine erige'ne vu'na'e. Znagra kantega nevu'ne, ⁷Aisaki'a, Abrahamunku, Nfa o higeno, voe nenmofa huno Abrahamu'a hu'ne, Hugre tevene, kre tevene eri'noe, hagi inantegati kre sramna vu lama afura erigahu'e? Huno Aisaki antahige'ne. ⁸Abrahamu kenona huno asmi'ne, Anumzamo kre sramnavu lama afura tamigahie huno higeno vu'na'e.

⁹Anumzamo asmi'nea kaziga unehnati'ne, Abrahamu have erino ita huno teve hnavazine, Nemofa, Aisaki agare azante nofi anakiteno, ana ita agofetu azeri sga humsente'ne. ¹⁰Abrahamu kzima'a erino Aisaki kazi refriza nehigeno, ¹¹monafinti Ra Anumzamofa ankeromo kezatino, Abraham! Abraham! Higeno ama mani'noe hu'ne. ¹²Mofavremofa

avufgarera kzana onto, mago'zana huonto huno asmi'ne. Menima kagrima kagentoana Nagrite kamentiti nehunka, Anumzanku kore nehane na'ankure, Nagri'ma nami'zantera mofavreka'a magoke mofavrea azeri usasi oki'nane. ¹³Abrahamu kesga huno osi zafa titipafi ve rama afumo pazive'afi rusi hu'negeno ke'ne. Ana ve rama afu ome azerino mofavre'amofa nona'a aheno tevefi kre fnane hu'ne. ¹⁴Abrahamu ana agonagura Ra Anumzamo tamigahie huno agi'a ante'ne. Eno menima mani'nona knafinena, Ra Anumzamofa agonare tamigahie nehaze. ¹⁵Ra Anumzamofa ankeromo Monafinkati Abrahamunku mago ene kezati'ne. ¹⁶Anage hu'ne, Nagrani'a Ra Anumzamo'na avempage nehue, na'ankure ke'nia zafa nehunka ne'mofavreka'a, magoke ne'mofavrea azeri usasi oki'nane. ¹⁷Nagra asomu huneganta'nena kagri kagehe'impintira fore huhakare hu'za monafinka hanafi ene hgerinkena ksepa kna hugahaze, kagehe'moza ha' vahe'zmi mokizmi ranra kumara eri nfa'a hugahaze. ¹⁸Na'ankure kagri kagehe'impinti ama mopafina mika zamageru'ene vahemo'za asomu erigahaze na'ankure, nagri ke'mofa avriri nankure. ¹⁹Abrahamu ene Aisakikea eri'za netrentega ake'za, maka'mo'za kuma zamirega Bersiba vu'naze. Abrahamu anante Bersiba mani'ne.

Nahori agehe'mokizmi zamagi'amofa naneke

²⁰Henka'a mago'a gna anama hu'nea zana evutege'no, Abrahamu nesamiza Milka enena mago'a mofavre'zga ksente'ne. Hankino Milkana neve'a Nahori'e hanki Nahori'a Abrahamuna nefu'e. ²¹Ana mofavremokizmi zamagi'a, Uzi'a pusa nere, Buzi'a agri negna'e, Kemueli'a Aramu nefa'e. ²²Keseti'e, Hazori'e Pildasi'e, Judlaf Betueli'e, ²³Betueli'a Rebeka nefa'e. Milka'a, Nahorintetira 8ti'a ne'mofavre zga zamante'ne. Nahori'a Abrahamuna nefu'e. ²⁴Hanki henka a'mofa agi'a Reuma'e. eri'za a'a Reuma Nahorin'tetira Teba anteno, Gahamu anteno, Tahasi anteno, Makagizmi zamante'ne.

Sera'ma frigeno'a Abrahamu mago mopa ome miza huno, ana mopafi Serana asente'ne naneke

23 ¹Sera'a 127ni'a zgegfu mani'ne. ²Sera'a Kiriati-arba fri'ne. Menina ana kumara Hebronie hu'za nehaze, Kenani mopafine. Hankino Abrahamu'a tusi'za huno Seranku asunku nehuno zvi ate'ne. ³Sera fri kerfare Abrahamu mani'nereti otino Hiti mofavre'zga amanage huno ome zamantahige'ne, ⁴Tamagra antahi'naze, nagra mopa agafa nera omni'noe, amne tmagri mopafi emani'noe. A'nimo fri'nege'na tmantahi'negoe, mopa miza hu'na anampi ome asenteku nehue. ⁵Hiti mofavre'mo'za amanage hu'za Abrahamu asmi'naze. ⁶Kma antahio ra ne'moka, kagra ra kvane tagrane mani'nane. Knare'ma huno kvesinia matipi asenteku'ma hananketa, amne kamigahune, aza'o nafa'a

mani'nenimo'a i'o osugahie. Amne kamina ana matimatipina ome asentegahane. ⁷Abrahamu ana mopafi vahera, Hiti mofavre'mokizmi zamufi otino mopafi kepri huno muse hu'ne. ⁸Hanki antahiho! A' ka'ama asentesane hanuta, nagri nagi erita vuta Zohari nemofo, Efroni'ene ome kegaga hiho. ⁹Ome antahigenkeno Makapela mopa nminke'na, Ana mopa agentega havegampi Serana ome asentaneno. Ana mopamo'a nagri'za segahie. Hanki knarere hinkena'a hakare'amota tamufi knare hu'na miza hugahue. ¹⁰Hankino, Efroni'a ana Hiti mofavre'mokizmi amunompi mani'ne. Efroni'a Hiti ne'kino Hiti naga rankuma'mofo kafante emani'naza vahe'mokizmi zamagesafi, ke nona'a huno Abrahamu asmi'ne, ¹¹Efroni'a amanage hu'ne. Kma antahio ra ne'moka, havegana miza osegahane, e'i ana mopane amne kmigahue, maka'a naganimokizmi zamufi huvempa hu'na meni ana mopa kmigahue. Kamisnugenka anampi fri kerfa ome asente'gahane. ¹²Anage higeno Abrahamu'a maka vahe zamufi kepri hu'ne. ¹³Abrahamu ana vahe zamufi amanage huno Efronina asmi'ne. Efroniga muse (plis) hugantoanki kma antahio, nagra menina ana mopa miza hugahue. Hanki zgoma Kamisnuana, erige'na ana mopafi fri kerfa ome asenta'nenno. ¹⁴Efroni'a ana naneke nentahino amanage huno Abrahamuna nona'a asmi'ne. ¹⁵Kma antahio, ra vahe'moka, ama mopamofo mizama'a 400ti'a silva me'neanagi amu'nonti'afina osi'zane. Amne fri kerfa ome asentegahane. ¹⁶E'inage nehigeno Abrahamu'a nentahino, mago'a zgo'a refko huno Efroni eme ami'ne. Efroni'a agra'a kehia avamente fo hantreti'a (400) silva zgo anama'a hakare vahe zamufi eme ami'ne. ¹⁷Efroni mopa Makapela, Mamre kaziga avugosa hunte'ne. E'i ana mopafi me'nea havegane, zafane, mopane, hakarezana ami vgare'naze. ¹⁸Hanki hakare'zana Abrahamu nfa'a hinogu Hiti ne'mofavre nagama ran kuma'mofo kahante ke refko nehza vahe'zmufi ami vgare'naze. ¹⁹E'ina huteno Abrahamu'a Serana Makpela havegampi, Mamre kaziga avugosa hunte'nea have'gampi ome asente'ne, ana kuma agi'a Hebron hu'za nehaza kumare, Kenani mopafi me'ne. ²⁰Mopane havegane anampi me'neana, Abrahamu naga asezmante mope hu'za Hiti mofavre naga'mo'za ami vgare'naze.

Aisaki a' eri'nea naneke

24 ¹Abrahamuna tusiza huno hakare'a zama'afi Ra Anumzamo asomu hunentegenno mani'nenno ozafare'ne. ²Korapa eri'za ne'a, maka'a fenonte ene nonte kegva gri'nea ne'ku, Abrahamu amanage huno asmi'ne, Muse (plis) hugantoanki kzana namo'mofo fenka anto. ³Kagra huvempa hunka Ra Anumzana, monama troma hu'nea Anumzane ama mopama troma hu'nea Anumzante, tamage hunka Kenani mopafinti ara ne'nimofona eri omigahane. ⁴Hagi vunka mopa agafa'niare vahe'niafinti a' uvrenka Aisakina eme amio. ⁵Eri'za ne'amo Abrahamu asmi'ne, Hanki

ana a'mo navririno'ma ama mopare omena, ete negamofona avre'na mopakare ome atregahufi? ⁶Anante Abrahamu'a eri'za ne'a asmi'ne, I'o hue! ne'nimofona avrenka ovutfu hugahane. ⁷Monafinka Ra Anumzamo nemni'a Anumzamo nenfa vahe'pinti ene fore hu'noa mopareti, navreno emenanteno amanage huno huvempa huno nasmi'ne, ama mopa nagakamofo zamigahue, huno hu'neankino Anumzamo mago ankeru vahera huntkeno kagota hugantenkenka, Aisaki nenaro anantegati uvrenka egahane. ⁸Hagi ana a'mo, ovugahuema hinkenka huvempama hu'nana kegu koro osunka atrenka eno. Hagi ne'nimofona ana mopare avrenka ovugahane. ⁹Anage higeno, eri'za ne'amo azana Abrahamu amo'mofo fenka anteno, anankere huvempa hu'ne.

¹⁰Eri'za ne'amo kemori afura ¹⁰ni'a ozafa'amofo kemorifinti nezmareno, mago'a knare nare'zana azampi ozafa'areti enerino, otino Mesopotamia, Nahori rankumate vu'ne. ¹¹Kemori afu'tmina zamazeri rena rezmantege'za, tinkerire a'nemo'za ti nefiza knare kinaga rankuma'mofo fegi'a mani'naze. ¹²Eri'za ne'mo amanage huno nunamu hu'ne, Ra Anumzane, ozafani'amofo Abrahamu Anumza'moka muse (plis) hugantoanki, menina antahi nminka, ozafani'a Abrahamuna avesintenka azeri so'e hnane. ¹³Keho, ti hnatite nagra otina mani'nanena, rankumate vahe'mokizmi mofanemo'za ti afinakura egahaze. ¹⁴Mago mofaku'ma hu'na, Muse (plis) hugantoanki, ti afi kavo ante mopafitege'na afi'na na'neni nehnugeno, tina nenege'na kemorika'a afi zami'neni, huno hanimo eri'za neka'a Aisaki nenaroza hugahie. Anama hinke'na, Abrahamu ozafani'a avesintenka azeri so'e hane hugahue.

¹⁵Nunmuna huvga ore'neni, keana mago mofara Rebeka agra ti afi kvo afunte kofino atirmino e'ne. Milka nemofo Betuel ksente'nea mofa, (Milka'a, Abrahamu negna Nahori nenaro'e), ¹⁶Ana mofara vemo ke asane hu'are, vene'nene omse'nea mofamo, tintega uramino kvo'afi ti omefirino mrerino e'ne. ¹⁷Abrahamu eri'za ne'mo, ana mofa'mo ti afirino mrerige'no agia reno ome antahige'ne ana mofara, Muse hugantoanki kvoka'afinti osi'a tina nmisanke'na nesue. ¹⁸Ana mofa'mo hu'ne, ranimoka amne negahane nehuno ana kvo'a anteme ramino azeri sga huntogeno ne'ne. ¹⁹Amigeno netegeni, ana mofa'mo asmi'ne, Kemorika'a ana zanke hu'na tina afi zami'neni nezmu hugahaze, ²⁰Huteno ame huno tina kvo'finti afu'moza ti nenaza zompafi taginte zamantege'za nenageni, ufino ete ete ete huno neragige'za ana maka kemorimo'za nevgare'naze.

²¹Ana nehigeni ke osu'no ana mofa'mofo avufi negeni mani'ne, Kama ante'na e'nomofona, Anumzamo'a naza nehifi nosie huno eri'za ne'mo agesi antahi'ne. ²²Kemorimo'za ti nehana hutageni, ana eri'za ne'mo golire tro hu'naza rini kna'amo 5fu'a gremi hu'neane manogosane, golire tro hu'nea asana tarega azampi antaninte'ne, korimofo kna'amo 100ti'a grem hu'ne, ²³nehuno ana mofaku hu'ne, Iza mofa kagra mani'nane?

Muse (plis) hugantoanki nasmio, knare negfa nompina kankmuna me'nesigu umasegahuno? ²⁴Ana mofa'mo asmi'ne, Nagra Betuel mofa mani'noe Milkane, Nahorigizni mofavremo ksenante'ne. ²⁵Ana mofa'mo mago'ene eri'za ne' asmi'ne, Kemorimo nesia ne'zana hakare'a me'ne, hanki mse kankmunena me'ne. ²⁶Anante ana ne'mo kepri huno, Ra Anumza'mofo mono hunte'ne. ²⁷Eri'za ne'mo hu'ne, Rankagi kamue, ozafani'a Abrahamu Ra Anumzamoka, agekani ontenu soe'za hunentenu aza nehie ozafa'nimofona, hanki nagrira Ra Anumzamo nza nehuno kana nverige'na ozafa'nimofo afu'agna nompifefatgo hue. ²⁸Ana mofa'mo agia reno nerera nompifemani'namokizmi ana naneke ome zamasmine. ²⁹Hagi Rebeka nempu'amofogia' Labani'e, Labani agia reno fegi'gavuno ti fi kerire mani'nea nete vu'ne. ³⁰Agonafi manogosa renentenu, asama azampi nesaro antani'nea negenu, nesaro Rebeka ana eri'za ne'mo asmia ke nentahino, ana netega vuno, ome keana tinkerire kemori afu'zgane otinegeno ke'ne. ³¹Labani ana ne' asmi'ne, Ra Anumzamo asomu hugantene'moka no agu'afiemrerio. Nahigenka fegira mani'nane, no mesanazane kamorimokizmi kuma'enena nagra ko erise hunte'noe. ³²Ana ne'mo nompimreri'ge'no, anante Labani'a kemori agumpintifenoma'a erinentenu, Kemori mofo osapa trazane, ne'zane nezmino, agia sesehu ti tagi zamige'za agrane e'naza vahe'ene zamaga sese hu'naze. ³³Ne'za nenogu kreno avuga eme antenentege'no amanage hu'ne, Kavera onenena mago'a naneke tasmite'na negahue higeno, Knareki tasmisanketa antahisanune huno Labani'a hu'ne.

³⁴Agra anage hu'ne, nagra Abrahamu eri'za ne'a e'noe. ³⁵Ra Anumzamo tusiza huno ozafa'nimofona asomu hunentege'no afufeno ne' mani'ne, Ramo sipisipima, bulimaka'ma, silvafi, korifi, eri'za vahe'ma, a'nema, kemorima, donkima huno ami'ne. ³⁶Hanki ozafanimofonenaro Sera'a tavavatetenu ne'mofavre kase amigeno, ana mofavremofomika zama'a ami vgare'ne. ³⁷Ozafanimohuvempa huno hunantenu, Kagra zamagri mopafi emani'noa vahepintira ne'mofavreni'a rera Kenani vahe'mokizmi mofa'nea avre omigahane. ³⁸Hianagi vunka nenfa mopa agafareti, vahe'niafinti ara ome avrenka ne' mofavreni'a eme amio. ³⁹Nagra ozafanimofonku anage hu'noe, Ana a'moma navaririno omenke'na na'a hugahu'e? ⁴⁰Nagrama amage' nentoa Ra Anumzamo, Agra ankerovahe'a huntkeno kagrane nevina kama vnana kamo'a knare hanigenka, vahe'niafinti nenfa nompinti ne'nimofo a'ra uvregahane. ⁴¹Nagrama huvempa hu'noa kemo'a kaze'origahie, kagrama nagri vahepima vnanke'za, ana a'ma onkamisageno'a, nagrama huvempa hu'noa kemo'a kaze'origahie.

⁴²Hige'na nagra meni ti afite enehnati'na amanage hu'na hu'noe, Ra Anumzamoka ozafa'nimofo Abrahamu Anumzana, nza nehnankeno kama eno'a kamo'a knare hnie, ⁴³amare nagra otina tinte mani'nesugeno,

ina mofamo'o ti afiku'ma esanige'na ana mofaku hu'na, Muse (plis) hugantoanki tina kavoka'afintira osi'a namige'na na'nenno hanugeno, ⁴⁴ana mofamo nasmino, Tina nenege'na kemorikamokizmi tina afi'na eme zami'nenno huno hanimo, ozafa'nimofa ne'amofa ara Ra Anumzamo hampri nente hu'na antahigahue. ⁴⁵Anage hu'na nagu'afinka nunamuna nehugeno, Rebeka kvo afunte kofino tinkirireti ti afinaku uramigena kete'na, Muse (plis) hugantoanki ti afi namige'na na'nenno hu'noe. ⁴⁶Kavo'a afunteti ame huno anteme neramino amanage hu'ne, Tina erinka nenege'na, Kemorika'a tina afi zamineno huno hige'na, nenogeno kemori naga ti afino zamige'za ne'naze. ⁴⁷Hanki nagra antahige'noe, Iza mofa mani'nane? hu'na nehugeno, Betuel mofa Nahori nemofa'e Milka ksente'neane huno hige'na, manogosa agonafi renente'na, asana azantrempi antaninte'noe. ⁴⁸Ana hute'na kepri hu'na Ra Anumzamofa mono hunte'noe, Ra Anumzamofa agi ahesga hu'na, ozafanimofa Abrahamu Anumzamo'ma kva hunantege'na ozafani'mofa afu'agnapinti ne'amofa a'ra erifore hu'noe.

Kagota hunantege'na ngana'amofa mofavrere' Aisaki a' eriku neoe. ⁴⁹Hagi menina muse kazigati husoe huta ozafa'nimofonkura nasmiho, tmage tmarimpamo so'e osnigeta nsaminke'na, hagi nagra nentahi'na, nza tmaga'o hoga'o rukrahe ha'nenno.

⁵⁰Anage hige'ne Labanike, Betuelike ana kemofa nona'a asmina'e, Ra Anumzamo amanahu'zana higu, tagra mago'a havigeo tamageo osugahu'e hu'na'e. ⁵¹Rebeka ama kavuga mani'neanki, Ra Anumzamo ke hiaza hunka avrenka vugeno, ozafa kamofa ne'mofa nenaro'za hino. ⁵²Abrahamu eri'za ne'mo nentahino, kepri huno mopafi rena reno Ra Anumzamofa muse hunte'ne. ⁵³Abrahamu eri'za ne'mo avasese hu'zana silvare'ene, golire tro hu'naza zane, kukenane Rebeka nemino, anazanke huno mago'a knare'nare zantmina zgo'amo mreri'nea zana nesarone, nererane znami'ne. ⁵⁴Zamiteno ana eri'za ne'ene agrane e'naza naga ene kave'ene tineni nete'za mase'naze. Ko'atige'za o'neti'za nanterampi amanage huno zamasmine, Hunantenke'na ozafa'nimo nehirega va'nenno hu'ne. ⁵⁵Hianagi, nempu'amo'ene nerera'kea anage hu'na'e, A'o atrenkeno mago'agna maniteno, 10ni'agna azana agaterete'na, avre tma vugahaze. ⁵⁶Anage nehakeno, a'o nazeri rentrako osi'o. Ra Anumzamo naza nehigeno eri'za nami'nemo knare hu'negu, hunantenke'na ete ozafanimomo nehirega va'nenno hige'ne, ⁵⁷ana mofa'mofa avesi antahigeta kesu'e nehu'ne, ⁵⁸Anante Rebeka ke hakeno ege'ne antahige'na'e, Kagra ama ne'enena vugahano? Ana mofa'mo huno, ozo vugahu'e hu'ne. ⁵⁹Anantera zamagra nezmasaro Rebekana huntageno vu'ne, kegvama hunentea a'ene, Abrahamu eri'za ne'ene, agrane e'naza naga'ene ana maka vu'naze. ⁶⁰Rebekana asomu ke hunente'za amanage hu'naze, Kagra, tagri nersaroga, Kagripinti tusi'a vahe krerfa fore hugahaze. Hagi kagri kagehe'za zamesi ozmantesaza

vahe'mokizmi rankumazmi zamahe'za hanregahaze. ⁶¹Rebeka'ene, mago'a agri eri'za a'nene oti'za kemori agumpi mreri'za, ana ne'mofo amage vu'naze. Higeno Abrahamu eri'za ne'mo Rebekana avreno vu'ne.

Aisaki'a Rebeka a' eri'nea naneke

⁶²Aisaki'a Ber-lahai-roiti eno, Negev agra emani'ne. ⁶³Aisaki'a mago kinaga vuno hofage kopi umani'nenno agha antahi antahi nehuno kesga huno keana, kemori'zga neageno ke'ne. ⁶⁴Rebeka'a kesga huno Aisakina negeno kemori agumpinti erami'ne. ⁶⁵Eri'za ne'ku amanage hu'ne, aza amanu nera tavrenakura ne-e? Higeno eri'za ne'mo huno e'i nagri ozafe higeno. Anante Rebeka tavrave erino avugosa refite'ne.

⁶⁶Eri'za nemo Aisakina hakare zama hu'nea zana asmi vare'ne. ⁶⁷Ana hutegeno Aisaki'a Rebekana avreno nerera Sera seri nomp ome antegeno nenarozha higeno, avesintene. Aisakina nerera'a fri'nere amena eme arentinti hu'ne.

Abrahamu'a ru a' eri'nenno ksezmente'nea mofavre'mokizmi zamagi'amofa naneke

25 ¹Menina Abrahamu aru a' erine, agi'a Katura'e. ²Ana a'mo kse zamante'nea naga'mokizmi zamagi'a Zimran, Joksan, Medan, Midian, Ispak, Suaki'e, huno zamante'ne. ³Joksan'i'a, Seba'ne, Dedani kizni neznafaza hu'ne. Hanki, Dedani mofavre nagara Asurimi'e, Letusimi'e, Leumimi'e. ⁴Hanki, Midiani mofavre zamagi'a Efa'ma, Eferi'ma, Hanoki'ma, Abita'ma, Elda'ma, Ana maka'mo'za Katura agehe'za mani'naze. ⁵Menina, Abrahamu'a maka zama'a Aisaki ami'ne, ⁶ana hu'neanagi henka eri'nea a'nemokizmi mofavre nagara, Abrahamu ksefa mani'nenno muse'za nezmino huzmantege'za, Aisaki atre'za afete'are zge hanati kaziga umani'naze.

Abrahamu fri'nea naneke

⁷Ami Abrahamu mika zgegfu hu'neana 175fu'a zgegfu hu'ne. ⁸Abrahamu ozafa'rfa reteno hakare'a zgegfu hu'neazanku muse nehuno, vgare asimu anteteno frino naga'ane umani'ne. ⁹Hanki agri mofavre Aisakike, Ismaelikea Abrahamu kerfa eri'nea Makapela havegampi ome asente'na'e. Hiti mopa Zohari nemofo Efroni ami'nefi Mamre kaziga avugosa huntene. ¹⁰Abrahamu, Hiti mofavremofa mopa miza hu'nea mopafi, nenaro Sera asente'nefi Abrahamuna ome asente'na'e. ¹¹Hanki, Abrahamu fritegenoa Anumzamo agri ne'mofavre'a Aisakina asomu huntengeno, Aisaki'a Ber-hai-roi mani'ne.

Ismaeli agehemofa naneke

¹²Hega Isipi a'mo Sera eri'za enerino Abrahamunteti, Ismaelina ksente'nea mofavremofa naga'mokizmi naneke. ¹³Ismaeli mofavre

nagamofu zamagi'a ama'ne, Ismaeli mofavre fore'ma hu'nazare zamagi'a ante'ne, Ismaeli agonesa mofavre Nebaioti'e, Kedari'ki, Adbiliki, Mibsami'e. ¹⁴Misma'ma, Duma'ma, Masa'e, ¹⁵Hadadi'ki, Tema'ki, Jetuki, Nafisi'ma, Kedema'e. ¹⁶Amai Ismaeli ne'mofavre nagamofu zamagine, kuma'zmine, 12fu'a kva zamine, nofite nagate hu'za mani'naze. ¹⁷Ama maka Ismaeli mani'nea zgegfu'a 137ni'a zgegfu huteno, vgare asimu anteno frino, fri'naza naga'ane umani'ne. ¹⁸Hanki, Ismaeli agehe'za Havilati mani'za Suri uhanati'naze, zge hanati'tega Isipi tvaonte, Asiri'a kaziga vu kamofu, zamagonaru'za zamagraku arure umani'naze.

Aisaki mofavre'mokizmi naneke

¹⁹Abrahamu'a Aisaki nefa'e. Aisaki'pinti fore hu'naza naga'mokizmi naneke. ²⁰Aisaki 40ti'a zgegfu huteno Rebekana Betueli mofa erine, Lebani'a Aramea nera, Mesopotamia mopareti ne'mofu nesaro erigeno, nenaru'za hu'ne. ²¹Aisaki'a Ra Anumzantega nenaru agi' erino nunmu hu'ne. Na'ankure Rebeka mofavre ontogeno, ana higeno Ra Anumzamo nunmuma'a antahi'migeno Rebeka amu'ene hu'ne. ²²Hianagi tare mofavremo arimpafinti knime nerakeno, amazana na'a nehie nehuno Anumzamofu antahige'ne. ²³Ra Anumzamo amanage huno asmi'ne,
tare kumamoke krimpafi mani'na'e,
hankino tare'mokea arure arure kvufga'finti vune ene hugaha'e,
mago'mo'a hanvetina, mago'mo'a hanve otigahie,
hanigeno ramo'a, osimofu katoza hugahie.

²⁴Mofavre ksente kna'ma egeno'a, tare kugaveza mofavre arimpafi mani'na'e. ²⁵Kota mofavrema ksenteana koranke avufgane ante'ne, hakare avufgamo'a azokake hu'nege'za agi'a Isoe hu'za ante'naze. ²⁶Hanki amefiga'a negna ksente'ne, Iso agiare azerino atiramigeno, agi'a Jekopu'e hu'za antemi'naze. Ana knarera Aisaki'a 60ti'a zgegfu hutegenonaro mofavre kse znante'ne.

Iso nfa'amo manu rentesnia antahi amne hu'nea naneke (Hivru 12:16, 17)

²⁷Ana mofavre'moke nena hute'ne, Iso'a zzagfa hofa trampinti ahe ne' mani'negeno, Jekopu'a rimpa frune, kzone ne' seli nompini'ne.

²⁸Aisaki'a Isona avesinte'ne, na'ankure agrama zzagfa aheno eme amigeno nenea zankure, hagi Rebeka'a Jekopu avesinte'ne.

²⁹Jekopu'a ne'za negregeno Iso'a trampinti agaku nehuno e'ne, ³⁰Iso'a, Jekopu amanage huno asmi'ne, ame'ama hunka antu koranke migri (sup) ne'zana eri namige'na na'neno, na'ankure naganetege'na nehue, ana hu'negu agi'a Idomu'e. ³¹Higeno Jekopu amanage hu'ne, zge mofavremo eri asomura kota'zana nagri nmitogeno. ³²Iso amanage hu'ne, Negano nagra friza nehue, zge mofavremofu asomumo'a na'a hunantegahie?

³³ Jekopu amanage huno asmine, kotazana huvempa hutegeno higeno, agra huvempa huntenu zge mofavremo eriga asomura Jekopu ami'ne.

³⁴ Jekopu'a bretine, lentol koheki huno amigeno neteno atreno vu'ne. Iso'a, agra'a asomukura antahi amneza se'ne.

Aisaki Gerari mopare mani'nea naneke

26 ¹Agatekna ko'ma Abrahamu knafi fore hu'neankna huno ana mopafina fore higeno, Aisaki'a Gerari kumate, Abimeleki, Filistia kini ne'tega vu'ne. ²Ra Anumzamo agrite fore humino amanage huno asmi'ne. Isipia ovuo, Nagrama kasmisua mopare manigahane. ³Ama mopafi mani'nege'na, Nagra, kagrane mani'ne'na asomu hunegantane'na, kagri ene kagehe'ine ama mopa mika neramina, Nagrama huvempa negfa Abrahamunku hunte'noa ke eri knare ha'nenno. ⁴Nagra kagehe'ina zamazeri ra ha'nenke'za monafi hanafi kna hanage'na, Nagra ama mopa kagehei zamisugeno kagehe'impinti, miko mopafi vahe'mo'za asomu erigahaze. ⁵Na'ankure Abrahamu namage Nagri anteno, kema huankea amage huno, Nagri kasege amage anteno, ruga'a nanekea amage anteno, tra ke'nia avariri'ne. ⁶Ana higeno Aisaki'a Gerari mani'ne. ⁷Ana kumate vahe'mo'za nenaronku antahi kageno, agra amanage hu'ne, A' nimo'e huno huzankura koro huno agra nensaroe hu'ne. Agesama antahiana Rebeka'a vahe'mofo anunu hu'are manigeno, ana kumate vahe'mo'za ahezanku anage hu'ne. ⁸Zaza kna anampi umniteno, Aisaki'a nenaro Rebeka agzafene'geno, Abimeleki Filistia kinimo nomofo avo kampinti ke'ne. ⁹Anante Abimeleki'a, Aisaki kehuno amanage hu'ne, Antahio, tamage huno ami kagri a' mani'ne! Nahigenka kagra nensaroe hunka hu'nane? Aisaki amanage huno asmi'ne, Na'ankure nagra agriteku hu'na fri'zanku anage hu'noe. ¹⁰Abimeleki'a amanage hu'ne, Amazana naza hunerantane? Mago vahe'mo negnaro ene msere'sina, kagra mago knaza eri tamsine. ¹¹Ana huteno Abimeleki'a hakare vahe mago kasege antezmanteno, aza'o ama nero, nenarono avako'ma hanimo'a frigahie hu'ne. ¹²Menina Aisaki ana mopafi avimza hozafima hankre'neana ana kfufina 100ti'a agatereno hamre'ne. Ana higeno Ra Anumzamo asomu hunte'ne, ¹³ana ne'mo feno ne' fore nehuno, mago'ene ra huno tusi'a feno anteno, mika fenona ante agatere'nea ne' mani'ne. ¹⁴Aisaki'a sipisipi zgane, memeki zgane, Bulimakane, eri'za vahe'ene, rama'a ante'negeza, Filistia vahemo'za zamasigu hunte'naze. ¹⁵Menina mika tinkeri agri nefa eri'za vahe'mo'za Abrahamu knafi kafinte'naza, Filisti'a vahe'mo'za mopa kate'za refite'naze. ¹⁶Abimeleki amanage huno Aisakina asmi'ne, Kagra tagri'pintira atrenka vuo, kagra tagrira tgaterenka hanve'nentake hane. ¹⁷Ananteti Aisaki'a atreno Gerari agupofi seri no anantega omegino mani'ne.

Tinkerigu hafra hu'naza naneke

¹⁸ Aisaki eteno korapa Abrahamu kafinte'nea tinkeri kafi'ne. Nefa fritege'za Filistia vahe'mo'za refite'naza tinkeri tmina kafiteno, nefa

ami'nea agi'a eriksefa huno antetere hu'ne. ¹⁹ Aisaki eri'za vahemo'za ana agupofi tinkeri nesageno, anampinti ti fore huno mreri'ne, ²⁰ Gerari afu kva vahe'mo'za, Aisaki afu kva vahera frage huzmante'za amanage hu'naze. Ama tagri tine! E'inage hzageno agi'a Eseki'e^s na'ankure zamagra frage hunante'naze. ²¹ Aisaki eri'za vahe'mo'za mago'ane ru tinkeri nesageno, esaza hu'za Gerari vahe'mo'za fra vazizmente'naze. Fra vazizageno negeno, Aisaki'a ana tinkerimofona Sitne huno agia ante'ne.^h ²² Aisaki'a ana tinkeria atreno ru' tinkeri ome kafige'za, hafra huontageno ana tinkerimofa agi'a Rehoboti'e huno ante'ne,ⁱ na'ankure Ra Anumzamo'a tzahunu kankmuna tro hurante'neankita ama ana mopare eri hakare hurantesigeta manigahune. ²³ Aisaki'a ana kumara atreno mrerino Bersiba kumate uhaniti'ne. ²⁴ Ana'ma uhanitia kenegera Ra Anumzamo'a efore humino amanage huno asmi'ne, Nagra Abrahamu nafaka'amofa Anumzane, e'igu korora osuo. Nagra kagrane mani'nena asomura hugante'na henka'a kagripinti kegehe'za fore hnamoki'zminena zamazeri hakare hugahue. Na'ankure Abrahamu'a Nagri eri'za vahe mani'negu ana hugahue. ²⁵ Aisaki'a ana kumatera kre sramna vu ita trohuno, Ra Anumzamofa agi hanta vzino ana kumateke seri no azeri onetige'za, Aisaki eri'za vahemo'za mago tinkeri kafi'naze.

Aisakike Abimelekike huvempa ke huke hagerafina'a naneke

²⁶ Abimeleki'a Aisaki ome kenaku Gerari nevuno, magora knare antahintahi nemia ne' agi'a Ahusati'e, hanki magora ha' vahe'amofa kva ne' Fikoligizni neznareno vu'ne. ²⁷ Aisaki'a zmantahigeno, Tamagra na'anku nagritega neaze, ko'ma mopa tmifintira tamesra hunanteta nahe nati'nazanki? ²⁸ Ana kemofo nona'a anage hu'naze, Ra Anumzamo'a kagrane mani'neno kaza nehigeta negeta, tagra anage nehune, Kagri ene tagri ene amu'notifina tamage hunka huvempa naneke hugeta kagrane, tagra hagerfi mneno. ²⁹ Kagra, tagrira tazeri havizana osugahane, tagra, kagrira kazeri haviza osuta, trimpa frune hugantonkenka e'nane. Menina Ra Anumzamo knare huneganteno asomura hunegante. ³⁰ Ana kezmi nentahino Aisaki'a ra kave kre zamentege'za tine ana ne'zana ne'naze. ³¹ Nantera'me oti'za huvempage hugantugma hute'za, anante Aisaki'a huzmantege'za zamarimpa frune vu'naze. ³² Ana'ma huzamtege'za vaza zupa Aisaki eri'za vahe'mo'za amanage hu'za eme asmi'naze. Hago mago tinkeri kafinompinti tina fore hie. ³³ Ana tinkerimofa agi'a Siba huno ante'ne.^j Meninena ana kumamo'a rahige'za Bersiba kumare hu'za nehaze. ³⁴ Iso'a 40ti'a zgegfu maniteno Hiti ne'mofo mofa' eri'ne, agi'a Judi'e, nefa'a

^s (agafa'a anahure; frage hu'naze) ^h (agafa'a anahure; hafra hu'naza tinkerie) ⁱ (knare huno manisoe hu kumare) ^j (agafa'a anahure, hnavege huvempa huza hgerfi'naza tinkerie)

Beri'e. Hanki mago a'a mofo agi'a Basemati'e, Eloni mofare, agra enena Hiti ne'mofo mofare. ³⁵Ana atremokizni mani'zamo Aisakine Rebeka gizni znarimpa znata znami'ne.

Jekopu'a revtaga higeno, Aisaki'a asomu hunte'nea naneke

27 ¹Aisaki ozafarfa regeno avumo'a osi'a asu higeno, zge mofavre'a Isonku amanagero huno asmi'ne, mofavrenige higeno, Ama mani'noanki nahie huno higeno, ²Aisaki agra anage hu'ne, antahio menina nagra ozafarena fri knania ontahinoe. ³Menina vunka ati keveka'a erinka hofa trampinti zga ahenka eme namio. ⁴Nagri'ma navesesia ne'za kre haga hunka eme namige'na nene'na, nagu'areti manu regantete'na, mani'ne'na henka'a frineno.

⁵Rebeka'a aghesa anteno antahi'ne Aisaki'a nemofo Isoma asmia kea, higeno Isoma trampinka zga ahenko eme krenteku nefreana, ⁶Rebeka Jekopuna mofavre'a asmi'ne, Antahio, negfa'a negfu Isonkura nentahugeno amanagero huno asmi'ne, ⁷zga ome ahenka kre haga hunka eme namige'na nene'na Anumzamofa avure manu regantete'na fri'nenno, nehigena antahi'noe. ⁸Hanki mofavre'niga kasmisua kea antahio. ⁹Menina vunka afu kevufinti tare onensa meme avrenka eme namigena negfama avenesia ne'za kre haga hugami'nenana, ¹⁰negfa'na erinka ome amisanakeno neteno, manu aregenteteno mani'nenno frino. ¹¹Hianagi Jekopu'a kenona'a Rebekana hunte'ne, Ke'nano, nempunimo'a avufga azokake ne' mani'ne, nagrira navufga nazokara ore'ne. ¹²Hu'neanagi nafanimo navakoma hunoma kesige'na agri avufina, nagra havige revatga nehuna, nagra nvufare manuna e'origahuanki, kna eri kofigahue. ¹³Anage higeno nerera'a amanagero huno asmi'ne, Kagri knazamo'a nagrite egahie. Mofavre'nimoka, ke'nia erizafa hunka, vunka ome erinka eme namio.

¹⁴Anante ke hianza huno tare mementre ome avreno nererante egeno nefama avenesia kavera kre haga huteno, ¹⁵Rebeka'a Iso zge mofavre'amofa knare kukena, nompima me'neama'a erino Jekopu hankrente'ne. ¹⁶Rebeka'a meme akru'a tga huno, tarega azantrempi antenenteno, azoka onte avufgare anankempi antente'ne. ¹⁷Kave'ma kre haga huntea ne'zane, bretima troma hunteana nemofo Jekopu ami'ne.

¹⁸Nfa'amofonte Jekopu uhanitino amanagero huno hu'ne, Nfa'o, higeno, nfa'amo amanagero hu'ne, kma ama mani'noanki, Kagra izaga, ina mofavrenimoka nehane? ¹⁹Jekopu nafa'amofa asmi'ne, zge mofavre kamona Nagra Isone, ke hunantanaza hu'na neza kreri'na neoe. Muse (plis) hugantoanki otinka maninenka erinka nezanka'a nenenka manurenanto. ²⁰Hianagi Aisaki'a nemofonku amanagero huno asmi'ne, mensi hugantogenka vu'nananki, inankna hunka ame' hunka neane, mofavre nimoka? Na'ankure Ra Anumza, kagri Anumzamo naza huno eri fore hunamige'ne.

21 Aisaki'a asmi'ne, muse (plis) hugantoanki tvaonte e'nege'na kavufga kvako hu'na ka'nenno. Tmage Isoga mani'nampi? 22 Higeno Jekopu'a nefa tva'onte egeno avufgare azerino ke'ne. Kagerumo'a Jekopu ageru kna nehie. Hanki kazamo'a Iso azankna nehie. 23 Aisaki'a ke so'e osune, na'ankure azamo'a azokake huno nefu Iso azankna hu'negeno, Aisaki'a Jekopu manu rentene. 24 Aisaki amanage hu'ne, Tmage hunka kagra mofavre ni'a Isoga mani'nano? higeno, Jekopu revatga huno, Izo nagra anane. 25 Hanki ana ne'za erinka eme nmige'na nene'na manu reganta'nenno higeno, Ana ne'zane, waeni tine erino eme amigeno ne'ne. 26 Anante nefa Aisaki'a nemofonku anage hu'ne, Muse (plis) hugantoanki mofavre' nimoka nagrite enka eme nantako huo. 27 Eazamo eme antako nehigeno, kena'aretima mna nevigeno nentahino'a, anante manu renenteno amanage hu'ne,

Ko, mofavreni'amofo mna.

E'i ana mnamo'a hozamofo Ra Anumzamo asomu huntogeno, nevia kna mna nevie.

28 Nagri'ma navesiana, menina Anumzamo'a monafinkati ata' kora kamisigeno,

mopa aru fru hanigeno,

nezamo'a hakare nehuno, rga nerenkeno ksefa wainimo enena hakare hugahie.

29 Veamo'za kagri eri'za enerisageno,

maka moparegati vahe'mo'za zamarena reza kagrite zamagena hantgigahaze.

Kagra kafuhe'ina razimi manigahane,

negrera mofavre zgamoza zamarena re'za kepri hugante'saze.

Kagrira sifna hugantesamo'za zamagranena sifna erigahaze, asomu hugante'samo'za, asomu erigahaze.

30 Aisaki'a Jekopuna manu rente vgaregeno, hagi Jekopu'a Aisakina anama atreno atirmino arugagino nevigeno, Iso'a zga zantetira e'ne.

31 Agranena haga'ane ne'za tro huno nefante erino e'ne. Iso'a anage huno asmi'ne, Nfa'nimoka otinka negamofo zgagfa netenka, henka manurenanto.

32 Nefa Aisaki amanage huno kenona hu'ne, Kagra azage? Nagra Iso'ne, zge mofavre kamo'ne higeno,

33 Aisakina tusi'a ahirahi neregeno amanage hu'ne, Aza' zga aheno kreno eme nmige'na nete'na, asomura huntogeno vigenka kagra henka neane? Ne'zama'a eri'na nete'na koma manu rente'noa manuna anante megahie.

34 Iso'a nafa'amo hianke nentahino tusiza huno rimpamo haviza nehigeno, tusiza huno zavira neteno nfa'amofona asmi'ne, Nfa'nimoka! Nagri'enena ana zanke hunka manurenanto!

35 Hianagi naganakamo havige eme renavatga huno kagrira kamiku'ma hu'noa manuna ko emerino vu'ne.

36 Iso amanage hu'ne, Jekopu'e hunka agima ante'minanana tamage, tare zupa nagri

ku'ma eri'ne? Kota mofavre'mona asomura agra eri'ne, menina ko, nagri asomura agrake e'nerie. Nehuno amanage hu'ne, Menina mago'a manuni'a eri nante'nano? ³⁷Higeno, Aisaki'a Iso ke'are nona hu'ne, Antahio hago kva vaheka'a azeri oti'noe, hakare naga'a eri'za vahere hu'na huzmante'noe, ana nehu'na hoza kave ene ksefa wainimo agri azeri sga hugahie. Hanki mofavre'niga, nagra na'a hugantegahue? ³⁸Iso'a nefa asmi'ne, Nafanimoke, kagra magoke manutfana erinano? Nagri'ene manurenantogu nehue, nenfao huno nehuno Iso'a krafa huno tusi zvi ate'ne.

³⁹ Anante nefa Aisaki kenona huno asmi'ne,
Antahio, kagra msavema'a omnesia mopafi manigahane.
Anagamu monafinkatira, ata'mo mopakafina oramigahie.

⁴⁰ Ama mopare manisnanana ha' nehunka manigahane,
ana nehunka nganakamofo katoza humigahane.
Hinkenka mani rva osunka, agra kaomofo anankempi agare namare
zafa anteno azeri kante nehiankna zafa knankempima ante'neana,
kagra eri hantagi atregahane.

⁴¹ Aisaki Jekopuma manu rente'nea zanku, Iso'a nagna'a mofa antahi haviza hunteno asi vazinte'no, amanage huno hu'ne, Nafa'nimofonku'ma nasunku husua kna egofta hie, hankina henka'a nagra naganani'a Jekopuna kegahue. ⁴² Zge mofavre'amo Iso'ma hianke Rebekana eme asmi'zageno, anante mofavre'a Jekopu agi higeno egeno anage huno asmi'ne, Kma antahio, negafu Iso'a rimpa antefru huteno, kagrira kahe frinaku ke retro hie. ⁴³ E'igu menina mofavre'nimoka keni'a erizafa hunka, otinka frenka Harani nensaro Labani nehirega vuo! ⁴⁴ Mago'a gna agrane umani'negeno, negfunu rimpa ahezamo'a ravaheno, ⁴⁵ Kagrira rimpa ahegante'neama fru huno ageknina, anante ke ha'nenkenka egahane, nankna huna tarega'motna magoke'zupa frsnake'na nasunkura hugahue?

Aisaki Jekopu huntengeno Labani kumate vu'nea naneke

⁴⁶ Rebeka'a Aisakinku hu'ne, Nagra navesra hie manizankura, na'ankure Hiti vahe'mokizmi mofa'negura, agra Jekopu Hiti vahe'mokizmi mofanefinti a' erizankura, nankna huno knarera mani'zanimo'a hugahie?

28 ¹ Hanki Aisaki'a ke higeno Jekopu egeno asomu hunenteno, hanventake ke asmino, kagra mago Kenani vahe'mokizmi mofara e'origahane. ² Otinka Padan-aram (Mesopotemia), Betuel nontega vuo, e'i negrerana nefa'e, anantegati a' ka'a erisanana Labani negrera nesaro mofanefinti mago mofa a'ra erio! ³ Ana'ma hanankeno Hanventake Anumzamo asomu huganteno, kazeri hakare nehuno, kazeri hakare hugante'na tusi'a vahe fore hunka manigahane. ⁴ Nagri'ma navesiana Anumzamo Abrahamu hunte'neaza huno kagri'ene,

mofavreka'ane asomu hugantesnie, ama vanoma nehana mopa, Anumzamo Abrahamu ami'nea mopa eri nafa'a hugahane. ⁵Aisaki'a Jekopuna huntengeno Padan-aram (Mesopotemia) Labanintega vu'ne. Betueli Aramia nemofo mofavre, Rebeka nesaro, Jekopune Iso gizni neznarera'e.

⁶Iso'ma antahigeno, Aisaki'ma Jekopu asomu huntenteno Padan-aramuti a' erinogu huntengeno nevigeno, hanventake ke asmimo amanage hu'ne, kagra Kenani vahe'mokizmi mofa'nefintira ara e'oriogahane. ⁷Higeno Jekopu'a nefane nerera ke erizafa huno Padan-aram vu'ne. ⁸Isoma keana nefa Aisaki'a Kenani mofanegura musena osu'ne. ⁹Ana higeno Iso'a Ismaelintega vu'no a'nema zamante'nefi aru mago'ene a' omeri'ne, Ismaeli mofa agi'a Mahalati'e, Ismaeli'a Abrahamu nemofo'e. Mahalati'a Nebaioti nenunkna'e.

Jekopu ava'na ke'nea naneke

¹⁰Jekopu'a Bersiba atreno Harani kaziga vu'ne. ¹¹Nevigeno kantega zge ufreno hani ome higeno, have fita erinteno mse'ne. ¹²Anante mseneno ava'na ke'ne, ana avanafima keana mago ratamo'a eramino, agafamo'a mopare regrigeno, amuzamo'a anagamu monafinka mreri'negeno ke'ne. Anantema keana Anumzamofa ankeromo'za mareri'za tamiza anante nehzageno ke'ne. ¹³Ana huno nezmagegeno Ra Anumzamo anante ontino mani'nenno asmi'ne, Nagra Ra Anumzane, negageho Abrahamune, negfa Aisakigizni Anumzane, Menima mase'nana mopa kagri'ene, kagehe'ine tamigahue. ¹⁴Kagripinti'ma fore hnaza vahe'mo'za kasepakna hu'za fore huhakare hu'za manigahaze. Zge fre kazigane, zge hanati kazigane, ruga raga agentega vu'za e'za hu'za mani titipa hu'za manigahaze. Kagri ene kagehe'impinti ama mopafi vahe'mo'za asomura erigahaze. ¹⁵Hanki antahio Nagra, kagrane mani'nena, inantega vanoma hananana, kva hunegante'na, ete kavre'na ama ana mopare egahue. Hanige'na Nagra onkatre'na, kema huvempa hugante'noa kea eri knare huvgaregahue.

¹⁶Jekopu'a avu msenereti otino anage hu'ne, Tmage huno Ra Anumzana amafi mani'negena nagra ontahi'noane. ¹⁷Agra amnogu nehuno amanage hu'ne. Ama mopa ruotge huno me'ne! Ra Anumzamo mani'nea nomp'i e'noe. Hankino ama mona kafa me'ne. ¹⁸Jekopu'a nanterame otino, fitaruno mse'nea havea erisga huno retru renteteno, masve tagino agofetu frente'ne. ¹⁹Agra ana nonkura Beteli'e huno agia antemi'ne.^k Korapa ana kumamofa agi'a Lusi'e huno me'neane.

²⁰Jekopu'a amanage huno huvempa hu'ne, Afete kama nevugeno Anumzamo nagrane nevuno nagu'vazino ne'za ni'ane kukena'ni'ane naza nehanigena, ²¹mago knazamo navate osanige'nama nafa'nimofa

^k Anumzamofa none, huno agra kefi Betel huno ante'ne.

kumate ete rukrahe hu'na uhanati su'na, Ra Anumzana, nagri Anumzane hugahue. ²²Ama have eri retruroana, Anumzamofa no mesie. Mika'zama nami'sankeno'ma 10ni'ama fore'ma hanige'na, anampintira refko huna magoke kevua kamitere hugahue.

Jekopu Labani kumate uhnati'nea naneke

29 ¹Jekopu'a anage nehuno masetere hume vuno, zge hanati kaziga vahe'mofa mopafi uhnati'ne. ²Agra kesga huno trazampi keana tinkerire tagufa afu kevu masenageno ke'ne, ana tikerireti sipisipi ramina tina afi nezmize. Hanki ana kerimofa agitera ra have runkni rente'naze. ³Anante mika sipisipi kva vahe'mo'za utru hute'za, kerimofa agiteti havea atufe ante'ne'za, tina afi'za sipisipi zamia amite'za, ete ana havea atufe'za ana kerimofa avazare runkani rentetere nehane.

⁴Jekopu'a zamagrikura amanage hu'ne, Nafuheta tamagra igatire hige'za? Kenona hu'za tagra Haranitire hu'naze. ⁵Agra amanage huno zamasmine, Nahori negehona Labanina ke'nazo? hige'za, zamagra amanage hu'naze. Tagra agrira ke'none hu'naze. ⁶Jekopu zamagri zamasmino, Labani knare huno mani'nefi? hige'za, zamagra huza agra knare huno mani'ne, antu ko, agri'mofa Resoli sipisipi zga'ane ne-e. ⁷Jekopu'a zamasmino keho, zgea anamifi me'ne, hagi afu'zgarmina eritru hukna omne'ne, ti sipisipi nezmita zamavreta vinkeno traza neho huno nehige'za, ⁸zamagra amanage hu'naze, E'inahura osu'nenunkeno mika'a emetru hutena, tinkeri havea avaza'a eritretra tina afi zamisunke'za negahaze.

⁹Jekopuma naneke zamagrane nehigeno, Resoli'a nefa sipisipi zamareno ene, agra sipisipi kva a're. ¹⁰Jekopu'a nenogo Labani mofa Resoli sipisipi'ane ne-egeno, negeno Jekopu'a vuno tin kerireti havea rekrehe huno, agri nerera nesaro Labani sipisipia ti afizmi'ne. ¹¹Anante Jekopu'a Resolina antako hunenteno ranke huno zvi ate'ne. ¹²Jekopu'a Resoli asmino, Nfaka'mofa nesaro Rebeka mofavre mani'noe higeno, Resoli agareno vuno nefa ome asmi'ne. ¹³Hanki Labani agri nenogo ne' mofavremofa ke nentahino, agareno ome ke'naku vuno, ome anukino antako hunenteno avreno noma'afi ene. Hanki Jekopu'a hakare kea asmi vga'rene. ¹⁴Lebani amanage huno asmi'ne, kagra nagri kora maninane. Jekopu anante mago ika agrane mani'ne.

Jekopu Labani eri'za enerino Resoligizni Lea gizni a' eri'nea naneke

¹⁵Labani amanage huno Jekopuna asmi'ne, Kagra nagri kora mani'nane, hagi amne eri'za e'origahane? Nasmio, nama'a kagrira miza hugantegahue? ¹⁶Labani'a tare mofatre znante'ne, kotamofa agi'a Lea'e, osi'mofa agi'a Resoli'e. ¹⁷Lea avurgamo'a kzagiri'ne, hagi Resoli avurgamo ene, avurgamo enena knarezantfa hu'ne. ¹⁸Jekopu'a Resoli

avesinteno, amamage hu'ne, nagra 7ni'a kafufi osi mofaka'a Resoli erikura erizanka'a erigantegahue. ¹⁹Labani amamage hu'ne, Ru vahe ami'zankura kagrira kamiswana knare hu'neanki nigrane manio. ²⁰Resolima a' erikura Jekopu'a 7ni'a zgegfu eri'zana eri'ne, ana kna'mo'a agritera osi knasentene, na'ankure agrama Resolima avesinte'negu ana hu'ne.

²¹Jekopu amamage Labaniku hu'ne, Knama nmi'nana kna vga'reanki a'nia nmige'na agrane msa'nenno. ²²Labani ana kumate miko vahe zamare tru huno, ra ne'za kre'ne. ²³Ana kenegera nefa'a Lea avreno Jekopu ome amigeno anteno mse'ne. ²⁴Labani'a eri'za erinentea a' Zilpa avreno mofa'a Lea katoza huminogu eme ami'ne. ²⁵Hanki mseno kotigeno nanterana keana Lea mani'negeno! Agra Labaniku amamage hu'ne, Na'a amazana hunantane? Resolinte erizana eri kantenofi? Nahigenka renavatga hane? ²⁶Ana hianagi Labani amamage hu'ne, tagri kumapina nagna'amo nuna'amofa agtereno ve' eri'zana omne'ne. ²⁷Mago sonta manitegeta, tagra mago'mofona kamisnunkenka ete mago'ene 7ni'a zgegfu erizana eri nantegahane. ²⁸Jekopu'a mago sonta Lea ene mani vga'retegeno, Lebani mofa'a Resolina avre amigeno nenaro'za hu'ne. ²⁹Labani'a, Bilha katozama'a e'neri a' avreno Resoli katoza eri aminogu ami'ne. ³⁰Hanki Jekopu'a Resolina anteno mase'ne, agra Leama avesi nenteama'a agatereno Resolina rama'a avesintene, agra ana nehuno Labanina erizana 7ni'a zgegfu erinte'ne.

Jekopu mofavremokizmi naneke

³¹Hanki Ra Anumzamo keana Jekopu'a Leana avesi ontegeno, Anumzamo rimpa eri vasne'ne, ana hianagi Resoli'a narvo mani'ne. ³²Lea amu'ene huno ne' ksenteno agi'a Rubeni'e hu'ne, agra amamage hu'ne, Na'ankure Ra Anumzamo natazani'a nazeri knare hiankino, nenave'a avesi nantegahie. ³³Anante mago'ene amu'ene huno ne' ksenteno amamage hu'ne, Na'ankure Ra Anumzamo antahi namie, nenve avesi onantegenno. Agra mago'ene ama mofavrea nenamie nehuno, Simioni'e huno agia antemi'ne. ³⁴Anante amu'ene huno ne' kasenteno amamage hu'ne, Menina ama knarera nenave'a tvaonire manigahie. Na'ankure nagra tagufa ne'mofavre kse amue. Ana hu'negu agi'a Levi'e huno antemi'ne. ³⁵Anante mago'ene amu'ene huno, ne'mofavre ksenteno amamage hu'ne, Menina nagra Ra Anumzamofa agi'a erisga hue. Ana hu'negu agi'a Juda'e hu'ne. Ana huteno ana a'mo mago'ene mofavrea onte'ne.

---

¹ Jekopu a'nemo'za kse zamante'naza mofavre'mokizmi zamagimofa agafa'a ana vesifi metere hu'neanki fgago huta keho. Hanki mago'a agimo'a, zamagi ante'naza kante tvao hukna hu'ne. Zge mofavre'amofa agima Rubeni'e huno ante'neana, Anumzamo knazani'a negeno ne'mofavre nmi'ne, hu'ne.

30 ¹Resoli'a mofavre Jekopuna kase omino nuna'amofu kahiru henenteno, Jekopuna amanage huno asmi'ne, mofavre onte manine'na frisugi, Mofavre eri fore hunamio. ²Higeno Jekopuna asi vazigeno Resolina rinkfa henenteno, amanage hu'ne, Nagra Anumzana omni'noanki, aza karimpa hagerfigenka mofavre kamu'ene nosane. ³Resoli amanage hu'ne, Kato mofani'a Bilha ama mani'neanki, antenka msegeno mofavre kse naminkeno, agripinti nagrahana anazanke hu'na mofavre antaneno. ⁴Ana huno kato mofa'a Bilhana amigeno anaroza higeno, Jekopu'a anteno mse'ne, ⁵ana higeno Bilha'a Jekopunteti amu'ene huno ne'mofavre ksente'ne. ⁶Resoli'a amanage hu'ne, Anumzamo fatgoza hu'nane nehuno, nunamuni'a antahino ne'mofavre namie. Ananku huno agi'a Dani'e huno ante'ne. ⁷Resoli kato mofa Bilha ete mago'ene amu'ene huno Jekopuna ne'mofavre kse amigeno tare se'ne. ⁸Resoli'a nevreno anage hu'ne, Nuna nimofona tusiza hu'na krano renente'na agateroe. Anage nehuno ana mofavremofu agi'a Naftali'e, huno ante'ne.

⁹Hanki Lea'a mago'ene mofavre onte mani'nenon keana higeno, kato mofa'a Zilpana avreno Jekopu nenaroza hinogu eme ami'ne. ¹⁰Lea kato mofa Zilpa'a Jekopuna ne'mofavre kse ami'ne. ¹¹Anante Lea'a amanage hu'ne, Na knare'za hue, nehuno agi'a Gati'e huno antemi'ne. ¹²Lea kato a'mo Zilpa ne'mofavre Jekopuna kse amigeno tare se'ne. ¹³Ana higeno Lea'a anage hu'ne, Nagra muse nehue, a'nemo'za muse hu'moe hugahaze. Nehuno Asa'e huno agi'a antemi'ne.

¹⁴Witi taga hu'za eme vatu nehaza gnare, Rubeni'a vano hiregati mago'a rone hunte flaua rga'a (Mandrake) erino nerera Lea hirega e'ne. Higeno Resoli'a amanage huno Leana antahige'ne, Muse (plis) hugantoanki Rubeni'ma rone hunte flaua'mofu rga'a eme kamifintira mago'a namio. ¹⁵Hianagi Lea'a amanage hu'ne, Kagra nenavema hanrena'nana osi zampi? Hutenska meni ne' mofavre'nimofu rone hu flaua erisue nehano? Higeno Resoli anage hu'ne, Ha knarere, ana ronehu flauama namisanana nona'a Jekopu'a meni kenage kagrane emasegahie. ¹⁶Ana zupa kinaga Jekopu'a hozaregati ne-egeno, Lea'a kantegati ome nevreno asmi'ne, Kagra nagritega eno, mofavre'nimo nami'nea rone hu flauateti miza se'na Resoli ami'noanki, ana nona'a nagrahe msegahane. Higeno ana kenege Jekopu'a Lea'ene mase'ne. ¹⁷Anumzamo Leana antahi amigeno, amu'ene huno 5fu'mofona ne'mofavre Jekopu'na kse ami'ne. ¹⁸Lea ksenenteno anage hu'ne, Anumzamo mizani'a namie, na'ankure eri'za mofani'a nenge avre ami'nogu huno nami'ne. Huteno agi'a Isaka'e huno antemi'ne. ¹⁹Lea'a Isaka amageteti amu'ene huno 6simofona ne'mofavre Jekopuna antemi'ne. ²⁰Lea'a anage hu'ne, Anumzamo mreri'nea miza muse hunanteno nami'ne. Menia nenave'a nagrahe manigahie. Na'ankure 6si'a ne'mofavre kse amue. Nehuno agi'a Zebuluni'e huno ante'ne. ²¹Henka'a Zebulun amagetetira mofara mago anteno agi'a

Daina'e hu'ne. ²²Anantera Anumzamo Resolina, antahi'nemino mofavre ante ku'a vasnente'ne. ²³Ana higeno amu'ene huno ne'mofavre ksenenteno anage hu'ne: Nagazeza Anumzamo eri amne hunante. ²⁴Anumzamo ne'mofavre mago'ene namisie, huno nehuno agi'a Josefe'e huno antemi'ne.

Jekopu'a Labani'ene keaga hu'na'a naneke

²⁵Resoli'a Josefena kasentetegeni Jekopu'a Labani amanage huno asmi'ne, ha kuma'nirega mopa ni'are vanuanki hunantega'na va'neni. ²⁶Namio, a'ne ni'ane mofavre naga'enena zamagriku hu'na eri'zanka'a eri'na e'noe, katre'na sa vu'za hue, kagrake'za eri'za erigante'noa zana antahi'nane. ²⁷Hianagi Labani'a amanage huno Jekopuna asmi'ne, Menima kagrama kvesi nante'sunka nagrane manio, nagrama kagrime kasnampa huno kagoana nagrane mani'nankeno, Ra Anumzamo'a kagriku huno asomu hunenante. ²⁸Labani'a ru'ene ke avazu huno hu'ne, Mizanka'a agi ahe nasamio, ke hnanama'a ana avamente kamigahue. ²⁹Jekopu'a amanage huno asmi'ne, Nagrama eri'zanka'a eri'na neogeno maka afukamo knareke huno e'neana, kagra kenka antahinka hu'nane, ³⁰Nagrama ome'nogenka, kagra osi'a ante'nampinti rukazi hu'ne, nagrama inankna zama hugeno'a Ra Anumzamo kza hu'ne. Hianagi menia, ina zupa nagra ana zanke hu'na a' mofavreni'a zamaza hugahue? ³¹Labani'a amanage huno Jekopuna asmi'ne, Na'a nagra kamigahue? Nehigeno Jekopu'a anage hu'ne, Kagra mago zane hunka onamigahane. Kagra magoke zantfa nagrira hunantegahane, nagra mago'ene hu'na afuka'a zga traza me'nesirega kegva hugantegahue, ³²menina natrege'na maka afu zgaka'a mani'nafi vano nehu'na, tupri tapri sipisipine, aganumpa lama anentamo tegre ramine'niane, tupri tapri hu'nenia memene avre rure ha'nenkeno, e'i ana afu'zgamo nagri miza megahie. ³³Henka mizama naminaku hnana zupa, havigema hu'zankura e'i anamo eriana hunantegahie. Hakare'a agrono kre ramineni'ane, tupri tapri osu'nenia memempi, aganumpa osu'nenia lama anenta'enema, nagri afupima kenunka kumzafa se'nane huo. ³⁴Labani'a amanage hu'ne, Ha knareki kema hanaza huo. ³⁵Higeno ana zge zupage, agra'a Labani'a vuno maka'a agrono krerami'neane, tupri tapri hune'a ve memene tupri tapri hu'nea a' memene, efeke hu'neane, agnumpa sipisipi afura afete'are amohe'za ome anteza kegva hu'naze. ³⁶Labani'a taregi magoki zgegna vu'are agri ene Jekopu amu'nozrifina me'ne, higeno Jekopu'a ruga'a afu'zgare kva krino mani'ne. ³⁷Hianagi kva huno mani'neni tgufa ruzahu ruzahu zafamofa azankunatmi akafrino, ukari'za mago'a nehareno nohreno higeno efeke nehuno tupri tapri hu'ne. Ana zafa ukari'ma haregeno'a efeke hu'ne. ³⁸E'i ana zafa azankunara erino vuno sipisipine mememo'za ti netere nehaza zamure tinkampi, ana zota mopafi ome rentere hu'ne. Tima nenaku esanu'za eme kehogu arentetere hu'ne. Tima

nenaku esnu'za ve afu'mo a' afu'mofu agumpi mrrerigahie. ³⁹Hanki e'i ana zafa azanku'na tmi rente'nea tva'onte ve afu'mo a' afu agumpi mrrerinkeno ana afu'mo tupri tapri azoka'ene anenta antegahie. ⁴⁰Hanki Jekopu'a Labani ve anenta lama azeri anteganti neteno, sipisipia atregeno tupri tapri' azoka'ene agnumpa afu'zga Labani afupi nezmanteno, agra'a afu'zga eri zogino rure ante'ne, Labani afu'pina aru havia osu'ne. ⁴¹Hanki hanve afu'zgamu agumpi marreriza nehazageno'a, Jekopu'a ana zafa azankuna zamuga tinkampi arentetere hu'ne, ana hige'za zafa azankuna arentenea tva'onte agumpina mrreritere hu'naze, ⁴²Hianagi hankve'a omne'nea afu'zgamu, vea'za huku nehigeno'a ana zafa azankunara ome reonte'ne, hankve'a omne'nea afu'zga e'i Labani afu'zge hanve afu'zga Jekopu suzane. ⁴³Ana nehuno Jekopu'a mrrerino feno ne' mani'ne, afu'amo hakare higeno, eri'za vene a'ene, kemorine, donkine, hakare'aza ante'ne.

Jekopu'a Labani atreno fre'nea naneke

31 ¹Labani mofavre naga'mo'za nehza kea Jekopu agesamo antahi'ne, Jekopu'a nerfa zana maka eri vgare, nerfa zanteti agra feno vahe fore huno manie. ²Hanki Jekopu'a Labani avu'avama keana ko'ma nehiaza osu'ne, avugosa hunenanteno ha' vahe'mo hiaza hu'ne. ³Ana nehigeno Ra Anumzamo Jekopu asmi'ne, Nagra kagrane manigahuanki negafagizmi moparega vaheka'afi vuo. ⁴Jekopu ana ke nentahino afu'zgane mani'nerega e'ogu, Resoline, Leagiznirega ke atreznanteno, ⁵anage hige'ne anante akeno amanage huno znasmi'ne, Nernafa'a ko'ma nehiaza huno nagranena kiza zokago huno menina nomni'e, avugosamo'a ruzahu nehige'na negoe, hianagi nenfa Anumzamo nagrane mani'ne. ⁶Nagrama nernafa eri'zama tusi namu'na sisi nehigena hanveni'a atre'nama eri'noana, tanagra nageta antahita hu'na'e. ⁷Anama hu'nogura aghesa ontahino, renavatga huno mizani'a 10ni'a zupa eri antenaga henkma hu'ne, ana hianagi Anumzamo'a atregeno navufgarera mago'zana osu'ne. ⁸Kora Labani'a amanage huno nasmi'neane, maka'a tupri tapri azoka ene afu'zga eri'za enerina mizanka'e, higeno tupri tapri ke'za fore hu'ne, agrono tegre ramira mizanka'e hiana anazanke hu'ne. ⁹E'ina higeno Anumzamo nernafa azampintira memene, sipisipine, rama'a nagri avre nmi vare'ne. ¹⁰Hanki afu'zgamu agafihea knafi navu kesga hu'na ava'na amanahu ke'noe. Maka'a ve mememofu avufgarera tupri tapri ene agrono krerami krerami azoka me'negenana negogeno a' mememofu agumpina mrreri'ne. ¹¹Anumzamofu ankeromo ava'nare amanage huno nagia he'ne. Jekopu! Hige'na, voe ama mani'noe hu'na asmi'noe. ¹²Anumzamofu ankeromo amanage hu'ne. tupri tapri'ene avon krerami'nea ve meme zgamo a' meme agumpima mrrerime neviana, kesga hunka ko, Labani maka'a avu'ava hunegante'mofona Nagra ko ke'noe. ¹³Nagra Betelima eforema hugenka have eri atru hunka masve

taginka frentenana Anumzamona, navufi huvempa hu'namone, meni otio, ama kumara atrenka, fore'ma hu'nana kumatega vuo. ¹⁴Resolike, Leake ana naneke nentahi'ne, amanage hu'na'e. Tagra nerfa afu fenompintira mago'zama erisu'a zana huhampri oranteneanki na'a hugahu'e? ¹⁵Hagi nerfa'a ko hurantegeta ruregati emani vahe kna hu'noe. Tagrira ko mizante tatre'ne, Tagriteti afufeno eriana ko ana afu fenona atre hana hu'ne. ¹⁶Tmage nerfa azampinti Anumzamo maka zama kagri hanre kamiana, e'i ana maka zana tagri ene mofavre'tine suzane. E'igu Anumzamo'ma kasmi'niaza huo. ¹⁷Jekopu'a otino maka a' mofavre'a, kemori afu'mofo agumpi zamarentere hu'ne. ¹⁸Maka'a afu'ane, fenoma'ane emani'nenno eritru hu'nea zana zogi hana huno Padan-aram atre'no, Kenani moparega Aisaki'a nefa hirega vu'ne. ¹⁹Labania, sipisipi azoka nehreno afete mani'negeno. Kenani vunaku tro nehzageno Labani'a havi anumzante mono hunentea'za, Resoli'a nomp mrrerino musufa seno erino vu'ne. ²⁰Jekopu'a Arameani nera Labanina osmi revatga nehuno freno vu'ne. ²¹Jekopu'a maka zama'ane erino otino fre'no vu'no, Yufretis tina tka heno Gileati agonarega avugosa hunteno vu'ne.

Labani'a Jekopu arotgo huno vu'nea naneke

²²Tare gna manitege'za, anante zupa, Labanina mago'a vahe'mo'za asamiza, Jekopu'a hago katreno fre'ne hu'za asmi'naze. ²³Labani ananke nentahino naga'a nezmareno Jekopuna arotgo hu'za vu'naze. Agene re'nazana 7ni'a hanine, zgene karanka mse'naze. Jekopuna Gileati agonafi mani'nege'za ome azeri'naze. ²⁴Hianagi Anumzamo Labani Arameani ne' kenage ava'nafi eno asmi'ne, Kva huo, Jekopuna magore hunka so'e kefi havigea huonto huno avanafina asamine. ²⁵Labani'a Jekopu'na ana agonafi ome azeri'ne. Jekopu'a seli no omegino mase'ne, hagi Labani'a mago kaziga vahe'ane seli no omegino, Gileati agonafi mase'naze. ²⁶Labani'a Jekopuna anage huno asmi'ne, Kagra nahigenka renavatga hutenka mofani'a trena hapinti kina zamare'za frazaza hunka znavrenka e'nane? ²⁷Nahigenka okura frenka renavatga hu'nane, nasminkena sinia muse nehu'za tamborin'ine, zvena nehe'za hugantagenka tatrenka asine, ²⁸nahigenka nasminkena mofavre naga'niane, mofani'a trena zamantako nehu'na huso'e huzmantogenka zamavrenka ome'nane? Kagra mago kefo avu'avaza hu'nane. ²⁹Nagra kagrira ha' kahenaku e'noanagi, meni kenagera masenogeno negfa Anumzamo amanage huno nasmi'ne, Jekopuna azeri koro osuo, magore hunka havi keo, so'e keo huonto huno nasmi'ne. ³⁰Nagra antahi'noe natrenka'ma anana, na'ankure negfa nonku tusiza huno kvenesisigenke, hianagi nahigenka anumzani'a noni'afintira kumzafa senka e'nane? ³¹Jekopu'a ana kemofa nona'a amanage huno Labani asmi'ne, na'ankure koro hu'noe, antahuana nagripintira hanve tinka mofa trenka'a hanregahane hu'na oku'a e'noe. ³²Aza'o mago'mo

ana anumzanka'a erino e'nesnimofona hakrenka erifore hnankeno'a, agra anamo'a frigahie. Nagatiamofa zamufi nege'nagenka mago'a zama nagri fenompima me'neniana erigahane, Jekopu'a Resoli'ma mustufa seno e'negura ontahineno, e'inage hu'ne. ³³Labani'a, Jekopu seli nompime agafa huno hakrete'no, Lea seli nompime keteno, tare eri'za a' tremokizni seli nompime keme viana onke'ne. Anantera Lea seli nona atreno Resoli seli nompime umreri'ne. ³⁴Resoli'a ana havi anumzana erino vuno kemorimofa agofetu ante'za nemniza tra'mofa agu'afinka ome antete'no agofetu manino rentrako hu'ne. Labani'a hakreno vano hiana keno eri fore osu'ne. ³⁵Resoli'a amanage huno nefana asmi'ne, O'maotisnua zankura ranimoka ke onasuo, ika kna'ni ege'na mani'noe. Labani'a maka zampina hakre'no keno eviana ana havi anumzama'a kefore osu'ne. ³⁶Jekopuna asi vazigeno ke ha' Labanina renteno, Jekopu'a Labaninku amanage hu'ne, Nagra mago zanka'a eri haviza hu'nogenka amanahura nehano? Naza magora hugante'nogenka navaririnka ne-enka haha'ene kea hunenantane? ³⁷Nagri feno zama renanana naza magora kagri fenona nonka'afintira erina e'nogenka hakrenka erifore hu'nano? Hakrenkama erifore hu'nenunka, tavufi eri atru hugeta, nagri vahe'ene, kagri vahe enena negeta eri fatgo ha'mneno. ³⁸20ti'a kafumofa agu'afima eri'za erigante'noana a' sipisipimo'o, a' mememo'o magore huno anentara kse haviza osu'neane, ve sipisipi afu zgaka'afintira magore hu'na one'noe. ³⁹Hanki afi zgamo'ma afu'zgama aheno negena kagrira eme noksamuane, afu'zgafinti ferupi kenagepi kumazfa sage'na, nona'a nagra'a suampinti avre'na kegina ka'afi eme nentoane. ⁴⁰Anahu knazampi nemnina, Zgefina zge hara tusiza huno navanesino, hagi kenagera tusiza huno zasimo'a nazeri kragenefege'na, magore hu'na navura mse so'e nosuane. ⁴¹Nagra kagri nompime 20ti'a zgegfu hu'noe, Nagra 14ni'a zgegfu taregamofa kamofa eri'za eri'noe, 6si'a kafufina afu'zgakamofa eri'za eri'noe, ana nehugenka mizani'a afu nmi'nampinti 10 ni'a zupa eri fenka anaga hu'nane. ⁴²Hianagi nfa'niamofa Abrahamu Anumzamo, e'i ana Anumzante Aisaki koro hunentea Anumzamo nigrane omni'nesina, antahuana kagra menina nza navapa hunantanke'na osine. Hianagi narimpa knazampi mani'nomofona Anumzamo nenageno, nazampinti hanve eri'za eri'nomofona negeno, kenger ahanavege kasmi'ne.

Jekopuke Labanike ke hagerfi'na'a naneke

⁴³Labani'a ke nona'a amanage huno Jekopuna asmi'ne, Tare mofatrena nagri mofatre mani'na'e, hanki mofavre zga nagri mofavre zge, afu'zga nagri afu'zge, maka zama neganana nagrike zane. Hianagi menia nagra inankna hugahue, mofatreni'ane mofavrema kse zamantena'a nena? ⁴⁴E'igu menia egeta, naneke huvempa huteta, have zogita emeri atru hundesnukeno amu'nontiafi me'nena, henka ama anante vano nehuta

negeta tagesa antahitere ha'mneno. ⁴⁵Jekopu'a za'za have ome erino anante eme asente'ne. ⁴⁶Jekopu naga'a ke hige'za mago'ene havea eri'za anante kevu vazinte'naze, ana hute'za ana have kevu'umofo tvaonte kave ne'naze. ⁴⁷Labani'a ana havemofo agi'a Jegar-sahaduta'e (ana have atrumo hutagesa hugahie huno, Aramea kefi) ante'ne. Hanki Jekopu'a Galitie (ana have atrumo hu tgesa hugahie huno, Hibru kefi) ante'ne. ⁴⁸Labani'a amanage hu'ne, Amama eritru hu'a havemo meni avame'za amu'nonti'afi megahie. Hu'ne nehu'ne ana havemofo agi'a Galitie hu'ne ante'na'e. ⁴⁹Ete mago agi'a Mizpa hu'ne ante'na'e. Labani'a amanage hu'ne. Tagra afete mani'neta oge age osuta maka avu'ava hanu'ana, Ra Anumzamo agrake tagegahie. ⁵⁰Jekopuna amanage huno mago'ene asmi'ne. Kagrama mofa'nimokini hazenke ati zanamige, mago ru a'ne erige hananana, amunonti'afina magora vahera omni'naze, ko Anumzamo agrake tagegahie. ⁵¹Labani'a mago'ene Jekopuna asmi'ne: Antahio, za'za have asento'a negenka, amama oti'noa amu'nontiafi eri atru hu'a havea ko. ⁵²Amama mani'neta huvempa huta asento'a havemo amu'nontiafi me'nena, nagra ama ana havea agatere'na krimpa eri haviza hu'zana osugahue, hanki kagra eri atru hunto'a havene, asento'a havene agaterenka narimpa eri haviza hu'zana osuo. ⁵³Abrahamu Anumzane, Nahori Anumzane, neznafo Anumzamo amu'nontiafi refko hurantegahie. Higeno Jekopu'a nefa Aisaki koro huno huvempa hu'ne. ⁵⁴E'i ana agonafi kre sramna vu ne'za kreno naga'a zamagihu tru hige'za nete'za ana agonafi mse'naze. ⁵⁵Labani'a nanterame otino mofatre ma'ane, agehe'ine nezmatgino zamantako nehuno, asomu huzmante'ne. Ana huteno, Labani'a kuma'arega ete vu'ne.

Jekopu'a Isonku koro' hu'nea naneke

32 ¹Jekopu'a kantega nevigeno, Anumzamofu ankeromo'za fore humi'naze. ²Nezmageno Jekopu amanage hu'ne, ama Anumzamofu nonkumare. Nehuno anantekura agi'a Mahanaimie huno ante'ne. ³Jekopu'a ke erino vu vahe huzmantege'za vugote'za nefu Iso mani'nere Idom moparega Seir vu'naze.

⁴Mago'ene huzmanteno, Amanage huta ranimofo Isona asmiho, eri'za ne' ka'amo Jekopu anage hie, nagra Labani mopafi mani'noreti menina neoe. ⁵Nagra Bulimaka afuki, donkigi, memene, sipisipi kevu'uzgane, eri'za veanine zamare'na ne-ena negasmue. Negasmi sugenka kasunku'ma hunante sunka, ranimoka kagra antahi nmisanku hunezmantoe. ⁶Ke eri'za vu'naza vahe'mo'za ete e'za Jekopuna eme asmi'naze, Negfu Isona ome asamunanagi kantega tutagiha hugantenaku ne-ege'za, 400ti'a vahe'mo'za avega hu'za neaze. ⁷Jekopu'na tusi amano vazigeno agu'amo tare hu'ne, miko'a zama'a vahe'ane, Bulimaka kevu'fi, memene, sipisipi kevu'fi, kemorifi, tarefi refko huno kevu hu'ne, ⁸anahu agesa agra

antahi'ne, Iso'ma mago kevu zamahe'naku esnigeno'a, mago kevu'amo fresnaze, huno tare kevu ante'ne.

⁹E'ina nehuno amanage huno Anumzamofa agihanta vazine, o nenageho Abrahamu Anumzana, nfanimofo Aisaki Anumzane, Ra Anumzamoka, Kagra nasmi'nane, etenka kagra mopakarega nagaka'arega vugena, kazeri ra hugantaneno hunane. ¹⁰Nagra knare osu vahe mani'nogenka ksuntaginantenka, kavesi nenantenka, antahinaminka Kagra eri'za vahekamo'na naveri'nane, nagra magoke azompa eri'nena Jordani tina tkahena vu'noe. Hanki menia nagra tare kevu eri hu'na neoe. ¹¹Nagu vazinka nza huo, nagra nunamu nehue, nenfu Iso azampinti, koro nagesa nehie, na'ankure eme nenaheno mofavre ni'ane, zamarerane zamahe'zankure. ¹²Hianagi Kagra ko hunante'nane, Nagra kazeri ra neha'nena kagehe'za hage rinkena ksepankna hnage'za hampri hana huga osugahaze hunka hunante'nane.

¹³Higeno ana kerage anante maseteno, kotigeno otino mika'za erino e'nefinti ase'ma hu'neama'a refko huno muse'za nefu Iso ami'za eri atru hu'ne. ¹⁴200ti'a memenki, 20ti'a ve memenki, 200ti'a sipisipigi, 20ti'a ve sipisipi zamarenteno, ¹⁵30ti'a ami ri rati kemori afu'ene ksefa ve anenta'zmine, 40ti'a bulimaka'one 10ni'a buli afuki, 20ti'a a' donkigi, 10ni'a ve donki afuki huno zamarente'ne. ¹⁶Eri'za vahe'amokizmi huzmantege'za afu'zga refko hute'za zamente zamente erizogiza zamagri'aku zamagri'aku zmavre'za nevzageno amanage huno zamasmine, Vugoteta nevuta rure rure huta zamareta viho, ¹⁷huno nezmasmino, kota vu'nemofonku amanage huno hanave ke asmi'ne, Nenfu Isoma eno emenegageno, Igati vahe'moka, iga nevane, aza afu'zga zamaregotenka neane? huno kantahigesigenka, ¹⁸amanage hunka asmio, Eri'za vahekamofa Jekopu afutmine. Muse'za ramofo nefu Iso ami'zane, hagi agra henka timage'a ne-e. ¹⁹Hanave kefintike amefi'a vnamokizmine afu kevu zamariri'za vanazane, anankege huta kantegama Isona kesuta asmiho, ²⁰tamagra anage hiho, antahio, eri'za vaheka'a Jekopu'a agra tamefiga'a ne-e. Anage huno agra antahi'ne, kote'na museza ami'nenkeno so'e hunantesie. Henka avufi negesugeno, nenageno huso'e hunantegahie. ²¹Anage huno agesa nentahino huzmantege'za ana afu zamaregot'eza vzageno, ana kenagera nonkiza msenare (kemifi), anante agra mse'ne.

Jekopu Anumzane oretufe aretufe hu'nea naneke

²²Ana kenage amu'nompia Jekopu otino a' trema'ane, eri'za mofatrene, 11ni'a mofavre'ane zamareno Jabok osi tina kagata hu'nere ome zamatrege'za takahe'za vu'naze. ²³Zamareno ome zamatrege'za maka afu fenoma'ane eri'za vu'naze. ²⁴Anante Jekopuna agrike atre'naze, mago ne' anante ege'ne oretufe aretufe nehakeno ko' atu'ne. ²⁵Ana ne'mo keama Jekopuma agate'ma oreno'a, oretufe aretufe hapi amumzinare arigeno

amumazinamo avazu hurami'ne. ²⁶Kotu'za hianki natregena va'neni huno ana ne'mo hu'ne, Jekopu'a ana neku hu'ne, A'o, nagra katranena ame hunka ovugahananki, asomu hunantetenkage vugahane huno higeno, ²⁷ana ne'mo kagi'a azage huno antahigegeno, nagra Jekopu'ne huno asmi'ne. ²⁸Mago'ene kagrikura Jekopu'e hu'za osugahaze, huno ana ne'mo asmi'ne, hagi menina Israelige, na'ankure Anumzane, mopafi vahe'ene mraguza netinka hanavetinka nagatere'nane. ²⁹Anante Jekopu antahige'ne, Muse (plis) hugantoanki kagi ka'a nasmio, huno antahigegeno, Na'anku Nagri nagigura nantahi negane? Nehuno anante asomu hunte'ne. ³⁰Na'ankure Jekopu'a ana kumakura Penieli'e hu'ne. Huama huno nagra Anumzamofu avufi amate nege'na mani'noe. ³¹Penieli kumara agteretegeni, zgemo'a hnati anamifi tegeni, revazmu revazmu huno vu'ne. Na'ankure amumzinamo ampu henegeni'e. ³²Ana hu'negu menina Israeli mofavre'moza amumzinamofu aregri zferinafi eme hampri'nea agnuna ageza'fintira nonaze, na'ankure agra, Jekopu amomofu amumzina avakoma hu'nea zanku hu'za nonaze.

Jekopu'a Iso ome kefore hu'nea naneke

33 ¹Iso'a 400ti'a vahe'ane ne-egeni, Jekopu'a kesga huno negeni mofavre naga'a refko huzmantege'za, nezmarrera Leaki, Resoliki, tare eri'za a'tre zamuga otitere hu'naze. ²Ana huteno eri'za a' trema'ane mofavre zinine huzmantege'za vugota hu'za vu'naze. Anantera Lea ene mofavre naga'ane vzageni, hanki Resoli ene Josefekea henka vu'na'e. ³Hianagi Jekopu'a agra vugoteni vugofa nehuno 7ni'a zupa rena ome reno mopafi kepri huteno, vuno nefu tva'onte uhnati'ne. ⁴E'ina higeni Iso'a negeni agareni eni Jekopuna azante eme azerini agazafeni, azana anankempi rugagini agazafeni antako hunentege'ne, zavi otente atente hu'na'e. ⁵Kesga huni ana a'nene mofavre ramine nezmageni, Zamagra iza'za kagranena neaze? Huni antahigegeni, Jekopu amanage hu'ne, Anumzamofu agampu hunanteni eri'za vahekamona nami'nea mofavre ramine, huni asmi'ne. ⁶Jekopu eri'za a' trene, mofavre zinine vu'za Iso agiafi ome zamareni re'za mopafi kepri hu'naze. ⁷Anante Lea'ene mofavre naga'ane ne-eza anazanke hu'za Iso agiafi zamareni eme re'za mopafi kepri hzageni, Josefe ene Resolike henka'a, anazanke hu'ne mopafi eme kepri hu'na'e. ⁸Ana hutageni Iso'a amanage hu'ne. Esera afu'zga avre'za e'naza vahe zamage'noana, nahigenka huzmantanke'za e'naze? Higeni Jekopu'a amanage hu'ne, Kagri ranimoka, kazeri muse hunaku e'inara hu'noe. ⁹Hianagi Iso'a nentahini amanage hu'ne. Nagna nimoka, nagra hagi rama'a feni ante'noanki, kagrama erinka e'nana zanka'a kagragu erio. ¹⁰Jekopu'a amanage hu'ne. A'o, muse (plis) hugantoanki nagri'ma kagu'afinti antahi nenamisunka amama negamua musezana (gift) nazampintira erio, kvugosama koana, Anumzamofu avugosa

keankna nehugenka nagrira krimpa naminka nenavrane. ¹¹ Muse (plis) hugantoanki nagrama muse'zama (gift) negamuana eri'nanegu navenesie. Na'ankure Anumzamo avesi nenanteno nza huno hakare'aza nmi'negen, knare hu'nena eme negamue. E'inage huno Jekopu'a hankvetino kehigeno Iso'a eri'ne. ¹² Iso'a ana museza (gift) enerino, otinketa vamneno huno Jekopuna asmi'ne. Nagra vugotanena magoka vugahune huno zamasmine. ¹³ Hianagi Jekopu'a amange huno Isona asmi'ne, ranimoka kma antahio, mofavrenimo'za hanve otinaze, afu zgamo'za anuntage nehzagu zamega hugahue. Magoke zgefinke'ma afu kevuma harita zaza kama vanunke'za, ufrigahaze. ¹⁴ E'igu muse (plis) hugantoanki kagra ranimoka eri'za nekamona natrenka vugota huo, nagra navesite akohena vugahue, afu kevu zgane, a' mofavre ni'ane kama vnaza avamente nevuta, Seiri (Idom) ranimokare uhnatigahue. ¹⁵ Iso'a amange hu'ne. Muse (plis) hugantoanki mago'a eri'za vaheni'a zamatra'nena kvega hu'za vugahaze nehigeno, Jekopu'a amange hu'ne. Na'ante anara hugahane? Ko' ranimo'a nazeri so'e hu'ne. ¹⁶ Anage higeno Iso'a netreno, ana zupage Seir (Idom) moparega ete vu'ne. ¹⁷ Jekopu'a Sukoti kumatega vuno, e'i ana mopare noma'a negino, afu kevu'mokizmi none kine. E'ina hu'negu menina ana kumamofo agi'a Sukotie hu'za nehaze. ¹⁸ Jekopu Padan-aramu mopa atreno ne-eno rankuma Sekemu enehnatino, Kenani mopare ra kuma'mofo fegi'a nonkuma (kemi) eme anteno mani'ne. ¹⁹ E'i ana mopa miza huno seli noma ki'nea mopa Hamori amohe'impinti, Sekemu nefa mopa, anama'a 100ti'a silva zgoreti miza huno eri'ne. ²⁰ Anante havere ita tro hunteteno agi'a El-Elohe-Israeli'e (Israeli Anumzane) huno antemi'ne.

Sekemu'a Daina havi avu'avaza hunte'nea naneke

34 ¹ Daina'a Jekopune, Leagini mofakino mago kna a'ne zamagenaku vu'ne. ² Sekemu'a Hamori nemofo'e, Hivai vahe'mokizmi kva (prins) nekino negeno kefoza huntenaku, hankvetino avazu huno kefoza hunte'ne. ³ Sekemu'a, Jekopu mofa Daina avesinenteno, akoheno masve kefinti ke humi'ne. ⁴ Sekemu'a nefa Hamori asmi'ne, Ama mofara a' erinaku nehuanki avre namio. ⁵ Jekopu'a mofa'amofa Daina kefo avu'avazama hunte'nea ke nentahino, akoheno ke osu mani'nege'za, mofavre'amo'za lama afu kva nehzaregati e'naze. ⁶ Hamori'a Sekemu nefa Jekopuntega ana hazenke'mofo keaga hunaku vu'ne. ⁷ Jekopu amohe'za sipisipi afu kva hunareti, ana hazenke zamofa ke nentahiza, kumate ene hnatiza, zamagua kna nehzageno tusi zamasi vazi'ne. Na'ankure, e'inahu kefo avu'avazana Israeli vahepina osugaza, Jekopu mofara hunte'naze. E'inahu avu'avazana osugaza hu'ne. ⁸ Hianagi Hamori'a zamasmine. Sekemu'a agu'areti avesinenteno e'i ana avu'avazana hu'negu, muse hurmantoanki aminkeno a' erinteno. ⁹ Mofa omiami hugahune, namohe'za mofaneka'a, a' erisageno, kamohe'za, mofa'nenia a' erigahaze. ¹⁰ Tamagra,

tagrane manineta, mopatifina tamevesite vano nehutma, nazanoma troma hunaku'ma hanutma amne tro hugahaze. ¹¹ Sekemu'a Jekopune amohe'igizmia amanage huno zamasm'i'ne. Tamagrama knarere hnage'na, inankna zanku tamavesisia zana nagra tamigahue. ¹² Mofa tamimofonte zgo fenonku'ma agima ahenantesazana, kema hnazagante tamigahue, hagi mofa tamia naminke'na a' eri'nenno. ¹³ Jekopu amohe'za Sekemune nefa Hamorigizni reznvatga hu'naze, na'ankure nezmasaro Daina azeri haviza hu'negu zamagesa nentahiza, kea hufatgo osu'za havige hu'naze. ¹⁴ Zamagra znasmi'naze, tagra e'inahuzana osugahune. Oku avufga tga osu vahe'mo'ma nerasaro a' erisigeno'a, tagaze hugahie. ¹⁵ Mago'zana oku kvufama tga osu'nana kazigati nehune, tagra hu'nonakna huza, kagri nagamo'za oku zamufga mika'moza tga hiho. ¹⁶ Tamagra tagri mofane ara erisageta, tagra tamagri mofane enerita magoke vahe trohuta manigahune. ¹⁷ Hanki tamagrama ketima antahita oku tamufga taga osnageta, nersarona avreta ama kumara atreta vugahune. ¹⁸ Hamori ene nemofo Sekemuke anankema nentahike hugnarere hu'na'e. ¹⁹ Ana nehaza ne' Sekemu'a anagama hza nentahino, hantka huno ana kemofo amage' ante'ne, na'ankure Jekopu mofate agu'a me'negeno'e. Sekemuna nefa nagamo'za antahi nemiza nere. ²⁰ Hamorike nemofo Sekemu ene ran kumamofo kahante eke atru huza kenaneke fatgo nehaza kumate vahe ananke eme zamasm'ina'e. ²¹ Ana vahemo'za knare knampa hurantaze, zamatre sunke'za mopatimo'a ra hu'neakiza mani'neza, inankna'zana mizante tro nehuta, mofanetia omeri emeri hugahune. ²² Oku tavufga tga hutesunke'za, anamo'za mago zamarimpa hu'za tagrane, mago vahere hu'za mani'gahaze, e'igu zamagra hzankna huta maka'a vene'nemota oku tvufga tga hugahune. ²³ Afu kevuzimine, feno zamimo'a tagriza segahie. Hanki tagrama zamagri kemofo avaririta oku tavufga tga hanunke'za tagra'ene knare hu'za manigahaze. ²⁴ Hakare'a vahe'mo'za rankumamofo kahante atiramiza, Hamori ene, nemofo Sekemugini ke nentahiza, mika venenemo'za oku zamufga anoma'a tga hu'naze.

Dainana asarahe'za ha' ome hu'naza naneke

²⁵ Tagufa zge agteregenno anama oku zamufga tga hunaza vahemo'za tusi zamatazmampi mse'nageno, Daina nesaroke Simioni ene, Livaikae zaza kazi (bainat) eri'ne, ana kumapi vu'ne maka'a vahera antri hzaza hu'ne zamahe hana hu'na'e. ²⁶ Hamorine nemofo Sekemu'giznia kazinknonu (bainat) znahe nefri'ne, Sekemu nompinti neznasaro, Daina nevrene vu'naze. ²⁷ Dainama kefo avu'avama hunte'naza zanku, Jekopu mofavre nagamo'za ana kumapi mreri'za, maka'a knare'zana eri vgare'naze. ²⁸ Afu kevuma, donkima, kuma agu'afi me'neaza eri hana nehu'za, fegi'a me'nea zane eri'naze. ²⁹ Hakare'a razama, onensa zama, a' mofavrene nompinti zane erihna huza vu'naze. ³⁰ Jekopu'a amanage

huno Simionine, Livaigiznia znasmi'ne, Kenani vahe ene, Perizi vahe amu'nompina knaza erita nagrira nazeri hi'mna va'e. Tagra onensa'a vahe mani'nonankiza, atru huza ha'ma eme hurantesuza, nagri ene maka zaniane nazeri haviza hugahaze. ³¹Hianagi kenona'a anage hu'na'e, hanki nahigeno nersarona, monko a'nemofa hianknara hunte'ne?

Jekopu'a ete Beteli kumate vu'nea naneke

35 ¹Anumzamo amanage huno Jekopuna asmi'ne, Otinka, anagamu Beteli vunka anante umanio, anante Anumzamofa ita tro hunto, ko'ma negfu Iso koro frenka nevankena kagrite fore hugaminoa kumate vuo. ²Jekopu'a amanage huno naga'ane, agrane nemnizamokizmi zamasmi'ne. Maka'a havi anumzana netreta, tamagu'a retro nehuta, kukena timia antaniho. ³E'ina hutenketa otita ete anagamu Beteli vamneno. E'i anante Anumzamofa have ita tro hugahue, antahima nenamino kna'zampinti nza nehuno hakare kaziga nevugeno nigrane nemanie. ⁴E'inage hige'za maka'a vahe'mo'za havi anumza zimine, zamegesafi renentaza rinine eri'za Jekopu eme amizageno erino Sekemu kuma tva'onte oak zafa agafafi keru kafino asente'ne. ⁵Jekopu'a amohe'zane kama nevzageno'a, Anumzamo Kenani vahera zamazeri koro hige'za zamariri'za mago'zana huozamte'naze. ⁶Jekopu'ene vahe'ane ana maka vu'naze. Nevu'za Lusi uhnati'naze, mago agi'a Beteli'e, ana mopa Kenani me'ne, ⁷Jekopu'a havere ita tro hunteno agi'a El Beteli hu'ne, na'ankure nefu Isonku koro'ma freno nevigeno Anumzamo korapara anante fore humi'neane, ⁸anante mani'nageno Rebeka avate eri'za ara Debora'a frige'za oak zafa agafafi Betelia ohenkamu'a asente'naze. Nehu'za agi'a Alon Bakut hu'za ante'naze. Zamagra kefina, zavi zafe hu'naze.

Anumzamo Jekopuna Israeli'e huno agi'a antemi'nea naneke

⁹Padan-aramuti ete ne-egeno Anumzamo Jekopuna mago'ene fore humino, asomu hunte'ne. ¹⁰Anumzamo amanage huno asmi'ne, Kagi'a Jekopu'e, mago'ene Jekopu'e osugahaze, hagi menia kagi'a Israeli'e huno megahie. Israeli'e huno Agra ante'ne. ¹¹Anumzamo mago'ene asmi'ne, Nagra hihamu'ane Anumzane, fore huhakare hunka rukzi hunka, rankuma (nation) nente'za aru moparegane umani emani nehu'za atru huza rankuma (nations) antesageno, kagehe'impinti hakare kini vahera fore hugahaze. ¹²Mopa Abrahamune, Aisaki'gizni Nagra znami'noe, Nagra kagri kmigahue, Nagra henka ama mopa kagehe'i zamigahue. ¹³Huteno Anumzamo Jekopu ene keaga hu'nea kumateti atreno ete Agra mreri'ne. ¹⁴Jekopu'a ra have erino eme retru rente'ne, ana haverera waini ti tagino ofa nehuno, oliv masve erino eme neragino, Anumzane naneke hu kumare huno hu'ne. ¹⁵Jekopu'a Anumzane keaga hu'nea kuma'mofa agi'a Beteli'e huno ante'ne.

Benjameni ksente'nea naneke

¹⁶ Jekopu'a naga'ane Betel atre'za, Efrata kumate vuku nevzageno kantega Resolina mofavre ante kna'amo egofta higeno tusi atagu hu'ne. ¹⁷ Mofavre'za negegeno tusi atagu nehigeno anante aza huno kse aminaku avega huno mani'nea a'mo amanage huno asmi'ne, ne'mofavre ksentananki kagogogu osuo. ¹⁸ Resoli'a ksentedeno fri'za nehuno ana mofavre agi'a Ben-oni'e (nansunku mofavre) huno ante'ne, nehigeno Jekopu'a Benjameni'e (nza tamaga mofavre) huno ante'ne. ¹⁹ Resoli'a frige'za Efrata vu kamofa ankenare asente'naze, (mago agi'a Betrethem.) ²⁰ Jekopu'a ra have erino vuno Resolima asente'nea kerimofa agofetu ome retru re'ne, menina Resoli kerire retru re'nea havea amne me'ne. ²¹ Israeli'a (Jekopu'a) viazamo mani'ne'za afu kva nehza no (tawa) Ederi agatereteno seli nonku'ma omegino mani'ne. ²² Anampi umani'nageno Israelina (Jekopu'na) agonesa ne'amo Rubeni'a, nefana mago a'a, nenaro eri'za erinente'a a' Bilha anteno mse'nea, ke Israeli'a antahi'ne.

Israeli (Jekopu) ne'mofavre zamagi'amofa naneke

²³ Ama Jekopuna 12fu'a ne' mofavre zamagi'e. Lea ne'mofavre Rubeni'a Jekopuna zge'e, anante Simioni'e, Levi'e, Juda'e, Isaka'e, Zebulun'i'e. ²⁴ Resoli ne'mofavre, Josefe ene Benjamenike. ²⁵ Resoli eri'za a'mo Bilha znante'nea ne'mofavre Dani'e magora Naftali'e. ²⁶ Lea eri'za a'mo Zilpa znante'neana Gati'e, Aseri'e Jekopu Padan-aram mani'neni zamante'ne.

Aisaki fri'neazamofa naneke

²⁷ Jekopu'a nefa hirega Mamre Kiriya-arba e'ne, e'i Hebron mago agi'e, ana kumara nefa Abrahamu ene Aisakike zoka umnina'a kumare. ²⁸ Aisaki'a wan hantret eiti'a (180) zgegfu mani'ne. ²⁹ Aisaki'a zaza kna maniteno ozafa reteno rentermino, vgare asimuna antete'no frino agehe'zane agigo mo'zane umani'nazarega vu'ne. Jekopuke, Isoke eri'ne ome asente'na'e.

Iso ne' mofavre naga zamagi'amofa naneke

36 ¹ Ama'i Isompinti fore hu'za vu'naza naga'mokizmi zamagi'e, Isona mago agi'a Idomu'e, ² Iso'a Kenani vahe'mokizmi mofane eri'ne, Ada'a Eloni mofare, Hiti nere. Oholibama agra ana mofare Zibeon ageho'e Hivi nere'. ³ Hanki mago a'mofa agi'a Basemati'e, Ismaeli mofa, Nebaioti nesaro'e. ⁴ Ada'a Elifazi Isona kse amigeno, Basemati'a Reueli kse ante'ne, ⁵ Oholibama'a Jeusima, Jalamuma, Korama huno kse zamante'ne. Iso'ma ne'mofavre Kenani mopare mani'negeni fore humi'nea zamagi'e. ⁶ Iso a'neane, ne'mofavre ane, mofa'neane, maka noma'afi nemniza naga'ane, memene, sipisipi kevune, Bulimaka kevune,

mika feno Kenani mani'nenno erifore hu'nea fenoma'ane enerino, negna Jekopu atreno afete moparega vu'ne. ⁷Maka'za zinimo'a rukzi hige'ne noma emanina'a mopamo'a avitegeno, afu kevu zinimo'a hakare higeno Iso'a atreno vu'ne. ⁸Higeno Iso'a Seiri agona moparega umani'ne, Isona mago agi'a Idomu'e. ⁹Isopinti fore hu'naza vahe zamagi'a, Iso'a Idomu vahe nezmageho'e Seir agona kokampi nemniza vahere. ¹⁰Iso ne'mofavre mokizmi zamagi'a, Elifazi'a Iso nenaro Ada ne'mofavre, Reueli'a Iso nenaro Basemati ne'mofavre. ¹¹Hanki Elifazi ne'mofavre zamagi'a Teman, Omar, Zefo, Gatam, Kenasi'za mani'naze. ¹²Iso nemofo Elifazi, mago miza e'ori kazokzo a'amofa agi'a Timna'e. Timna'a mago ne'mofavre Elifazi kse ami'ne, agi'a Amaleki'e. Iso nenaro Ada ne'mofavre kse zamante'ne. ¹³Hanki Reueli ne'mofavre zamagi'a, Nahati'e, Zera'e, Sama'e, Miza'e. E'i ne'mofavre nagara, Iso nenaro Basemati kse zamante'ne. ¹⁴Isona mago a'amofa agi'a Oholibama'e, Ana mofare, Zibeon negeho'e. Ama Iso nenaro Basemati kse zamante'nea ne'mofavre zamagi'a Jeusi'e, Jalamu'e, Kora'e huno Isona kse ami'ne.

¹⁵Iso nagapinti kva eri'za eri'naza vahe zamagie. Isona agonesa ne'mofavre Elifasi ne' mofavre nagamo'za kva eri'za eri'naza vahe zamagi'a Temani'e, Omari'e, Zefo'e, Kenazi'e, ¹⁶Kora'e, Gatami'e, Amaleki'e. E'i'a kva vahe'tmina Idomu mopafi kva hu'naze, Elifasi nagapinti, Isona nenaro Adakizni znagehoze. ¹⁷Hanki Isona mago a'amofa agi'a Basemati'e, nemofo agi'a Reuel, Reueli ne' mofavre naga kva eri'za eri'naza naga'mokizmi zamagi'a, Nahati'e, Zera'e, Sama'e, Miza'e. Reueli naga Idomu mopafi kva eri'naza mokizmi zamagi'e. ¹⁸Iso nenaro Oholibama ne' mofavre nagapinti kva eri'namokizmi zamagi'e, Jeus'e, Jalami'e, Kora'e. E'i tagufamo'za kva eri'naze, Oholibama Isonteti kse zamante'ne, Oholibama'a Ana mofare. ¹⁹E'ina vahera Iso ne'mofavre fore huno mani'nea vahere, Idomu'e nehaza ne'mofonpinti kvaza eri'naza vahe'mokizmi zamagi'e. ²⁰Ama Seir ne'mofavre Horati ne' ko'ma ana mopa nfa'a hu'zama mani'naza vahepinti fore hu'za kvaza eri'za mani'naza vahe zamagi'a, Lotani'ma, Sobali'ma, Zibeonize, Ana'ma, ²¹Disoni'e, Eseri'e, Disani'e zamagra kva eri'za eri'naza Horaet vahe, Seir ne' mofavre Idomu mopafi mani'naza kva vahe zamagi'e. ²²Lotani ne'mofavre agi'a Hori ene, Hemani enene. Hanki Lotani nesaro'a Timna'e. ²³Sobali ne'mofavre naga zamagi'a Alvani'e, Manahati'e, Ebali'e, Sefo'e, Onami. ²⁴Zibeoni ne'mofavre nagara, Aia ene, Ana enene. Ana'a agra amuhu tinkeri ka'ma mopafi keno eri fore hu'ne. Nefa Zibeoni donki kva huno vano nehuno ana tinkeria ke fore hu'neane. ²⁵Ana mofavre zamagi'a Disoni'e, Oholibama'e. Oholibama'a, Ana mofare. ²⁶Disoni ne'mofavre zamagi'a Hemdani'e, Esbani'e, Itrani'e, Kerani'e. ²⁷Eseri ne'mofavre zamagi'a Bilhani'e, Zavani'e, Akani'e. ²⁸Disani ne'mofavre zamagi'a Usike, Aranike. ²⁹Horaeti vahepi kva eri'za eri'naza naga zamagi'a, Lotani'e, Sobalima, Zibeonima, Anama, ³⁰Disoni'ma, Ezeri'ma,

Disani'e. Amai Horati vahepi fore hu'naza kva vahere. Seir mopare nagate nagate mani'neza kva eri'za eri'naza vahe zamagi'e. ³¹Hanki ama'i Idomu mopafi kini vahe zamagi'e, Israeli ne' mofavre'mo'za kini vahe fore osu'naza knafi, Idomu mopare kini vahe fore hu'za mani'nazane. ³²Bela agra Beori nemofo kini kvaza erino Idomu kegva kri'ne, rankuma'amofogagi'a Dinhaba. ³³Bela'ma nefrigeno'a, Zera nemofo Jobab, Bozra kumate ne'mo kini kva erino Bela nona eri'ne. ³⁴Jobabu'ma nefrigeno'a Husamu kini erino kva mani'neane, agra Temanaeti mopareti nere. ³⁵Husamu nefrigeno Bedati nemofo Hadadi kini huno kva hu'neane, agra Midian vahe ha' huzmanteno Moab zamagtere'nea nere, rankuma'amofogagi'a Avit. ³⁶Hadadi'ma nefrigeno'a Samla, Masreka kumateti ne'mo kini kva erino kegva hu'ne. ³⁷Samlama nefrigeno Sauli, Rehobot kumate Yufretis timofo tva'onte ne'mo agri nona eri'ne. ³⁸Sauli nefrigeno'a Bal-hanan agra, Akbor nemofo kinimofo nona erino kegva hu'ne. ³⁹Bal-hanan agra, Akbor nemofo nefrigeno'a, Hadari kuma'a erino kini mani'neane, Pao rankumateti ne'mo, Nenaro agi'a Mehetabeli'e, Matreti mofare, Mezahab negeho'e. ⁴⁰Isompinti fore hu'za kvaza eri'naza vahe zamagi'a, fore hu'za nagate nofite kuma anteza mani'ne'za kva eritere hu'naze. Timnama, Alvanima, Jetetima, ⁴¹Oholiba'ma, Ela'ma, Pino'ma, ⁴²Kenazi'ma, Temani'ma, Mibzari'ma, ⁴³Megdili'ma, ima'Irami'e. E'i zamagra Idomu kva nagare, Iso'a Idomu vahe nezmafa'e, nonkuma ante'za nemni'za mopa eri'za mani'nazare, kva hutere hu'za mani'naze.

Josefe ava'na ke'nea naneke

37 ¹Menina Jekopu'a agri nefa, mani'nenon hu'nea mopare Kenani mopare mani'ne. ²Amai Jekopu naga nofimofo naneke. Josefe, 17tini'a zgegfu nehuno, nehaza ne' mani'nenon nefu'zane afutmi kegvagrine, Bilhane, Zilpagizni nefa a'tremokizini mofavre'mozane kegva hu'naze. Josefe nefu'za haviza hza kea erino nezmafa ome asmi'ne. ³Menina Israeli'a (Jekopu'a) mika ne'mofavre afintira, Josefenku avesintene, na'ankure agra ravusefinka ante'ne, agra avasese'ane kena tro huno antanite'ne. ⁴Josefe nefu'za, kazana nezmafa rama'a agri avesinentege'za, zamagra avesi onte'za knare fru keaga huomi'naze. ⁵Anante Josefe'a avana keteno, afuhe'mokizmi ana avana ke nezmasmige'za, zamagra mago'ene tusiza huza zamarimpa hente'na'ze. ⁶Josefe amanage huno zamasmine, Muse (plis) hurmantoanki ava'nama ke'noa kea antahiho, ⁷avanama ke'noana hozafi witi ananekunkeno nagri witimo'a oti fatgo higeno, tamagri witimo'za regagiza, nagri witire zamarena reza kepri hu'naze. ⁸Anante nefu'za amanage hu'za antahige'naze, Kagra, tagri tgaterenka rankva (kini) mani'za nehano. Tamage hunka kegva hurante'za nehano. Anage nehu'za mago'ene zamasigu hunente'za, agri avana gene, ke'anena ontahi'naze.

⁹Anante mago'ene ava'na keteno afuhe'i zamasmimo amanage hu'ne, Antahiho, mago'ene ava'nagoana, zgene, ikane, 11ni'a ofumo'za nagrite kepri hunante'naze. ¹⁰Josefe anage huno nefane, afuhe'i nezmasmigeno, nfa'amo kesuno amanage hu'ne, Kagra nankna avana negane? Negrane, negrera'ene negfu'zanena tmage huta mopafi trena kagrite regahunu? ¹¹Agri afuhe'za amefia ke hunte'nazanagi, nefa'a hakare'a nanekea antahi antahifi atre'ne.

Josefena miza se'za avre'za ru vahepi vu'naza naneke

¹²Mago'zupa agri nefu'za, nezmafa afutmi avre'za traza nehogu Sekemu vu'naze. ¹³Israeli'a, amanage huno Josefena asmi'ne, Negafu'za afuzga zamavre'za Sekemu traza me'nerega ome zamantenarega ege'na, huganta nenkenka zamagritega vuo. Josefe amanage huno kenona hu'ne, Nagra vugahue. ¹⁴Nefa amanage huno Josefe asmi'ne, Menina vunka negfuzane, afuzganena knare hu'za mani'nafi ome ketenka, ete enka kea eme nasmio. Anage nehuno huntengeno Hibroni agupofinti vuno Sekemu uhnatine. ¹⁵Hakeno vano nehigeno, mago ne'mo keteno azerino antahige'ne, Na'anku kagra nehakrane? ¹⁶Josefe anage hu'ne, Nagra nafuhemokizmigu nehakroe, muse (plis) hugantoanki inantega afu'zmi kegva huza mani'nafi nasmio. ¹⁷Anante ana ne'mo asmi'ne, Amafinti atre'za vunaku nehu'za, Dotani vanune nehzagena antahinoe, higeno Josefe'a zamage zamavririno vuno afuhe'ina Dontani ome zamage fore hu'ne.

Josefe azeri havizahu ke retro hu'naze naneke

¹⁸Josefe afete ne-eno eravao osunege'za nege'za, ahe frigahune hu'za ke retro hu'naze. ¹⁹Zamagra osmi asmi huza, Ava'na kege nera antu e! ²⁰Hanki menina, enketa aheta keru kampi mate'vuta nevezita, amanage hugahune. Afi zgamo aheno ne'ne, nehuta avana ke'amo nankna hugahifi kesune. ²¹Ana hianagi Rubeni'a ana naneke nentahino, zamazampinti aza hunaku anage hu'ne, atrenketa asimua e'orisune. ²²Rubeni'a mago'ene amanage huno zamagri zamasmine, Korana eri oragi'sune. Hanki amima ka'ma kopi me'nea kerifi oheta atre'sune, ana hnage'no agra aza huno avreno nefa ome amisigu hu'ne. ²³Hanki Josefe'ma eno afuhe'inte'ma ehnatige'za, zamagra azeriza, knare avasese ane zaza kena nefama antaninte'nea zafi netre'za, ²⁴zamagra azeriza ti keru kampi matevu atre'naze. Ana kerifina tina omnene.

²⁵Ana hute'za, zamagra mani'neza ne'za nenaku nehu'za, kesga huza zamu kazana, avazu hunteza Ismaeli vahe'mo'za Giliatiti ne-eza, kemori'zmifi gamune, (fukinkna masve), tusa masve kregefe'neane (bam) mna'nentakeza mere'ne eri'za Isipi vunaku e'naze. ²⁶Juda'a amanage huno nezmafunku hu'ne, Nankna miza erigahune nergnama aheta korama'a refitesuta? ²⁷Enketa tagra mizante Ismaeli vahete Josefena atrammeno,

tagra agrira ohesune, agra tagri kora manine. Nefu'za ana naneke antahi'naze.

²⁸Anante mago'a Midiani vahe'mo'za, feno omi ami nehu'za miza nesaza vahe'mo'za anante neazageno, zamagra Josefena kerifinti avazuhu naga'atre'za Ismaeli vahete 20 sekel silva zgore atre'naze. Ana hazage'za Josefena avre'za Isipi vu'naze.

²⁹Rubeni'a keru avazare eno keana Josefe kerifi omni'negenol! kukena'a sgane sagnu hu'ne. ³⁰Aganaheinte agra uhnatino amanage hu'ne, Ana mofavre'a omni'ne, hanki nagra inantega vugahue? ³¹Hige'za zamagra Josefe avasese kena eri'za, ve meme ahe'za ana zaza kena'a korama'afi re'za tiza hute'za, ³²anante ana avasese ma'ane zaza kena, mago'amo'za eri'za nezmafante uhnatiza anage hu'naze. Amama kefore'ma huna kena, muse (plis) hugantonanki kagri negamofu zaza kenafi ko. ³³Anante keteno amanage hu'ne, amai nagri ne'mofavremofu zaza kene. Afi zgagfamo aheno ne'ne, tmage huno Josefena amprino anitrage trogo hutre'negahie! ³⁴Anage nehuno Jekopu'a kukena'a braro bruru huno tanefa kateno kukena'are^m nefreno zaza kna ne'mofonkura zavira ate'ne. ³⁵Ana hige'za mika ne'mofa amo'za, otiza azeri avavasenaku hu'nazanagi, azeri vava sezankura ave osine. Nehuno agra amanage hu'ne, Nenamofonku zvi netena frina fri vahe kumapi umanigahue. Nehuno nefa'a zvi ate'ne.

³⁶Ana hige'za Midiani vahe'mo'za Josefena, mizante atrazageno, Isipi ne' Fero avate kva nemo Potifa miza se'ne.

Judane Temagizni Naneke

38 ¹Mago kna egeno ana knazupa Juda'a afuhe'i zamatreno Adulami kumate Hira ome keku vu'ne. ²Juda anantega Kenani ne' Sua'e nehza ne'mofu mofa keteno, a' erino anteno mse'ne. ³Ana higeno amu ene huno ne' ksentegenofu, agra agi'a Eri'e huno ante'ne. ⁴Anante mago ene amu ene huno ne' ksenteno, Onani'e huno agi'a ante'ne. ⁵Ana a'mo mago'ene ne' ksenteno Sela'e huno agi'a ante'ne, Juda'a, Kezipi mani'negenofu nenaro'a ne'mofavre kse ante'ne. ⁶Hanki Juda'a agonesa ne'mofavre Erina a' avre ami'ne, agi'a Tema'e. ⁷Ana hianagi Judana, agonesa ne'mo Eri'a Anumza'mofu avufi haviza higeno, Ra Anumzamo ahe fri'ne. ⁸Juda'a amanage huno Onani asmi'ne, Nempuka'mofu ate vunka, nefu a' eneria kna avu'ava hugeno, negfu mofavre ksenteno. ⁹Hianagi Onani'a antahi'ne, kento a'mo, ksentesia mofavre'a agri mofavre omnigahiankino, nempua'mofu a' ene nemseno avufga rina, nefu mofavre antemi'zanku mopafi atre'ne. ¹⁰E'inama agra hiazankura Ra Anumzamo musena osuno, ahe fri'ne. ¹¹Anante Juda'a nenofero Tema

^m toza kukena huno mani'ne.

asmi'ne, Negfa nompi kento umani'negeno, ne' niamo Sela nena huteno, nehuno aghesa antahi'ne, aru agranena nefu'za fri'nazaza hanigi nagra koro hue hu'ne. Higeno Tema'a vuno nefa nompi umani'ne. ¹²Mago'a zgegfu evigeno Sua mofa, Juda nenaro frigeno, zamasunku huza zvi atazageno ana kna vga'retegeno, Juda'a sipisipi azoka neharerega Timna kumate mrerino vu'ne, agrane, Hira agri arone'a Adulam ne'ene vu'na'e. ¹³Mago'a vahemo'za Temana ome asmi'za, konkeno negnofero'a sipisipi'a azoka hareku Timna kumate evu'ne. ¹⁴Hanki ana a'mo kento kukena hate netreno amne kukena huno, avugosa refiteno, Enaim kuma'mofo kasante Timna vu kante emani'nenno, aghesa antahino keana, Sela hago ra hu'neanagi, a' ka'e huno navreno omi'ne. ¹⁵Juda'ma ana a'ma eme negeno, monko a' mani'ne huno aghesa antahi'ne, ana a'mo avugosama refiteno mani'negeno keso'e osuno'e. ¹⁶Agra kana atreno ana a'mofonte vugantuteno amanage hu'ne, menina natresankena kagranena umasegahuo? Agra nemofo are huno ontahi'ne, Tema'a amanage huno antahige'ne. Na'a namitenka nagra'nena umasegahane? ¹⁷Mago ve meme afuzga ni'afinti avre'na antegantegahue huno asmi'ne. Ana a'mo amanage huno asmi'ne. Knare mago avameza kmentezana naminenka, henka'a avrente nantegahampi? ¹⁸Ana ne'mo amanage hu'ne. Avame'zana nagra na'a kmigahue? Ana a'mo anage hu'ne, rinine, knankempi kvasese nofi ene, kazampi erinana azompa ka'ane namigahane. Ana miko'za nemino ome anteno msegeno agri'teti amu ene hu'ne. ¹⁹Anante otino vuno avugosafi refite'neaza eri netreno, kento kukena omeri hankre'ne. ²⁰Juda'a rone'a Adulami ne'te, ve meme avre amigeno ana a'ma ami'neaza azampinti erinogu ome hakeana ana ara onke'ne. ²¹Agra ana a'mofo kumate vahe zamantahi'geno, ina'ne Enaim vu kantega havi anumzante mono hunentazafi nemnia monko ara? Zamagra amanage hu'naze, amafina havi anumzante mono hunentazafina monko ara omni'ne. ²²Ana ne'mo ete Judante vuno, amanage hu'ne, Ana ara hakena erifore osuge'za, ana kumapi vahe'mo'za amafina monko ara omni'ne hu'naze. ²³Anante Juda'a amanage hu'ne, Aru vahe'mo'za tagiza resagi atregeno ana a'mo erino. Hago amai ve meme avre kamugenka, ana a'ra ome hakenka eri fore osane. ²⁴Henka 3'a ikana evutegeno, Judana asmi'za negnofero Tema'a savri nehuno, savri mofavre eririne. Juda anage hu'ne, Avre fegi atreta ana ara tevefi kre kasegeho! ²⁵Ana ara avazu huza fegi'a atirmizageno, nagrama namu'ene hunoana ama zamofa nefanteti mofavrea eririnoe, nehuno ana zana zamige'za eri'za nenofronte vazageno mago'ene anage hu'ne. Muse (plis) hugantoanki ko, ama rinine, anankempi avasese'zane, azompa aza suzane? ²⁶Juda anazantmi keno antahino nehuno, amanage hu'ne, Tema'a nagrira nagtereno knare'za hu'ne. Haviza huna nagra nenmofo Silana avre omugeno anteno omse'ne. Juda'a ete mago'ene ana a'ene omse'ne. ²⁷Ana a'mo mofavre anteku

nehigeno, keana kugaveza rimpafina mani'na'e. ²⁸ Anante mofavre kasenentegenogeno mago'mo azana ante gamategeno, aza huno mofavre kasemi a'mo koranke osi nofi azante kinenteno, amanage hu'ne, ama mofavremo koteno e'ne. ²⁹ Hianagi eteno azana anmagi agu'ategeno, ete mago'mo atirmine. Ana a'mo amanage hu'ne, inankna hunka kagra anafe hunka agterenka ane! Ana hunegu agi'a Peresi'e (Peresi anafe huno e'ne) huno antemi'ne. ³⁰ Hanki amefiga'a nefu osi koranke nofima azante kintenemo atiramigeno, agi'a Zela'e huno antemi'ne.

Josefe Potifa nOMPI eri'za eri'nea naneke

39 ¹ Josefena avre'za Isipi mopare vzageno, Potifa Isipi ra eri'za ne' Fero avate vugota hu'nea kva (kepten) ne'mo, Ismael vahe'mo'za avre'za vu'naza vahepinti miza huno avrente'ne. ² Ra Anumzamo Josefe ene mani'negeno, maka erizama'amo knare'zanke hu'ne. Josefe ozafa'amofogeno nOMPI Isipi mani'ne. ³ Ozafa'amogoma keana Ra Anumzamo Josefe ene mani'negeno, eri'za kama'amo'a agri azantera knare zanke hu'ne. ⁴ Ana higeno, ozafa'amogeno Josefena antahimino, avate eri'za ne' azeri oti'ne, Josefena makazama'a azampi antegenogeno kegva krinte'ne. ⁵ Isipi ne'mogoma ana'ma higeno'a, Ra Anumzamo'a Josefe agra noma'afi mani'negu huno asomu hunte'ne, Ra Anumzamo nOMPI zane, fegi'a hozafi zanena maka asomu hunte'ne. ⁶ Maka'zana Josefe azampi Potifa'a antegenogeno kegva kri'genogeno, maka zankura agesa ontahino kave'ma nesia zankuke hu'ne.

Josefe agi'avugosane, agia azane, avufganena knare huno soe zanke hu'ne. ⁷ Anazama nehifina ozafa'amogeno nenarogoa Josefe kesane nehuno anage hu'ne, enka nagrane emso. ⁸ Hianagi agra ana kegu i'oguno ozafa'amogeno nenarogoa asmi'ne, Antahio, nagrama ama nompima mani'nogengoa ozafanimogoa maka'zankura nontahie, maka'zana ante'nea zana nagri nzampi kegva kri'nenoguhunantene. ⁹ Mago agtere'sa nera ama nompina omni'ne, nagrakere, mago'zane huno refite onante'ne kagra'akere na'ankure kagra nenaroga mani'nane. Inankna huna nagra tusi'a kefo'zana erifore hu'na kumira Anumzamogofogeno avufina hugahue? ¹⁰ Ana a'mo kinagane, nanteranema Josefengoku msesu'e huge erava'oguhuoma nehigenogoa, ke'a antahi omi'ne.

¹¹ Mago'zupa ana hu'ne, Josefe'a eri'za erinaku nOMPI mrerigeno, ruga'a eri'za vahera ana nompina omni'nagenogeno keteno, ¹² ozafa'amogofogeno nenarogoa nakre ku'are avazu huno, nagrane emaso higeno, ana nakre ku'a azampi zafi netreno, freno megia atirmino vu'ne. ¹³ Ozafa'amogofogeno nenarogoma keama Josefe'ma nakreku'ama azampi atreno freno fegi'a atirmigenogoa, ¹⁴ ana a'mo noma'afi eri'za eneriza vahe ke hige'za eme atru hzageno, Keho, Hibru ne'ma avrenoma eme ante'nea ne'mo nagri zokagorenantenuku ege'na krafahuno. ¹⁵ Antahigena ranke hu'na krafama

nehuana, nakre ku'a avateti zafitreno freno fegi'a vu'ne. ¹⁶Higeno ana nakre ku'a avate ante'negeno, ozafa'amo nonte e'ne. ¹⁷Anante Potifa egeno, nenaro amanage huno asmi'ne, miza e'ori kazo kazo Hibru eri'za ne' avrenka eme tmi'nana ne'mo, nagrite eno zokago renantenaku nehige'na, ¹⁸ranke'ma hu'na krafa hugeno'a, nakre ku'a anante atreno atirmino fegi'a freno vu'ne.

Josefe kina hunte'naza naneke

¹⁹Josefe ozafamo, nenaro asmia ke nentahino. Miza e'ori kazokzo eri'za ne'kamo anahura nagrira hu'ne, hiankemo rimpamo teve re'ne. ²⁰Ana higeno Josefe ozafa'amo avreno kina ome tafi'ne, kinimofu (Fero) eri'za vahe zamare'za ome nerafi'za kumate anampi kina hunte'naze, kina huntageno anampinka mani'ne. ²¹Ana hianagi, Ra Anumzamo Josefe ene mani'nenno agampu hunentegenno, kina kumate vugota hu'nea ne'mofu avumo keana knare'za hu'ne. ²²Kina kumate vugote'nea ne'mo Josefena maka'a kina vahe'mokizmire kegva krinogu azeri oti'ne, inankna zama anampima hniazana agri azampi ante'ne. ²³Kina kumate vugote'nea ne'mo Josefe azampima ante'nea zankura agesa ontahine, na'ankure, Ra Anumzamo agri'ene mani'negu huno, maka'zama Josefe'ma hiazana, Ra Anumzamo aza nehigeno knare'zanke hu'ne.

Josefe ava'na ke eri ama hu'nea naneke

40 ¹Ana maka'zama fore hutegenno, anante Isipi kinimofu tintfente ene nezama'are kegva hu'nea ne' ene, breti kre'zante vugota hunana ne'tremoke, ra zani Isipi kinimofona rimpa eri haviza hu'na'e. ²Fero'a tare vugotena'a eri'za netrena, kinimofu tintfente ene nezama'are kegva hu'nea ne' ene, breti kre'zante vugota hu'na'a ne'tremokiznia tusi'a rimpa heznante'ne. ³Ana netrena kinimofu avate kva hunentea (kepten) ne, nompipi Josefe mani'nefi magopi kina ome huznantene. ⁴Ra kva ne'mo, Josefe kegva huznante'nogu ome znante'ne, agra kegva kriznantegeke mago'a zaza kna mani'na'e.

⁵Isipi kinimofu tinkapure azeri nentea ne'ene breti negrea ne'enena kinafi manineke, tarega'moke ava'na magoke kenege ru ava'na ketere hu'na'e, mago'mofu ava'na gemo rugante rugante hu'ne. ⁶Nanterampipi Josefe eno eme znageana, znagra zanasu zampipi mani'nankeno znage'ne. ⁷Fero eri'za netre'moke kva'amofu (masta) kina nompipi mani'nakeno znantahige'no, Na'a higetna menina tanasu'zampina mani'na'e? ⁸Znagra kenona hu'ne asmina'e. Tagra ava'na ke'noa ava'na magore huno huama hurami vahera omni'ne. Josefe znasmi'ne, huama'ma hu'zana Anumzamofompi me'neanki, Muse (plis) hurnantoanki, nasmi'o.

⁹Kinimofu tinkapure vugote'nea ne'mo agra avana ke'a Josefe asmino anage hu'ne, Nagri ava'nafina koana, navuga mago nofi (vain) me'ne,

¹⁰ ana vain nofitera taregi magoki azankuna'a me'ne, nehagefintira, rga rehenerfino, atruma hu'nefintira, rgamo'a knare afure'ne. ¹¹ Fero kapumo'a nzampi me'nege'na, vain rga tagi'na eri rati'na Fero kapufi nente'na, ana kapua Fero azampi ome ante'noe. ¹² Higeno Josefe anage huno asmi'ne, Ava'nama kana agafa'a anahure, taregi magoki azankuna amo'a taregi magoki zgegne, ¹³ taregi magoki zgegna varesigeno Fero'a kagaze'za eri amne huganteno ko erizankare kavrentegahie, hanigenka kote'ma nehanaza hunka Fero azampi kapu'a antegahane, agri tinkapure azeri nentanaza ome hugahane. ¹⁴ Hianagi knare'ma hunka umanisunka nagriku antahi namio, muse (plis) hugantoanki antahi naminka nagri nagenkea Fero asmigeno ama'i kina kumapintira navre fegi'a natreno. ¹⁵ Na'ankure nagrira tamage huza musufa ase'za, Hibru vahe mopafinti navre'za eme nantenage'na, amafima ema mani'nofina magore huna antahi'na kena osu'noa zante navre'za mopa agu'afina hanimoke hu'nefina eme kina hunante'naze.

¹⁶ Ana zanke huno kinimofu breti vugoteno negrea ne'mo, Josefe'ma ava'nage knare huno rukrehe humigeno nentahino, anage huno Josefena asmi'ne, Nagranena anazanke hu'na ava'na ke'noe, koana, taregi magoki eka'ekapi (basket) efe breti zogirinte nanunte me'ne, ¹⁷ agofetu me'nea eka ekapi ruga'a ruzahu ruzahu breti kave Fero suza me'ne, nmamo'za ana eka'ekamo nanunte me'nege'za agu'afinti ne'naze. ¹⁸ Josefe kenona huno asmi'ne, avana kamofu agafamo'a amanahure, taregi magoki eka ekamo'a taregi magoki zgegne, ¹⁹ taregi magoki zgegna agteresigeno'a, Fero'a kazeri sga huno kagena akafriteno, zafare hantigantesige'za, nmamo'za kavufga negahaze.

²⁰ Huznasm'i'nea kante taregi magoki kna egeno, Fero ksente'nea knare maka eri'za vahe'amokizmi ra ne'za kre zamante'ne, kre nezmanteno vugoteno ti kapu'a erisga hunentea ne'ene, breti'a kre nentea ne'tremokiznia, ranra eri'za vahe'amofu zamure, znavre ama hu'ne. ²¹ Fero tinkapu'a vugoteno azerisga hunentea nera, erizama'afi avrentegenog agra Feron kapu'a azampi antente'ne. ²² Hianagi breti kre'zante vugota hu'nea nera, Josefe ava'na keznia zamasm'i'nea gante zafare hanti'naze.

²³ Hianagi kinimofu kapu'are vugota hu'nea ne'moa Josefena antahi omino, agekni ante'ne.

Fero avana ke'nea naneke

41 ¹ Tare zgegfu agteretegenog Fero'a ava'na keana, Nael timofu ankenare otineno ke'ne. ² Ke'neana, Nael timpintira 7ni'a masvenke huno avufga krerfane Bulimaka afu'tamimo hanatino, timpinti traza tragahu'za nenazageno ke'ne. ³ Anante'ma keana, ete 7ni'a zferinage huno, vahe'mo kesane huga osu'nea Bulimaka afuzga Nael timpinti ehnti'za, tinkenafi ko'ma emani'naza bulimakane magopi otiza

mani'naze. ⁴Haviza hu'za zferinage hu'naza Bulimaka afumo'za 7ni'a knare hu'za zore'naza Bulimaka afutmina zamahe'za nehna hu'naze. Hzageno Fero'a avupintira otine.

⁵Avukoko higeno nemseno mago'ene ava'na keana, magoke witi ramparera ome ahente eme ahente huno 7ni'a ranra nenage hu'nea me'negenon ke'ne. ⁶Hanki ete henkama hnatia 7ni'a witi rampamo'a osi higeno, zge hanatitegati ea zaho'mo azeri amuho higeno nena'amo hgage huno fore hu soe osu'ne.

⁷Osi nena'ane witi rampamo 7ni'a magoke rampamo ranra witi rga rentenea asgahu nevazigeno ke'ne. Fero otino keana higeno ava'na koe nehuno mse'ne. ⁸Nantera otino antahitahi hakare nehuno vahe huzmantege'no ome zamasmige'za, kasnampa vahe'ene antahizane vahe Isipi nemniza, eme atru hu'naze. Fero'a ava'na ge'ama zamasmiana mago'mo eriamu huno Feronu asamiga osu'ne.

⁹Vugota huno Fero kapure kva hunentea ne'mo amanage huno Fero asmi'ne, Ko'ma nagrama ufre'noa knazamofon nanekea meni huama hu'na kasmigahue. ¹⁰Feroga eri'za vahe ka'a karimpa aherantenka, kavufgare kva (kepten) nemofon nompikina hurante'ne, nagri'ene vugota huno breti negrea ne' ene hurante'ne. ¹¹Tarega'mota magoke kerageke ava'na ke'noe, agrane nagra'ene, ava'na ti'afina taregamota afante afante avanu ketokeno eriamu hu'ne. ¹²Hibru nehzana, magora anampina tagra'enenu mani'ne, kinimofon avufgare kva (kepten) ne'mofon eri'za ne'mo kina hu'nenon, ava'na keti'a agrikasamukenu huama huno anu avanu ketiare tsami'ne. ¹³Huama huno tasminere, efore hurami'ne, nagrika ete eri'zaniafi navrentenon, hanki agrira zafare hanti'ne.

Josefe avanu kea eriamu hu'nea naneke

¹⁴Fero ke huzmantege'za Josefenu kina nompikina mopa agu'a, mani'nege'za ame hu'za ome avre'za agenu, agi azoka harenu kena'a erikvasitenon, Fero avuga uhnati'ne. ¹⁵Fero'a amanage huno Josefenu asmi'ne, Nagra avanu ke'nomofonu, magore huno hunasmiga vahera omnitfa hu'ne, kagri kagenke nasmizanu avanu kea eriamu nehenu hu'za nasmi'naze. ¹⁶Josefe kenonu huno Feronu asmi'ne, Nagripinu anahu zanu omne'ne, Anumzamo agrake Feroga anu avanu kea kasamigahie.

¹⁷Nehigeno Fero anage huno Josefe asmi'ne, Avanu ke'nofinu, Naeli timofon ankenare otinon. ¹⁸Otinenu negogeno masvenke huno ra avufgane bulimakana 7ni'a Naeli timpintihnati'za trazu nenage'na ke'noe. ¹⁹Negogeno anu timpintimago'ene 7ni'a zferinage huno kesane osuga hu'nea Bulimaka afutaminu hnati'ne, e'ianu afutminu magore hu'na Isipimopafinu kora onke'noane, ²⁰anu zferinage huno asane huga osu'nea Bulimaka afuzgamo'a koteno'ma 7ni'a masvenke avufgane Bulimaka afutminu ahenu ne'ne. ²¹Nehnu hu'nazanagizamufa e'orinaze, anu

zamufare mani'naze, kote'za mani'naza kanteke vahe'mofo asane osu'are mani'nagena nege'na, navu mse'nofintira oti'noe. ²²Ete mse'nena mago ava'na ete'na ke'noe, koana mago witimofo zafa'arera 7ni'a nena'a ranra rga'a ome ahente eme ahente hu'ne, ²³negogeno henka'a ete 7ni'a osasi rampa'ane witi avimza hnatiana hagege hugege higeno, zge hanatitegati ea amuho'ane zaho'mo temagigeno hanati haviza hu'ne. ²⁴Ana osi rampane witimo 7ni'a ranra rampamo nenage huno ahente'nea witi rampa aga asgahu nakri'ne. Negen a kasnampa vahe'zga zamasmuge'za, mago'mo huama huno onasmi'ne. ²⁵Josefe amanage huno Fero asmi'ne, Feroga tare ava'na kamo'a magoke kampi vu'ne, Anumzamo hniazamofu eri ama huno Agra'a Feron a veri huno husmi'ne. ²⁶7ni'a knare avufgane bulimakamo'a 7ni'a zgegfue, hanki 7 ni'a nena'ane witi rampamo'a 7ni'a zgegfue, ana tarega avana kemo'a magoke kante vu'ne. ²⁷7ni'a knare osu zaferinage Bulimaka mrenerigenka kanana 7ni'a zgegfue, hanki 7ni'a osasi huno hagege hu'nea witi rampa zge hanatitegati amuho zaho'mo temagiana 7ni'a zgegfufina tusi'a agate'za fore hugahie. ²⁸Maka'za meni fore hnia zamofonku Fero nesmue, inankna'za fore hniana Anumzamo, Agra'a eri ama huno Feron a ave'nerie. ²⁹Keho, 7ni'a zgegfumofu agu'afina maka Isipi mopafina ne'zamo fore huhakare hukna ne-e. ³⁰Hianagi 7ni'a zgegfumofu agu'afima esniana tusi'a agatonto kna egahie, ana aga'zamo'a Isipi mopafi kave fore'ma hu'nea kna osnige'za zamage kanigahaze, miko'zana ahe fnane hanigeno mopamo'a haviza hugahie. ³¹Ana mopafi kave fore nehiaza osuno, agtereno tusi'a agate'za fore huhanige'za, koma knare kfuma maninaza zankura zamagesa ontahigahaze. ³²Ete mago'ene Anumzamo ana avanage Feroma tare zupa asmi'neana anahure, Anumzamo hanigeno ame huno anazana fore hugahie.

³³Hanki Feroga mago knare antahi'zane agu'agesane ne' azeri otinkeno Isipi mopare kva hino. ³⁴Feroga huge'za ame huza mopa zamire kva hnaza vahe zamazeri otigeza 7ni'a zgegfufina kegva hu'ne'za, ne'zamo hakare hania knafina 5 kevufinti refko hu'za mago kevua Isipi mopafi nezana mago'zanke hu'za eritru hiho. ³⁵Kave'mo hakare hnia kafu'afina huge'za maka'a ne'zana nomp i eri tru hiho, Fero kegva hu'nea ranra kumate witi rgane kave nezana eritru hute'za, vahe'mo'za kegva hiho. ³⁶Isipi mopafi 7ni'a zgegfufina agatontoza fore'ma hanigeno'a, e'i anama eritru hania nezamo zamaza hanige'za, zamagakura ama ana mopafina ofrigahaze.

Josefena Isipi mopare kva azeri oti'nea naneke

³⁷Hanki Fero ene eri'za vahe'ane ana nanekema antahi'zana knare hu'ne. ³⁸Fero'a eri'za naga'a zamasmi'no, Magora amanahu nera hakreta kegahuno, anumza avamu'ene nera? ³⁹Fero anage huno Josefena asmi'ne, Anumzamo ana maka'za kagri kasmi'negu, knare antahi'ene agu'agesane

vahera omni'naze. ⁴⁰Kagra nagri nona kegva krigahane, ke hnana kante vahenimo'za antahi kami'za kesga hugantegahaze, ran tratera nagrake'za manisga hugantegahue. ⁴¹Fero anage huno Josefe asmi'ne, Negano, nagrama kagri Isipi mopare kva kzeri oti negantoana. ⁴²Fero'a azampinti agri'a rini zafino Josefe azampi vzinenteno, knare ksefa kena eri vasinrenteno, anankempi golire ananke nofi hunte'ne. ⁴³Feron a amiga'a kva ne'mofo karisifi avrentegeno vano nehige'za, agri avufi kezati'za husga hunente'za, agrite zamarena re'naze! Nehuno maka Isipi mopa agri kvafi ante'ne.

⁴⁴Mago'ene, Fero'a Josefe asmi'ne, nagra Fero'na mani'noanagi kagripinti kema e'orinesuno'a, mago'mo'e huno azana erisga huge aga rentege maka Isipi mopafina osugahie. ⁴⁵Nehuno Fero'a agi'a Josefenkura Zafenat-panea'e huno antenemino, Oni (mago agi'a Heliopolis) havi mono kva ne' Potifera mofa Asenati amigeno nenaroza hu'ne. Higeno Josefe agra Isipi mopa agu'afi vano hu'ne. ⁴⁶Josefe'a 30ti'a zgegfu huteno Fero avuga Isipi kini nete uhnati'ne. Josefe'a Fero avure mani'nenono kana anteno Isipi mopafi vano hu'ne.

⁴⁷Ana 7ni'a zgegfumofu agu'afina ne'zamo'a ana mopafina ampore'ne. ⁴⁸Hutegeno maka ne'zama 7ni'a kafufi Isipi mopafi fore'ma hiana eritru huno ranra kumamofu no agu'afi ante'ne, maka'a ranra kumateti eri'za e'nazana ana kumate nompri eritru hutere hu'naze. ⁴⁹Josefe'a ana nehuno witi rgama (grain) eritru hu'neana hagerinkenafi ksepankna huno zogi atru hu'ne, huganteno mago'ene sigerire hantiga osu'ne. Nankure nompina aviteno herfi ramigenoe.

Josefe ne'mofavremofu naneke

⁵⁰Agate kna fore osu'negeno, tare ne'mofavre Josefena fore humi'ne, Oni havi mono kva ne' Potifera mofa'mo Asenati kse ami'ne. ⁵¹Zge ne'mofavre agi'a Josefe'a Manase'e huno antemi'ne, nankure knazama eri'noane, nenfa nonku'enena Anumzamo eri nagekni nante'ne. ⁵²Anante ne'mofavre nenteno agi'a Efremi'e huno antenemino anage hu'ne, natazampi mani'noa mopafi Anumzamo nazeri rga renante'ne.

⁵³7ni'a kafumofu agu'afi Isipi mopafima ne'zamo ampoma'renereti vgaregeno, ⁵⁴Josefe'ma ke hu'nere, 7ni'a kafumofu agate kna egeno miko'a mopa kaziga aga'zanku huva re'neanagi, Isipi mopamofu agu'afina bretia me'ne. ⁵⁵Tusi zamagazanku maka Isipi mopafi nehu'za, Ferontega bretigu zvike hzageno, Fero maka Isipi vahera zamasmino, Josefente vinkeno'ma, na'ane naneke ma tmasmisiana ke hniaza hiho. ⁵⁶Maka kaziga mopa kagi'afi zamaga'zanku hzageno'a, Josefe mika feno nona anagige'za Isipi vahe'mo'za anampinti miza se'naze, ana nehigeno tusi'a agate'zamo Isipi mopafina fore hu'ne. ⁵⁷Zamagazamo maka kaziga mopafina hige'ze maka kaziga mopareti vahe'mo'za, Isipiti witi ne'za zimia Josefenteti eme miza hu'naze.

Josefe afuhemokizmi Isipi huzmantage'za vu'naza naneke

42 ¹Jekopu'ma Isipi moparega witi me'ne kema nentahino'a, ne'mofavre naga'a zamasmi'ne, Na'a higeta ovufi avufi nehaze? ²Jekopu anage hu'ne, keho, antahuana Isipi mopafina witi ne'zana me'ne, vuta ana moparegati ome mizaseta eho, ofrita manisunema hanuta. ³Hige'za Josefena 10ni'a afuhe'za Isipiti witi miza senaku urami'naze. ⁴Hianagi Jekopu'a Josefe negna Benjaminina atregeno afuhe'zanana ovu'ne, agra anage hu'ne, hazenke erizanku koro hue. ⁵Hige'za zamaga'zamo' a anazanke Kenani mopafinena hige'za Israeli amohe'za ke hiaza hu'za witi ne'za miza senaku ruga'a vahe'ene e'naze.

⁶Josefe'a ana knafina ana mopafina kegva kri'ne, agritetike maka ana mopafi vahe'mo'za eme ne'zana miza se'naze. Josefe afuhe'za agrite e'za zamarena reza kepri mopafi hu'naze. ⁷Josefe'a afuhe'i zamugosafi nezmageno, onke vahekna nehuno hanve'ane ke huzmanteno, anage hu'ne, Igati e'naze? Zamagra anage hu'naze, Kenani moparegati ne'za miza senaku e'none. ⁸Josefe'a afuhe'ina zamageni hianagi, zamagra agrira keni' osu'naze. ⁹Josefe'a ko'ma afuhe'inte ava'na kezamte'nea aghesa nentahino, anage huno zamasmi'ne, Vahe'mo'za kva osu mopati kenaku tamagra afure vahe e'naze. ¹⁰Hianagi Zamagra anage hu'naze. A'o, rantimoka kagri eri'za vahe'mota ne'za miza senaku e'none. ¹¹Tagra magoke ne'mofa mofavre nagare, tamage vahe mani'none, eri'za nagaka'mota, tagra mopa afure' vahera ome'none. ¹²Anage hzanagi ke'zmi rezmanteno agra anage hu'ne, A'o, kegva osunona mopati kenaku tmagra e'naze! ¹³Zamagra asmi'naze, eri'za vahe'kamota mafka 12fu'a mani'none, magoke ne'mofa ne'mofavre naga'a Kenani moparetire, amitenamo'a nerfa'ene mani'ne, hanki magotimo'a hago fri'ne. ¹⁴Hianagi Josefe'a amanage huno rentase hu'ne, Ko'ma neramasmuane, tamagra mopati afure vahere. ¹⁵Ananku hu'na tamagenoka nehue, Fero avufi hanve'ane ke nehue, ama kumara atreta ovu'nesageno neramagna are' etene! ¹⁶Mago'mofa huntkeno nermagna ome avreno eno, ruga'amota kinafi mani'nesageno, ke timimofa tamagenoka hugeta hzana, tamagra tmagu'areti tamage hu'nafi. Hanki havigema hanuta Fero avufina, tamagra tamage huta mopati afure vahere. ¹⁷Ana mafka mago kepi, taregi magoki zge kinafi zamante'ne.

¹⁸Taregi magoki zge (3) knarera Josefe amanage huno zamasmi'ne, Nagra Anumzamofonku koro nehugu amana'ma hnazana manigahaze, ¹⁹Hagi tamage vahe'ma mani'nesuta, atrenkeno mago nermafu kina huno mani'nena, ruga'amotma witi ne'zantmia erita zamaga zankuma nehaza naga tamirega viho. ²⁰Hianagi nermagna avreta nagrite ehanatiho, anama nehnageno ketamimo'a tamagesesigeta ofri'gahaze. Hige'za kema zamasmiaza hu'naze. ²¹Zamagra zamagra nehu'za, tamage nergnana

haviza hunte'none, na'ankure negonkeno agra o'e nehigeta, antahiomuna nona'a ana knazamo'a tagritega ne-e. ²²Rubeni ke nona'a amanage huno zamasmine, Nagra ontmasminofi, Kumira mofavre'mofona huonteho, nehugeta ke'nia antahi onami'nazane. Meni agri koramo nona'a tesiramie. ²³Josefe kezmia nentahino ontahi vahekna hu'ne, na'ankure ke akrehu vahemo amu'nozamifi mani'nenonaneke akrehe huzmasmine. ²⁴Zamatreno vuno zavi ome ate'ne. Huteno eno eme kema hunezmino'a, eri'za vahe'a zamasmige'za Simeon azeri'za zamufi azante nofi anakinte'naze.

Simeon nezmagnanteku hu'za azeri Isipi ante'naza naneke

²⁵Huteno Josefe higeza witi ne'za beki ku'zmifi eriri nezmante'za, zgo zimia ana zanke hu'za beki kuzmifi eriri zamante'za, kantega nevu'za nemema vnaza kave'ene eriri zamante'naze. ²⁶Hige'za donki afu'zmimifo agumpi witi ne'za eri'nazana ante'za anantetira atre'za vu'naze. ²⁷Kantega umsenaku harega mago'mo donki afu'amofa ne'zama aminaku beki ku'a eriheta huno, keana, beki ku'amofa avazare zgoa me'negenonaneke. ²⁸Afuhe'igizmi anage huno zamasmine, keho, zgonia ete'za nami'naze, beki ku'niafi eriri nante'naze. Zamasumnamo uramigeza, zamahirahi nerege'za rukre hu'za ovufi avufi nehu'za, anage hu'naze, naza ama zana Anumzamo'a hunerante?

²⁹Kenani mopare Jekopu nezmafante unehnati'za, maka inankna zama fore huzmi'nea zankura asminaze. ³⁰Ana nera, mopare kegva kri'nea ra ne'mo'a hanve kefintike kea hurmine, tamagra mopati afure vahe e'naze huno hu'ne. ³¹Hianagi tagra anage huta asminone, Tagra tamage vahe mani'none, tagra afure vahera omninone. ³²Tagra 12fu'a kogna nagare, magoke ne'mofa mofavre nagare, magotimo'a omnine, hanki nergana'a nerfa'ene menina Kenani moparega mani'ne. ³³Ana nera, ana mopafi kegva kri'nea ra ne'mo amanage huno tasmine, mago nermafuna nagrite netreta, witi ne'za enerita nontamirega viho. E'inama hanagena, tamage vahe mani'naze huna nagra antahigahue, ³⁴Hianagi nermagnana avreta enkena negena, tamagra tamage huta mopa afure vahera omninaze hu'na antahi rami'nenonaneke. Nermafuna atranena ama mopafina ketami omnena vute'ete huta ne'zana miza segahaze. ³⁵Beki ku'zmifinti ne'zama eri'za e'naza herfinaku, nehu'za kazana ana kognamokimi zgo'zmia kona anakinare beki ku'zmifi metere hu'ne, ana zgo nezmafafenema nege'za tusi koro hu'naze. ³⁶Nezmafafa Jekopu amanage huno zamasmine, Tamagra mofavre onte ne' kna hunenantaze, Josefe fanane higeno, Simeon fanane higeno, Benjamenina ana zanke huta avregahaze, ana maka zamo'a ha' renante. ³⁷Rubeni nefana asmino, Benjamenini avre'na omesnugenka tare ne'mofavrenia znahe frio, nagri kvafi antege'na ete'na avre'na eme kamineno. ³⁸Nehigeno Jekopu'a anage hu'ne, Nagri

nenmofa'a kagranena uoramigahie. Nankure nefu'a fri'geno, agrake mani'ne. Kama nevnageno ha'zamo kantega tutagihama hanigeno'a, efe nazokara nazeri ante henkmatesankeno nasuzamo nahe frina (Seol) fri vahe kumapi umanigahue.

Ete Isipi vu'naza naneke

43 ¹Ana knafi Kenani mopare tusi'a zamagate'za fore hu'ne. ²Isipi mopareti mizase'za eri'za e'naza ne'za nehna hzageno, nezmafa amanage huno zamasmine, Ete mago'ene vuta ne'zana osia ome miza seho. ³Hianagi Juda'a amanage huno nfa'amofona asmine, Ana kva ne'mo hanvenentake ke huranteno amanage hu'ne. Tamagra nagna tmimofoma avreta ome snageno tamufina ontamagesosue huno higeta e'none. ⁴Kagrama naganatima atresankeno'ma tagra'nama e'sniana, tagra uramita nezanka'a ome miza huta egahune. ⁵Hianagi kagra'ma atresankeno'ma tagra'nema omesniana tagra ovugahune. Na'ankure, ana Isipi kva nemo'a amanage huno tasamine, tamagna timimofoma avretama ome snazana nagri navumo'a ontmagegahie. ⁶Anage nehazageno Jekopu'a (Israeli) amanage hu'ne, Tmagra nahigeta ana kva nera magora nagna'tia mani'ne huta asminageno ananke hu'ne? Ana nehuta nagrira tusi'a zampi nazeri haviza haze. ⁷Hianagi zamagra asmi'za, ana kva ne'mo'a hakaremota tantahige tantahage huno tagriku'ene, vahetigu'ene, tantahigeno amanage hu'ne, Nermafa'a ofri amne mani'nefi? Hagi magora nermagna'a mani'neo? Huno higeta tagra ke nona'a asminone, tamagra nermagnana avreta eho hani'a naneke ontahineta hu'none.

⁸Anage hu'za asmitageno Juda'a nfa'amofa Israeli (Jekopuna) asmine, Ana ne'mofavre, Benjaminina huntogeno nigrane esnigeta otita va'mneno, hanigeta tagrane kigrane mofavre'zgatine tagakura ofrita mani'mneno. ⁹Nagrani'a huvempa huankina kegva krintegahue, hanki kvama hu'soe osnugenoma kna'ma eri'na ana knazana nagra erigahue. Hagi kagri kavure'ma avre'na omesuna nagra ana knazana eri kofigahue. Nehanugenno ana knazamo nigrane mevava hugahie. ¹⁰Hianagi tagrama avega ontetasina, tagra menina tare zupa vute ete huta nezana eruntetine.

¹¹Nezmafa Israeli'a amanage huno zamasmine, Ana'ma hu'nesniana amanahu hiho, mago'a knare'zama mopatifi me'nesiata kutamifi eririta osi'a tusa masevene (bam), tumemofa rima'ane, (honey) mananentake fukine, mananentake zafa rine, pistasios zafa rgane, almon zafa rgane eri'neta vuta ana kva nera museza ome amiho. ¹²Ana nehuta mago'a zgone eri aguheta (dabol) tamazampina erineta viho, erita e'naza zgone erita viho, zamage kaniza eririnegahaze. Erineta omehefi amiho. ¹³Ana nehutma ngana tmi'mofona otita ame huta avretma ete ana kva nete

vinkeno, ¹⁴hugahananagi hihamu'ane Anumzamo ana ne'mofo avure asunku hurmantesuno'a, mago nermafune, Benjamenigizni znatre sanigeke tamagrite egaha'e. Hagi nagrama mofavre ni'amokizmiguma nasunku'ma hanuna, nagra nasunku nehuna manigahue. ¹⁵Jekopu'a anage hige'za mofavre naga'amo'za ana muse'zana (gift) eneriza, mago'ane zgoa eriguhe'za zamazampi eneriza hagi, Benjameni nevre'za oti'za Isipi moparega vu'za ana kva ne' Josefe avure u'oti'naze.

Josefe'a Benjameni age'nea naneke

¹⁶Josefe'a ngana'amofa Benjameni negeno noma'afi eri'za ne'a amanage huno hunte'ne, ama vahera zamavrenka nomp ome nezmantenka mago afura ome ahenka, krenka retro huo, na'ankure zamagra, nigrane ferura ne'za negahune. ¹⁷Eri'za ne'amo Josefe ke hiaza huno zamareno Josefe nomp ome zamante'ne. ¹⁸Hianagi Josefe eri'za ne'mo, nomp zamareno vige'za kore nehu'za amanage hu'za hu'naze. Ko'ma kutifima eriri rantene'nea zgoreku huno tavre noma'afi tanteankino tantahinegeno tazerino kazokzo eri'za vahe'a trohu ranteno mika donki tine avre vgaregahie. ¹⁹Anage nehu'za Josefe nomp eri'za ne'te vu tva'o huza no kasante ome asmi'za, ²⁰amanage hu'naze, ra netimoke, tagra amare e'tama nezama eme miza senona naga e'none. ²¹Hianagi ne'zama miza huteta, kantega umsenaku hunte kutima, eriheta huta konana, magoke magokemota zgotima atre'nona kante kutimofa avazare me'negeta keteta ama erita e'none. ²²Aza ana zgo'a eririranteneo e'i ana vahera onke'none. Antahita keta osu'neta ana zgo'ne ete mago'ane ne'za miza hanune huta eritru huna zgonena erineta e'none. ²³Josefe eri'za ne'mo amanage huno zamasmine, knare huta mani'gahazanki koro osuta maniho. Kagri Anumzane, nermafa Anumza nemo kutmifina zgoa eririrmantene. Nagra zgo tmia ko nmizage'na eri'noe. Nehuno Simeoni ome avreno eme zami'ne. ²⁴Ana huteno Josefe eri'za ne'mo nomp zamareno eno, tina tagi zamige'za zamaga sese nehazageno, donki zamimofona nezana zami'ne. ²⁵Ana nehu'za, Josefe agra noma'afi feru ne'za negahune hige'za antahinagu avega anteza mani'neza musezana (gift) eri antente'naze.

²⁶Nontega Josefe ne'ege'za nege'za, musezama (gift) eri'za e'naza eme nemi'za mopafi zamarena reza avuga kepri hunte'naze. ²⁷Anante Josefe'a mani'za zamigu zamantahige'ne, Ko'ma nermafanku'ma ozafa reno mani'ne hutama nasmi'nazana, agra menina knare huno mani'nefi? Ofri mani'neo? ²⁸Zamagra anage hu'za asmi'naze, Nerfa'a eri'za nekamo'a knare huno ofri mani'ne. Anage hu'za nesmi'za agafi kepri hu'za razampi antahimi'naze. ²⁹Ana hunentageno kesga huno negna Benjameni, nerera mofavre negeno amanage huno hu'ne, ama mofavrea, henka mofavre hutama nasmi'naza mofavrefi? Josefe anage nehuno, Anumzamo knare huno mofavrenimoka kza huno agampu hugantegahie. ³⁰Josefe'a

negna negeno zvi atentesia agesa higeno hantka huno zamatreno zvi ate'sia kumaku hakreno nemsefinka asafi (rum) ufreno zavi ome ate'ne. ³¹Zaviteteno avugosa sese huteno asu'zana eri rentrako nehuno megia' atiramino, amanage huno zamasmine, Ne'za atinketa namneno. ³²Josefe ne'zana arure atimi'za, zamagrira arure atinte zamante'za, Isipi nagamo'za zamagragu nenaze, na'ankure, Isipi vahe'mo'za Hibru vahe enena magopina Bretia onegahaze. Isipi vahe'mo'za Hibru vahe enema magopi kave nezankura zamesra huno zamagote'ne. ³³Hagi pusa mofavrereti agafa huno fore hunare, ranteti vunoosite zamazeri rempi huzmantage'za mani'ne'za tusi'a zampi zamano nevazige'za zamagogogu nehu'za ovufi avufi hu'naze. ³⁴Josefe itareti eri'za vahemo'za nezana refko huza afuhe'i ome ante nezmante'za, Benjameni tafepina 5fu'a vahe'mo'za nega neza antente'naze. E'ina hige'za magopi mani'ne'za knare hu'za ne'zane, tine nene'za muse hu'naze.

Josefe'a negna kupi, kapu eririnte'nea naneke

44 ¹Anante Josefe eri'za ne' asmino, beki ku'zmifina eri'zama vnaza avamente ne'zana eri vite nezmantenka, zgo'zmia zamente zamente ku avazare eriri' zamantetere huo. ²Nagri kapua, Silvare kapua nagna zami'mofo ku avazare eriri nentenka, witi'are zgone eririnto, higeno, eri'za ne'mo Josefe asmi'za hu'ne. ³Msa hu'za nehigeno, ana vahetmina huzmantege'za donki zamine vu'naze. ⁴Zamagra rankumara atre'za afete ovu'nageno, Josefe eri'za ne'a asmino, otinka ana vahera zamaririnka ome zamazeri sunka, anage hunka zamasmio. Na'a higeta knare'zama huma nermanteana havizana hunte'naze? ⁵E'i ana kapufintira ranimo tinkera none, hagi henkama fore'ma hania zana ana kapufintike nege. Tamagra havi avu'ava huta ranimofo kapu'a erita e'naze. ⁶Agra zamaririno ome zamazerino, anage huno zamasmine. ⁷Zamagra anage huza asmi'naze, na'a higeno ranimo'a amanahu kea hie? Eriza vahe kamota amanahu'zana huga osu'none! ⁸Keho, beki ku avazaretima zgoma haketa Kenani mopareti eritama kagrite e'nonana. Inakna huta tagra kagri ramofu nompintira silvane, golinena musufa segahu'ne? ⁹Ina eri'za vahe kamofu beki kupintima hakenka eri fore hnunka, ana mofona ahe frigeta, tagra rantimofo kazokzo eri'za vahe'a mani'mneno. ¹⁰Agra anage hu'ne, menina kema hzaza hugahue, iza'o eri nenige'na hakena eri fore hanumo'a, nagri kazo kzo eri'za ne' manigahie. Hanki mago'amota anazama osanamota knare hu'nazankita amne vugahaze. ¹¹Anage hige'za magoke magoke vahe'mo'za ame hu'za ku'zmi hanti mopafi ante'za, eri heta hzageno ana kapugu hakre'ne. ¹²Agra agafa huno nempuzmireti hakeno vuno nagna zamire uhnatino, ana kapua Benjameni beki kupinti eri fore hu'ne. ¹³Anante zamagra kukena zami sagne nehu'za, hakareza donki agumpi erinte'za ete rankumatega vu'naze. ¹⁴Anante Juda'a afuhe'zane

Josefe nonte ehanatizana, Josefe nompinka mani'negeza avuga mopafi ruzaganiza mse'naze. ¹⁵Josefe afuheigizmi zamasmine, na'a higeta havizana hu'naze? Tmagra ontahinazo, nagra kasnampa (divinesen) tro huna oku menenia'zana kena eri fore osugahuo? ¹⁶Juda anage hu'ne, na'ane huta ranimoka hugahune? Nanke hugahune? Inankna huta fatgo hu'none hugahune? Anumzamo kagri eri'za vahe'mofo kumira keno eri fore hu'ne, Antahio, tagrane kapu eri'negenka kenka eri fore hu'namo enena, ranimofo kazokzo eri'za vahere. ¹⁷Hianagi Josefe zamasmino, nagra einahu'zana osugahue. Ina nemofo beki kupinti kapu niama eri fore'ma hunemo kazo kzo eri'za eri nantegahie. Hagi ruga'amota nermafa hirega tamarimpa frune vugahaze. ¹⁸Juda'a Josefente erava'o nehuno, anage hu'ne, ranimoke, muse (plis) hue, knare kagri eri'za vahe'mona ranimoka kagesafina kea hugahuo, krimpa kna eri'za vahe kamofona huonto, kagrane Fero enena mago'zahu hu'na'e. ¹⁹Rantimoka eri'za vaheka'a tantahigenka, anage hu'nane, tamagrira nermafa ene nermagna enena manineo? ²⁰Tagra ranimofo asminone, nerfa'a ranafa re'ne, ranafa refinka osi mofavre ante'ne. Menina osi ne'mofo nempu'amo frigeno agrake nerera enena mani'negeno, nefa'a avesinente. ²¹Hagi kagra eri'za vaheka'agu anage hu'nane, ana mofavre'a avreta nagrite enkena ka'neni hu'nane. ²²Hianagi tagra ranimokagura anage hu'none, osi ne'moa nefana otregahie, hanki nefama atrenoma esigeno'a nefa'a frigahie. ²³Hianagi kagra eri'za vaheka'agura anage hu'nane, nermagnama avreta omesuta, nagri navufina onke'gosaze. ²⁴Anankema hutanketa tagra nerfa hirega kagri eri'za vahete uhnatita, tagra rantimo hia kea asminone. ²⁵Henka nerfa'a anage hu'ne, ete vuta osia ne'za ome miza seho. ²⁶Hianagi anage hu'none, tagranema nergana'ma ovanigeta tagra uoramigahune. Ana ne'mofo avugosa nerganama tagrane ovanigeta onkegahune. ²⁷Kagri eri'za vahe nenfa tagriku anage hu'ne, tamagra antahi'naze a'nimo tare ne'mofavre kse nmi'ne. ²⁸Mago'mo'a fanane hige'na nagra anage hu'noe, mago'a zgamo aheno tgana vazinegahie nehu'na, nagra mago'enena onke'noe. ²⁹Mago'ene ama negnama avreta vnagenoma, anahu hazenke erisigeta, nagrira efe nazokara nazeri ante henkma tesankeno nasuzamo nahe frina, fri vahe kumapi (Seol) umanigahue. ³⁰E'ina hu'negu kagri eri'za vahe nerfante nagra vanugeno, ana mofavrema tagrane omesiana, nerfa'a agu amena ana mofavrefi ante'ne. ³¹Nerfama kesigeno ana mofavremo tagrane ovanigeno'a, agra frigahie. E'inama eri'za vahe ka'mota hanuta, nerfana eri'za ne' ka'a efe azoka'ra azeri ante henkma antesunkeno asuzampi mani'neni, fri vahe kumapi (Seol) umanigahie. ³²Eriza vahe'kamona ana neku huvempa huna asmino'e, nenfaga nagrama avre'na omesugenoma ana knazana nagrite mevava hugahie. ³³E'ina hu'negu muse (plis) hugantoanki natrege'na nagra eri'za vahe kamona nergna nona hu'na kazo kzo eri'za ranimofonte eri'nena, nergnana atregeno nefuzane

vino. ³⁴Na'ankure Asuzamo nenfana azeri haviza huzanku nentahuanagi, inankna hu'na nenfantera vugahue nenagnama ovanige'na?

Josefe'ne huno afuhe'inte huama hu'nea naneke

45 ¹Josefena, asuzamo avitegeno, anante oti'naza vahe ranke huno hakare amota amafintira meg'i'a atiramihio, higeza atiramizageno, Josefe'a nefuzane mani'nenno huama huno, nagra Josefene huno zamasi'ne. ²Ranke huno zavi netege'za Isipi vahe'mo'za nentahizageno, Fero nompni nemniza vahe'mo'zane antahi'naze. ³Anante Josefe afuhe'i'gizmi anage huno zamasm'i'ne, nagra Josefe'ne! Nenfa'a knare huno maninefi? Higeno, afuhe'mokizmia, tusi'a zamagogo fege'za magore hu'za kea osu'za mani'naze.

⁴Anante Josefe afuhe'i'gizmigu anage hu'ne, Muse (plis) hurmantoanki nagrite erava'o hiho. Zamagra anante erava'o hzageno. Agra anage hu'ne. Nagra, tamagri nermafune Josefena, tamagrama zgorema natrage'za mizase'za Isipima e'nazane. ⁵Menina tamagra tamagazegura osutma tamagra ramagra tamarimpa oheho, na'ankure tamagra mizante natrage'na amafina eomani'noe, na'ankure Anumzamo hunantegenaga egota hu'na ofrita manisagu emani'noe. ⁶Na'ankure agate'zamo tare (2) kafu evigeno, 5fu'a zgegfu amne me'neankiza hoza eri'za kriza onkafigahaze. ⁷Anumzamo hunantegenaga ofrita manisagu egotena e'noe, ama mopare tmazeri'se nehu'na, agate kna'afina tmagri'ra tmazama hanuana tusi'a knare kankamupinti tmaza hugahue. ⁸E'ina hunegu, tmagra'tmi hunantegenaga ome'noe, Anumzamo, Agra'a hunantegenaga Fero antahintahi ami'ne (edvaesa) noma'afina ra vahe tro hunantegenaga mika Isipi mopare kegvagri noe. ⁹Ame huta nenfa hirega vuta, anage huta ome asmiho, negamofu Josefena, Anumzamo ra vahe Isipi nazeri oti'neanki, avega ontenka ko hantka hunka eno, huta ome asmiho. ¹⁰Kagra Goseni mopare, nagri tvaonte emanigahane, kagrane, mofavre naga ka'ane, kagehe'zane, sipisipine, meme kevune, bulimakao kevune, mika zanka'ane emanigahane. ¹¹Anantega mani'nenagenaga nagra ne'zana tamigahue, 5fu'a agate kafumofu agu'afina, kagrane, mika nonka'afima maninaza vahe'tminema omesutma tamunte omnena frigahaze. ¹²Keho, tamagra negageno, nagna'nimo Benjameni enena nege, nagra nagipinti ama kea tamagrira nermasmue. ¹³Vuta nenfana mika knare soe zani'a, Isipima me'negeta tamagra kazana ome nesmita, ko ame' hutma avreta kma eramihio. ¹⁴Anante negna Benjameni anankempi ome azeri anukino zvi atente'geno, Benjameni'a ana zanke huno zavi ate'ne. ¹⁵Josefe'a mika'nefugizmi zamantako nehuno zavi atezamantetege'za, henka nefu'zane keaga hu'naze.

¹⁶Josefe nefu'za e'naze ke nentahino, Fero ene eri'za vahe anena muse hu'naze. ¹⁷Anante Fero'a Josefenkura anage hunka negfu'gizmia zamasmio hu'ne, amana

hiho, kutuntamia donki afu agumpi erintetma avreta Kenani moparega viho, ¹⁸vutma nermafane maka nontmifi nemniza vahe ene zamareta nagrite enke'na, soe mopa Isipi nagra taminena anampi maniho. ¹⁹Menina nagra hurmantoe, hosi afumo avazu huno vano nehia ita (karis), Isipiti erita vuta osi mofavre tamine, a'ne tamine, nermafana avreta eho. ²⁰Tmagra miko zantamigura tamagesa ontahiho, Isipi mopareti knare'za erigahaze.

²¹Anante Israeli amohe'za ke zamasmiaza hzageno, Josefe hosimo arenteno avazu nehiaza (karis) Fero asmiaza huno nezmimo, kantega neme vnaza ne'zane zami'ne. ²²Mago mago'mofona Josefe'a magoke kukena zamitere nehuno, Benjaminina 5fu'a kukenagi, 300ti'a silva zgone ami'ne. ²³Nefana ama zama'a antente'ne, 10ni'a donkimifo agumpi knareza Isipi me'neaza eri nenteno, 10ni'a donkimifo agumpi witi rgane, raisi rgane (grain) nezmimo, nezmafa kantega ne-eno neme esia kave antege'za eri'za vu'naze. ²⁴Anante Josefe huzmantege'za atre'za vuza nehzageno, anage huno zamsmi'ne, kantega nevuta ha' fra osiho. ²⁵Anante zamagra Isipitira eza Kenani mopare nezmafa Jekopunte e'naze. ²⁶Zamagra anage hu'za nezmafa asmi'naze, Josefe'a ofri amne mani'ne, tmage agra Isipi mopa miko kegva kri'ne, nehzageno ana kegura agesa tra'nereno antahi ozami'ne. ²⁷Hianagi zamagra mika ke Josefe huzmantenea ke, nezmafa eme nesmizageno nentahino, arenteno avazu huno vu'za negeno, nezmafa Jekopu agu'amo ksefa higeno muse hu'ne. ²⁸Anante Israeli anage hu'ne, ha knarere, mofavrenimo'a ofri amne mani'ne. Nagra vu'na ome kete'na henka frigahue.

Jekopu'a Isipi vu'nea naneke

46 ¹Huteno Israeli'a afufenoma'a miko enerino Isipi vu'ne. Bersibama unehnatino'a, afu aheno nefa Aisaki Anumzantega kre sramna vunte'ne. ²Kerage agu'afi, Anumzamo Israelina avanafi humino Jekopu, Jekopu higeno, Ama mani'noe. ³Agra anage hu'ne, Nagra Anumzamone, Nafakamofa Anumzane, Isipi vuzankura korera osuo na'ankure, nagaka'a Nagra zamazeri hakare hugahue. ⁴Kagrane magoka Isipia uramigahue, lagi Nagra tmage kvare'na ete mrerisugeno, Josefe kavurga erisu huno eri asegantegahie.

⁵Anage higeno, Jekopu Bersibati otino nevig'e'za amohe'za Fero'ma ome avreho huno zami'nea hosimo avazu hu'zampi (karis) nezmafa Jekopunki, ne'onse ne' mofa ene, a'ne zamigi huza anampi zamare'za vu'naze. ⁶Hakare afu zgagi, fenozmima Kenani mopareti eritru hu'nazane eri'za Isipi e'naze, Jekopu ene agehe'zane magoka maka erami'naze. ⁷Agri'a mofavre zgane, agehe'zane, maka mofa'ne zga'ane, agehemofone naga'ane, lagi agripinti fore hunaza naga'ane zamareno Isipi vu'ne.

Isipima Enaza Nagamofa naneke

⁸Ama'ne Israeli mofavre naga'mokizmi zamagia, Jekopu mofavre naga'ma Isipima vu'nazana. Rubeni'a Jekopuna agonesa mofavre. ⁹Rubeni

ne'mofavre naga mokizmi zamagi'a, Hanoki'e, Palu'e, Hezroniki anante Karmi'e. ¹⁰Simioni ne'mofavre naga zamagi'a Jemueli'e, Jamini'e, Ohati'e, Jakini'e, Zohari'e, anante Sauri'e Kenani kumate a'mofo mofavre. ¹¹Livai ne'mofavremo kizmi zamagi'a Gersoni'e, Kohati'e, Merari'e. ¹²Juda ne'mofavre naga'mokizmi zamagi'a Eri'e, Onani'e, Sela'e, Perezi'e, Zera'e. (Hianagi Erike, Onanikea Kenani mopare fri'na'e.) Hagi, Perezi mofavre treña Hezroni ene Hamulike. ¹³Isaka ne'mofavre naga'a mokizmi zamagi'a Tola'e, Puva'e, Iobu'e, Simroni'e. ¹⁴Zebuluni ne'mofavre naga'a mokizmi zamagi'a, Seredi'e, Eloni'e, Jalili'e. ¹⁵E'i Leama, Padan-aram mani'nenò Jekopu kse ami'neana magoke mofara Diana'e. Ana miko ne'mofavrene, mofa'ne naga anena 33'a vahe forehu anante anante hu'naze.

¹⁶Gadi mofavre nagara, Zifioni'e, Hagi'e, Suni'e, Ezboni'e, Eri'e, Arodi'e, Areli'e. ¹⁷Asa ne'mofavre nagara, Imna'e, Isva'e, Isvi'e, Beria'e. Hanki, nezmasaro agi'a Sera'e. Beria ne'mofavre znagi'a, Heberiki, Malkieli'e. ¹⁸E'i, Zilpa ne'mofavre nagare, Labani mofa'amofò Lea kato mofa ami'nea mofa'mo, Jekopunteti 16ti'a vahe forehu anante anante hu'naze. ¹⁹Jekopu nenaro Resoli ne'mofavre treña, Josefe ene, Benjameni'ke. ²⁰Josefe Isipi mopare umaninegeno Manaseke, Efraimike, fore hu'na'e. Asenati'a, Potifera Oni kumate (mago agi'a Heliopolis) mono kva ne'mofo mofamo, kse ami'ne. ²¹Benjameni ne'mofavre nagara, Bela'e, Besa'e, Asbeli'e, Gera'e, Neimeni'e, Ehi'e, Rosi'e, Mapimi'e, Hapimi'e, Ard'i'e. ²²E'i, Resol mofavre naga Jekopunteti kse zamante'ne. Ana miko'a 14ni'a vahe forehu anante anante hu'naze. ²³Dani ne'mofavre'a Husimi'e. ²⁴Naftalae ne'mofavre nagara, Jazili'e, Guni'e, Jezeri'e, Silemi'e. ²⁵E'i Bilha ne'mofavre naga'ma, Labani mofa'amofò Resol kato mofa ami'nea mofamo, Jekopunteti kse zamante'ne. Ana maka'a 7ni'a vahere. ²⁶Hakare Jekopu naga'ma Isipima e'nazana, agri'pintima fore'ma hunante anante hu'naza nagare, hagi Jekopu ne'mofavremokizmi a'ne nagara anampinka ohampri'naze, ana miko'a 66si'a vahere. ²⁷Hagi Josefe Isipi umani'nenò mofavre erifore hu'neana, tare ne'mofavre kse znante'ne, ana higeno hakare Jekopu ene naga anema Isipi e'nazana ana maka'a 70ti'a vahere.

Jekopu'a naga'ane Isipi uhnati'nea naneke

²⁸Jekopu'a vunaku nehuno Juda huntengono Josefentega vu'ne, Goseni kama eri anima hanigeno agrama vanigu hige'za, zamagra Goseni mopare e'naze. ²⁹Josefe hosi afu'a retro huno karisifi Goseni mrrerino nefa Israeli kenaku vu'ne. Anama avure e'hnatigeno'a, anankempi azeri anukino zvira zanra kna atente'ne. ³⁰Anante, Israeli'a amanage huno Josefena asmi'ne, Menina natrege'na mani'nenò fri'nenò, ofrinka knare hunka mani'nankena kvugosafina eme kagoe.

³¹Higeno Josefe afuhe'inku ene nefa nagaku enena amanage hu'ne, Nagra mrrerina Feronte vu'na, amanage hugahue, Nafuhe'zane,

nafanimofu naga enena, Kenani mopareti nagritega e'naze hu'na asmigahue. ³²Hagi zamagra sipisipi kva nehza vahere, traza nenaza afu korapa kva nehzane, hagi zamagra sipisipi kevu zamine, afu kevu zamine, makaza zamine eri'za e'naze. ³³Fero'ma ke huno eri'za tamigu tamantahigenketa, ³⁴anage hugahaze, Tagrane nerfa zanena eri'za vahe kamota afu' kva huta korapa nehzave maninonte eta menima e'none huta, tamagrama hanageno'a, tamagrira tamatresigetma Goseni mopare umanigahaze. Isipi vahe'mo'za hakare afu kva vahekura, zamesra huzmante'za zamagonetaze.

Jekopu naga kevumo'za Goseni umani'naza naneke

47 ¹Anante Josefe vuno amanage huno Feronu asmi'ne, Nfa'ni'ane, nafuhe'zane maka sipisipi zamine, Bulimaka zamine, maka zamine Kenani mopa atre'za Goseni mopare emani'naze. ²Afuhe'impinti 5fu'a vahe zamareno Fero avure vu'ne. ³Fero ana afuhe'mokizmi zamantahige'ne, Nankna eri'za eneriza nagare? Hige'za Feronku asamiza, tagrane nerfa zane, tagehe'zanena eri'za naga kamota afu kva nagare hu'naze. ⁴Feronku anage hu'naze, Osi'a gna ama mopare maninaku tagra e'none. Eri'za vahekamokizmi afumofu ne'zana, trazana omnegeno aga'zamo Kenani mopare forehigu, menina muse (plis) hugantonanki eri'za vahe ka'a tatregeta Goseni mopare mani mneno hu'naze. ⁵Anante Fero'a Josefe asmine, Negfa ene, kafuhe'zanena kagritega e'naze. ⁶Isipi mopamo'a, kagri kvafi mane'ne, negfane, kafuhe'inena knare huno tre tre hu'nenia mopa zamige'za Goseni maniho, kegeno anampima knare vahema mani'nesiana huge'za nagri bulimaka kva hiho. ⁷Anage higeno Josefe'a nfa'a mofu avreno Feronte egeno, Jekopu Feronu asomu hunte'ne. ⁸Fero'a nama'a zgekfu hu'nane huno Jekopuna antahige'ne? ⁹Higeno Jekopu'a Feronku anage hu'ne, Ama menima upsa knama mani'noana, 130'a zgekfu hu'noe, kna navenesige'na osi'a kna mani'noe. Hagi nafahe'za maniza e'naza knafina, nagtere'za zaza kna mani'naze. ¹⁰Jekopu'a, Fero asomu hunenteno atreno vu'ne. ¹¹Higeno, Josefe nfa'a mofone, afuhe'ine zamavreno Isipi mopama knare huno tre tre hu'nerega, Rameses kaziga Fero'ma hu'nere, regori zamige'za mani'naze. ¹²Josefe'a nefane, afuhe'ine, nefa nompima nemniza vahe'ene, osi mofavre naga'enena, nezana mani'naza avamente zamine. ¹³Hianagi mika mopafina nezana omnetfa hu'ne, aga'zamo'a tusiza higeno Isipi mopafine, Kenani mopare'enena himamu hankavea omne'ne na'ankure, tusi'a zgereno mikaza tefnane hu'ne. ¹⁴Josefe hakare zgoma Isipi mopareti'ene Kenani mopareti'ma nezama eme miza'saza zgoa eritru huteno, Josefe'a erino Fero nompia ana mika zgoa ome ante'ne. ¹⁵Zgo zamima mika atre'za eri hnama Isipi mopare'ene Kenani moparema nehu'za, hakare'a Isipi vahe'mo'za Josefente e'za, Nezana tamio, nahnigeta kagri kavurera frigahune? Zgotia

hago atreta erihna hu'none huza hu'naze. ¹⁶Anante Josefe anage hu'ne, zgo tamima omnea nona'a, afu'zgatmi eme naminkena afu tamimofono nona huna nezana refko hurami'nenno. ¹⁷Hige'za afu zgazmia avre'za Josefente ageno, hosima, Sipisipima, memeki'ma bulimakaoma, donki afu'zgare nona huno Josefe'a nezana nezmino, nezanteti kegva ana zge kfufina huzmante'ne.

¹⁸Ana kafu vgarage'za mago zgegfure Josefente ete e'za, anage hu'naze, rantimoka kavurera fra okigahune zgotia mika hago atreta rantimoka eri'hnahune, hagi mika afurmina rantimofono suzane. Mago'zana omne'tfahie, hanki rantimoka tavufane, mopatine asi'zanke me'ne. ¹⁹Nahanigeta kagri kavufina tagrane mopati'nena frigahune? Tagri'ene mopatinena nezante miza hugeta, hagi tagrane mopatinena Feronte kazo kzo eri'za erinta mneno. Nehunka avimza tamigeta tagra ofrita mani'nesunkeno ama mopamo'a, trankino megusa avu'avara osino. ²⁰Higeno Josefe mika Isipi mopa nezanteti mizaseno Fero ami'ne, mika Isipi vahe'mo'za mopa zamia ne'zante atretere hu'naze, e'i zamagazamo'a zamazeri havizantfa hige'za atrageno, ana mika mopamo'a Fero mopa sevale'ne. ²¹Hagi Josefe'a, ana mika vahe tmina kazokzo vahere huno, Isipi mopamofono ruga raga atupa'regati zamareno, ranra kumatmimpi ome zamante'ne. ²²Hianagi mono kva vahe'mokizmi mopa miza ose'ne, Fero'a havi mono kva vahera ne'zana zamige'za nene'za mopazmia zgorera otre'naze.

²³Josefe amanage huno maka vea zamasmine, Keho, hago menina tmagri'ene mopatmi'nena Fero mizasemi'noe. Menina, avimza timia ama'ne, hagi tamagra hoza eritma hankregahaze. ²⁴Hagi ne'za hanti knarera 5fu'a ko'nama anaki'nutma mago ko'na Fero amigahaze. 4'a ko'na, hozafi avi krisaza zane, ne'zama nontamifi naga'ene ne'onse mofavremokizmi ne'za tamagra erigahaze. ²⁵Hige'za anage hu'naze, Kagra knare hurantanketa ofrita mani'none! Knare agampu ra'nimofono avurera hiankita, Fero kazo kzo eri'za vahe manigahune. ²⁶Anage hzageno, Josefe Isipi mopamofono tra kea ante'ne, ana knareti eno menima e'neana ananke avaririsageno Fero mago kona erigahie. Havi mono kvamokizmi mopamo Fero zana omne'ne.

²⁷Menina, Israeli vahe'mo'za Isipi mopare, Goseni agu'afi mani'ne'za, mika zana erisanti nehare'za, rama'a vahe fore hu'naze. ²⁸Jekopu Isipi moparera 17ni'a zgegfu mani'ne. Jekopuma mani'noma e'nea zgegfua ana maka'a 147ni'a zgegfu hu'ne.

²⁹Israeli (Jekopu) frisia knamo atupa nehigeno, mofavre'a Josefe ke huno asmi'ne, Muse (plis) hugantoanki kagrama nagrikuma kave'ma sinante'nunka, menina kzana fenka namopi antenka musezana hunaverinka tmage hunka huo, muse (plis) hugantoanki Isipia ase onantegahane. ³⁰Hianagi nagrama frisenuganka, kagra Isipitira erinka

vunka, vahe'niama asema nezmantafi ome asenanto, higeno, kema hanaza hugahue huno Josefe hu'ne. ³¹Agra anage hu'ne, tamage hu'na hugahue hanunka, huvempa huo higeno, tamage hu'na ana hugahue huno Josefe'a asmi'ne. Anante Israeli'a (Jekopu) kepri huno sipare mani'nenono hu'ne.

Jekopu'a tare Josefe mofavre asomu ke huznante'nea naneke

48 ¹Anama hutegeno, henka'a Josefena asmi'naze, antahinano, negfa'ma kri eri'nea nanekea hu'za Josefe asmi'zageno, Josefe tare ne'mofavre'a Manasene, Efraimi gizni neznavreno vu'ne. ²Vahe'mo'za Jekopuna ome asmi'za, konkeno negamofu Josefe kagenaku ne-e hu'za hazageno, Israeli'a mraguzatino otino sipa'are mani'ne. ³Anante Jekopu'a Josefe asmi'ne, tusi'a Hanve'ane Anumzamo Lusi mopare Kenani fore hunamino asomu hunenanteno, ⁴amanage huno Agra nasmi'ne, Antahio, Nagra ha'nena fore huhakare hnageno hampriga osugahaze. Nagra kagrira rama'a vahe kami'nena, henka'a ama mopa kagehemofu zamisugeno zamagri mopa mevava hugahie. ⁵Menina kagra tare mofavre znante'nane, Kenani mopare mani'nogenka, kmama Isipi mopare mani'nenka, kse znante'nana mofavrea nagrire, Efremike Manasekea nagri mofavre manigaha'e. Rubeni ene Simioni enema manina'ankna hugaha'e. ⁶Hanki henkama ksentesana mofavre kagri mofavre manigahie, zamagra nezmafu zanagire makazana refko hu'za erigahaze. ⁷Hagi korapara nagra Padaniti neogeno, Resel frige'na nasunku hu'na kantega Kenani mopafi zavi eme ate'noe, afete Efrata me'nege'na, nagra Efrata vu kantega eme asente'noe, (e'i Betrehemie).

⁸Anante Israeli'a Josefe ne'mofavre neznageno, ama aza mofavre trene? hu'ne. ⁹Josefe nefanku anage huno asmi'ne, zanagra, nagri mofavre'rerene, Anumzamo amafi mani'nogeno nami'ne, Jekopu anage hu'ne, muse huanki znavrenka nagrite egena asomu huznantaneno. ¹⁰Menina Israeli'a ozafareno avurga ke'so'e osu'ne. Josefe'a znavreno urvao higeno, znanukino antako hu'znantene. ¹¹Israeli'a anage huno Josefena asmi'ne, nagra kagrira kvugosafina onkagegahue hu'na nagesa antahi'noanagi, menina Anumzamo natrege'na kagri ene, mofavre trenka'ane tamagoe.

¹²Anante Josefe'a nefa amoteti mofavre'a rarena neznavreno, avugati mopafi kepri hu'ne. ¹³Josefe tarega znavreno tmaga azanu Efraimina avreno Israeli aza hoga'a nemino, Manasena aza hoga'anu avreno Israeli aza tmaga'a amigene tvaonte mani'na'e. ¹⁴Manase'a nempu'amo mani'neanagi, Israeli'a tamaga azana, henka ne'mofu Efraimi asenire nenteno hoga azana, nempuamofu asenire anteno, azana anteganti antegma huno znanunte ante'ne. ¹⁵Asomu ke Josefe hunenteno amanage hu'ne,

korapama nenfa Abrahamu ene Aisakike Anumzamofu avure vano
 hun'a kna huno,
 nagrira Anumzamo mani'zaniafi sipisipi kva nehia kna huno kva
 hunanteno menina amagnare ehanatie.

16 Havi zampinti nza hu'nea ankeromo
 asomura hurnantegahie.

Nagri nagimo zanagripi me'nigeno,
 nenfa Abrahamukizni Aisakine zanagimo ana zanke hugahie.
 Hanki zamagra tusi'a vahetmi erifore hu'za miko mopafi
 manigahaze.

17 Josefe kegeno nefa aza tamaga Efremi asenire nentegeni muse
 nosuno, nefa azana Efremi aseniretira erino Manase asenire ante'ne.
 18 Josefe'a nefana anage huno asmi'ne, nenfaga e'inahura osuo, amamo
 kota fore hu'ne. Tamaga kazana asenire anto. 19 Ana hianagi nefa'a i'o
 nehuno anage hu'ne, ne'nimoka nagra antahinoe, agripintira vahe fore
 nehinkeno rukazi huno tusi'a vahetami manigahie. Ana hianagi, agri
 negnapintira nefuna agtereno tusi'a vahetmi fore huno, miko mopafi
 rukazi huza ra kuma ante'za mani'gahaze. 20 Agra ana kna zupa asomu
 huneznanteno anage hu'ne,

kagrikura Israeli vahe'mo'za asomu kea anage huza hugahaze, e'ima
 Anumzamo Efremine, Manase gizni asomu huznanteneaza hugahie!
 Nehuno agra Efremina, Manase avuga avrente'ne! 21 Ana huteno Israeli'a,
 Josefena anage huno asmi'ne, kma nago, nagra hago friza hue, ana
 huanagi Anumzamo tmagrane mani'neni tmareno ete tmafahe'i mopare
 vugahie. 22 Sekemu mopa, kzinknonteti (bainat) ene atireti ene nagra
 Amori vahe zamahe'na hnare'noa agona mope, negfu'gizmi amu'nompina
 manisga hunanku, nezmisufintira ante tarese'na kagrira kamigahue.

Jekopu'a mofavre naga'a asomu ke huzmante'nea naneke

- 49** 1 Jekopu'a amanage huno ne'mofavre amokizmi zamasmine,
 Eme atru hinke'na henkama tamagrite fore haniazamofu naneke
 tamasmine'neni hige'za ageno, amanage huno zamasmine,
 2 Eme atru huta Jekopuna mofavre nagara tamagesa antahiho.
 Israeli'na nfatimi'mo'na hanua nanekeni'a antahiho.
 3 Rubeniga nagonesa mofavre moka,
 ese hihamu ni'afinti ksegante'nogenka
 zamagterenka mreri vahe mani'nanku, hanve kamo asga hu'ne.
 4 Hianagi ti hageno evia kna hunka, nagakafina ran kagia omnegahie.
 Na'ankure, negfa sipare mrerinka
 haviza hunka mago a'ni'a avazu nehunka sipani'a eri hi'mna vu'nane,
 mase sipa ni'are mreri'ne.
 5 Simioni ene Livaikea kogna mani'na'e.

- Ha' kazikno zaimo'a, mago'a vahe zamazeri haviza hugahie.
- 6 Nagri knare antahi antahimo'a, tanagri antahi antahifina omnegahie.
Nagra kema anakisapina omanigahue.
Na'ankure znarimpa ahenke'ne vahera akafrigaha'e,
Znagra musezampi vu'ne, buli Bulimaka agia agruna nofi akafrina'e.
- 7 Tanarimpa he'zantera tusi huneranantoe, na'ankure tnarimpa
hezamo'a arava ohegahie.
Tanarimpa nehena, hazenke vahe manigaha'e.
Jekopu'na nagri'pintira znatufe atra'nena, Israeli mopafi arure arure
hu'za manigahaze.
- 8 Judaga kafu kagnaza kagi erisga hugahaze,
Kagri kzamo ha' vahe ka'amokizmi zamanankempi megahie.
Kagri negfa ne'mofavremo'za kepri hu'za zamarena regahaze.
- 9 Judaga laioni anenta kna hu'nane.
Kagra nenamofoga ne'zga laionimo aheno nenaku kva hiankna hu'nane.
Kagrikura vahe'mo'za kagoro hugahaze. Mago vahe'mo'a kvako
osugahie.
- 10 Judaga kva vahe'mokizmi azompa kagripi mevava hugahie.
Kva vahe azompamo agiarere amunompi me'nesigeno,
Nafa'amo henka Sailo ehnatigahie,
Hanige'za hakare ranra kumate veamo'za agri ke erizafa hugahaze.
- 11 Donki anentara krepire nofi rentesnankeno manigahie.
Agaho donkima avesi'nesia krepri nofitema arentesigura antahi
muhara osugahie.
Kukena'a waini timpi sese hu'ne, na'ankure, ne'zamo'a amporegeno
nehna huga osu'ne.
- 12 Agra rama'a waini tina nenegu huno tare avurgamo'a koranke hu'ne,
agra rama'a afumofa amirina nenegu huno ave'mo efetfa hu'ne.
- 13 Zebuluniga hageri ankenare umanigahane.
Umani'nesanke'za vente'mo'za efre'za vu'za hugahaze.
Mopa kamofa agemo'a Saidon kuma atupare uhanatigahie.
- 14 Isakaga hanve donkie,
Tare fenonku'mofa amunompi manigsa hugahane.
- 15 Agrama kegeno knare manigsa kuma me'negeno,
ana kumamo knare zantfa hu'negeno,
hanave'a erigoteno eri'za eri'ne,
ana hu'neanagi henka'a kna'ane kazo kzo eri'za erigahie.
- 16 Daniga kva (jas) vahe tro hunka vaheka'a kva hugahane. Mago naga
Israeli kevufi mani'gahaze.
- 17 Ha' osifavemo kamofa ankenare mani'neno, hosimofa aga'me
rumpafi amprigeno, agumpi vu'nea ne'mo amefigati asga
hurami'ne.

- 18 Ra Anumzamoka nahoke ahesnanegu, kvega mani'noe.
 19 Gatiga kumza vahe'mo'za kahegahaze.
 Hianagi rukrahe hunka, zamagumpi zamarotgo hugahane.
 20 Asaga, hentofa neza eri fore hugahane,
 Rankva vahe zamenesia neza, hankre'gahane.
 21 Naftaliga, afi a' afu dia atregeno agareno viankna nehunka,
 knare so'e naneke'age hugahane.
 22 Josefega zafa azankunamo rga rente'nea kna hugahane,
 azankunamo ti ankenare me'nenno rga reno,
 pagagi huno kegina refitean kna hugahane.
 23 Ha' vahekamo'za atireti hanveti'za hara hunegante'za,
 kevea negahe'za, kazeri haviza hugahaze.
 24 Hianagi Josefena azamo'a oragesigeno,
 ati amo'a hanve tinkeno, keve ahesiana hantaga osugahie.
 Hanve nentake Jekopu Anumza'mofo azampintira evu oramigahie,
 ana Anumzamo Israeli vahe afu kva hiankna nehuno, zamagu'vazi
 havegna hu'ne.
 25 Na'ankure Jekopu'na, negfana Anumzamo kza nehuno,
 hihamu'ane Anumzamo asomu huneganteno,
 anagamu monafinkati asomu huneganteno,
 mopa agu'afinti tina hnatinigenka asomura enerinka,
 aminte karimpafinti fore hnaza mofavre'mo'zane asomura erigahaze.
 26 Kagri negfa'na asomumo'a, nagri nagehe'i asomura agatereno
 mevava agonagna huno mreri'ne,
 ana asomumo'a, Josefega kokovite me'nenige'za, kafuhe'za kage
 anagamute'za kagegahaze.
 27 Benjaminiga tusi'a ha' kragna (wolf) hugahane.
 Nanterampi freno zga aheno traga hiankna nehunka,
 kinga'afina refko huno erino ome'mi eme'mi hiankna hugahane.
 28 Ama ana maka 12fu'a Israeli nagare, nezmafa asomu hunezmanteno
 zamasmine naneke. Asomu huzmanteno, mago'mago mofona
 agri'a avamente asomu huzmantetere hu'ne.

Jekopu fri'nea naneke

29 Jekopu amanage huno mofavre naga'amokizmi zamasmine, Nagra fri'na vahe'ni'ane umani knanimo'a kofta nehie. Hagi nafahe'ima ase zamante'naza mopare, havegampi ome asenanteho. Hiti ne' Efroni mopama mizama se'nefi ome asenanteho. ³⁰ Makapela mopamofo havegampi Mamre kuma tvaonte Kenani mopa agu'afi, Abrahamu ana mopane havegane vahe asente'zane huno, Efroni'pinti mizama se'nea mopafi ome asenanteho. ³¹ E'i anampina Abrahamune nenaro Serane ase'znante'naze, Aisakine nenaro Rebeka giznia anampi ase znantenafi, anampinke a'nia Liana asente'noe.

³²Ana mopane havegane Hiti ne' mofavre'finti miza se'neane. ³³Mofavre naga'amokizmi zamasmi vga reteno, agiarere sipare asuteno vgare asimu atrete'no (frino) naga'ane umani'ne.

Israeli fri'nea naneke

50 ¹Anante Josefe'a nefa avugosafi umseno, zvi atenenteno antako hunte'ne. ²Henka Josefe fri kerfare kva nehia eri'za vahe'a huzmantege'za, kehiaza hu'za avufga kasri'zanku agu'afina mago'a marasini nente'za eri soe hute'za Israelina (Jekopu) masve fre'za ante'naze. ³40ti'a zge gnafina e'i anazana huga hazankino, ana foti'a zge gnafina avufga eri soe hu'naze. Ana hzageno Isipi vahe'mo'za 70ti'a zgegnafi zamasunku hu'za zavira ate'naze.

⁴Anante zavi'ma atekna agatereno, Josefe'a anage huno Fero nOMPI eri'za vahera zamasmi'ne, tamagra menima nagri antahi namisuta, muse huramantoanki, Feron aamanage huta ome asmiho, ⁵nenfa'a huvempa ke hunante'ne, kma nago, nagra ha fri'za hue, nagrama kerigama Kenani mopafi kafintenofi anantega ome asenantegahane. Anage hu'negu, natrege'na eri'na mrerina nenfana ome asentete'na, etena egahue. ⁶Fero'a amanage hu'ne, anagamu vunka negfama huvempa huno kasmineaza hunka ome asento.

⁷Josefe'a nefa asenteku anagamu mrerigeno, Fero eri'za vahe'mo'zane, noma'afi (elda) kva vahe ene, mika Isipi mopafi (elda) kva vahe ene, ⁸mika Josefe naga ene, nefu'zane, nefa naga vu'naze. Hianagi osi mofavre naga'zmine afu kevu zaminena Goseni mopafi zamatre'za vu'naze. ⁹Anantega arenteno avazu nehia zahe'zane (karis), hosi agumpi ha' vahe ene rama'a vahe vu'naze.

¹⁰Ana vahe'mo'za vu'za Atad witi akru'a neharea kumate uhnati'naze, Jordani timofo kantu ankena, anante umani'ne'za tusi'a zavi netageno, Josefe ene avega hu'za vu'naza vahe'mo'zanena, ⁷nia zge gna nefantekura zavira ate'naze. ¹¹Ana mopafi nemniza Kenani vahe'mo'za kazana Atad witi akru neharazare zavi nete'za maninage'za, anage hu'naze, Ama'i Isipi vahe'mo'za tusi'a zavi atetere, nehu'za agi'a Abel-mizraim hu'naze, Jodani me'ne.

¹²Ana nehu'za Jekopu mofavre nagamo'za ke zamasmi'neaza hu'naze. ¹³Agri mofavre'mo'za kerfa'a eri'za Kenani mopafi vu'za, Makapela havegampi Mamre kuma tvaonte ome asente'naze, ko'ma Abrahamu, vahe asente mopa Hiti ne' Efroninteti, miza hu'nea mopafi asente'naze. ¹⁴Nefama agra asenteteno, afuhe'zane Josefe'a nefama asenteku mreri'naza vahe'ene maka ete Isipi e'naze.

Josefe'a afuhe'i kumi'zmi atre zamante'nea naneke

¹⁵Anante nezmafa frite'ge'za, Josefe nefu'za anage hu'naze, havizama tagrama huntenona nona'a, tagrira na'a hurantegahie? ¹⁶Zamagra

Josefena ke atrente'za, Nagafa'a frinaku nehuno, ¹⁷anage huta Josefena asmiho, narena rena muse (plis) hugantoanki, kase hagutere'za haviza hugante'nazana kumi zamia atrezmanto. Menina muse (plis) hugantoanki, negfa Anumzamofa eri'za vahe'mota kase hagutenone. Ana kema nentahino'a Josefe zvi ate'ne.

¹⁸Anante afuhe'za e'za Josefe avuga zamugosaregati umse'za anage hu'naze, antahio, tagra kagri kazo kzo eri'za vahere. ¹⁹Hianagi Josefe'a anage huno zamasmine, korora osiho, nagra Anumzana omni'nogu, keaga huormante'gahue. ²⁰Tmagra nagrira nazeri haviza hu'nazanagi, Anumzamo'a henkama knare'za fore hanigu huno, anazana hu'ne, zamasimu otresazegu ana hu'ne. ²¹E'ina hu'negu tamagra korora osiho, Nagra tamagri ene, neone mofavre naga enena tamazeri knare hugahue. Zamanukige antege nehuno, knare kegaga huzmi'ne.

Josefe fri'nea naneke

²²Josefe'a Isipi mopare nefa naga'enena mani'ne, Josefe'a 110'a zgegfu hu'ne. ²³Efremi mofavremo mofavre ante'geno, tata'a mofona ete ksente'negeno, hanki Manase ne'mofavre Makiri mofavre tata'amofa Josefe'a amote avrenteno keteno fri'ne.

²⁴Josefe'a amanage huno afuhe'ina zamasmine, Nagra friza hue, Anumzamo tmagrira ke kvagri rmanteneno, tmavreno ama mopafintira mrerino Abrahamuma, Aisakima, Jekopuma huvempa huzmante'nea mopare vu'gahaze ²⁵Anante Josefe'a Israeli ne'mofavre naga huvempa huno zamasmine, Anumzamo tmagrira kegva kri ramante'nea, zaferinani'a erita mreriho. ²⁶Ana huteno Josefe'a 110ni'a zgegfu mani'teno frige'za, avufga kasrizanku agu'afina mago'a marasini nenteza eri soe hute'za masve freza, zavoafi antageno Isipi mopafi mane'ne.